Tento projekt je financován se státní podporou
Technologické agentury ČR
v rámci programu BETA2

www.tacr.cz
Výzkum užitečný pro společnost

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Specializované činnosti pedagogických pracovníků a nepedagogická práce či další činnosti v regionálním školství: analýza stavu a návrhy doporučení – zahraniční rešerše

Konečný uživatel výsledků: **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky**
Karmelitská 529/5, 118 00 Malá Strana

Název projektu: Specializované činnosti pedagogických pracovníků a nepedagogická práce či další činnosti v regionálním školství: analýza stavu a návrhy doporučení

Číslo projektu: TIRDMSMT015MT03

Řešitel projektu:

PAQ - Prokop Analysis and Quantitative Research, s.r.o., Vršovická 817/5, 10100 Praha

STEM Ústav empirických výzkumů, z.ú., Španělská 1073/10, 12000 Praha

Doba řešení: 15. 3. 2022 – 28. 2. 2023

Důvěrnost a dostupnost: veřejně přístupný

Tento projekt je financován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci programu BETA2
www.tacr.cz
Výzkum užitečný pro společnost

Informace o autorském týmu:

Mgr. Jitka Uhrová

Mgr. Marek Pour

Adam Kořínek

Barbora Čermáková

Mgr. Bc. Lucie Obrovská Ph.D.

Mgr. et Mgr. Karel Gargulák

Mgr. et Mgr. Daniel Prokop

Mgr. Michal Kunc

Mgr. Tomáš Kohoutek Ph.D.

PhDr. Martin Buchtík Ph.D.

Program veřejných zakázek v aplikovaném výzkumu a inovacích pro potřeby státní správy BETA2 byl schválen usnesením vlády České republiky č. 278 ze dne 30. 3. 2016 a je zaměřen na podporu aplikovaného výzkumu a inovací pro potřeby orgánů státní správy. Poskytovatelem finančních prostředků je Technologická agentura ČR.

Tento projekt je financován se státní podporou
Technologické agentury ČR
v rámci programu BETA2
www.tacr.cz
Výzkum užitečný pro společnost

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Specializované činnosti pedagogických pracovníků a nepedagogická práce či další činnosti v regionálním školství: analýza stavu a návrhy doporučení

ZAHRANIČNÍ REŠERŠE

ÚVODNÍ SHRNUTÍ ZAHRANIČNÍ INSPIRACE **4**

STRUČNÉ CHARAKTERISTIKY JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ A NÁMĚTY PRO ČR 4

1. RAKOUSKO **11**

1.1 ORGANIZACE SPECIALIZOVANÉ A NEPEDAGOGICKÉ PRÁCE 11
1.2 SPECIALIZOVANÉ A PODPŮRNÉ PEDAGOGICKÉ ČINNOSTI 11
1.3 NEPEDAGOGICKÉ ČINNOSTI MIMO VZDĚLÁVÁNÍ 32
1.4 EVALUACE 33

2. NIZOZEMSKO **34**

2.1 ORGANIZACE SPECIALIZOVANÉ A NEPEDAGOGICKÉ PRÁCE 34
2.2 SPECIALIZOVANÉ A PODPŮRNÉ PEDAGOGICKÉ ČINNOSTI 35
2.3 NEPEDAGOGICKÉ ČINNOSTI MIMO VZDĚLÁVÁNÍ 46
2.4 EVALUACE 46
2.5 REFERENCE 46

3. VELKÁ BRITÁNIE **47**

3.1 ORGANIZACE SPECIALIZOVANÉ A NEPEDAGOGICKÉ PRÁCE 47
3.2 FINANCOVÁNÍ 48
3.3 SPECIALIZOVANÉ A PODPŮRNÉ PEDAGOGICKÉ ČINNOSTI 49
3.4 NEPEDAGOGICKÉ ČINNOSTI, INSPIRACE 62
3.5 DALŠÍ ZDROJE 64

4. FINSKO **65**

4.1 ORGANIZACE SPECIALIZOVANÉ A NEPEDAGOGICKÉ PRÁCE 65
4.2 SPECIALIZOVANÉ A PODPŮRNÉ PEDAGOGICKÉ ČINNOSTI 66
4.3 NEPEDAGOGICKÉ ČINNOSTI MIMO VZDĚLÁVÁNÍ 81
4.4 DALŠÍ ZDROJE 82

5. POLSKO **83**

5.1 ORGANIZACE SPECIALIZOVANÉ A NEPEDAGOGICKÉ PRÁCE 83
5.2 SPECIALIZOVANÉ A PODPŮRNÉ PEDAGOGICKÉ ČINNOSTI 87
5.3 NEPEDAGOGICKÉ ČINNOSTI MIMO VZDĚLÁVÁNÍ 96

Úvodní shrnutí zahraniční inspirace

Podle zadání projektu byly realizovány zahraniční rešerše nastavení systému specializovaných činností pedagogických pracovníků a nepedagogické práce ve vybraných zemích. Pro tuto část byly vybrány následující:

1. Rakousko,
2. Nizozemsko,
3. Velká Británie,
4. Finsko,
5. Polsko.

Skladba zemí umožňuje zachytit zkušenosti jak ze systémů s podobnými historickými kořeny, tak i z odlišně strukturovaných a koncipovaných systémů. Cílem ovšem nebylo přinést celkový pohled na strukturu vzdělávání v daných zemích, ale věnovat se popisu pozic, které jsou ekvivalenty pro specializované činnosti pedagogů a nepedagogickou práci v ČR. Následující kapitoly u zmíněných zemí zachycují několik úrovní: náplň práce a související překryvy, rozsah práce, financování, požadované vzdělání, legislativní zakotvení.

Stručné charakteristiky jednotlivých zemí a náměty pro ČR

Rakousko jako země s historicky obdobným výchozím základem školského systému je dlouhodobě zemí s nízkou mírou autonomie škol, s řízením „shora“. V obecném pohledu jde sice o republiku tvořenou spolkovými zeměmi, ale v porovnání například s Německem mají země mnohem nižší úroveň autonomie. V oblasti školství jsou země zodpovědné za budování a údržbu škol a administraci financí na tento provoz. V kompetenci mají předškolní vzdělávání. Hlavní zodpovědnost za legislativu, organizaci a řízení vzdělávacího systému však nese Spolkové ministerstvo školství (Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Forschung). Pravomoci vlastních škol jsou velmi omezené.

V posledních letech však Rakousko cíleně podporuje posílení autonomie škol. Od roku 2019 byla zahájena reforma (*Autonomiepaket*), která počítá například s vyšší flexibilitou v organizaci výuky, rozšíření pravomocí vedení škol (např. rozhodovat o přijímání učitelů) i jejich zodpovědnosti za koncepci školy a lidské zdroje. Školy by se měly sdružovat ve spolcích, tzv. clusterech několika spolupracujících škol se společným vedením a centralizovanou administrativou („síťování škol“), případně mohou sdílet i pedagogické pracovníky.

Zároveň jako součást administrativní reformy vznikly úřady Bildungsdirektionen, ve kterých se sdružují administrativní úkoly federální vlády a federálních zemí. Cílem bylo efektivnější a více transparentní využívání zdrojů ve školství. Jde tedy o regionální vedení externí organizace školy a administrativy.

Je třeba zmínit, že dále v souvislosti se snahou o posílení spravedlivého přístupu ke vzdělání proběhla reforma nižšího sekundárního stupně vzdělávání. Reforma spočívala v zavedení nového typu školy, tzv. nové nižší sekundární školy (Neue Mittelschule namísto Hauptschule), ve které bylo odstraněno rozdělování žáků do skupin podle výkonnosti. Všichni žáci se nyní v nové nižší sekundární škole vzdělávají společně, navíc jsou hlavní předměty (např. matematika, němčina, angličtina) vyučovány v týmu dvou učitelů. V systému ovšem dále fungují akademické nižší sekundární školy – gymnázia.

Pro zajištění specializovaných a podpůrných činností je v rakouském školství v současnosti rozvinutý outsourcing. Přímé zasazení do každodenního kontextu fungování ve školách tedy chybí, ovšem na druhou stranu jde o expertní služby, které mají potenciál kvality a dalšího rozvoje. Hlavní nabídku podpory tedy zajišťují *Centra psychologických služeb*, které zřizuje ministerstvo školství. Tato centra školám nabízí psychologické a poradenské činnosti, aktivity v oblasti prevence a výchovného poradenství, kariérní poradenství a případně krizový management v akutních situacích. Centra také mohou poskytnout sociální pracovníky, sociální pedagogy pro prevenci sociálních problémů a krizovou intervenci, pro prevenci šikany, vzdělávacích problémů.

Na školách také mohou být speciální pedagogové pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Dalším prvkem systému podpůrných pozic je osobní asistent, který je službou pro žáky ke zvládání školního prostředí (tedy nikoliv pro pedagogy). Zároveň v systému od druhého stupně základní školy figuruje studentský a kariérní poradce, jehož funkci vykonávají učitelé s na to určeným vzdělávacím kurzem.

V oblasti tvorby školního vzdělávacího programu fungují tzv. designéři učení (Lerndesigners), kteří se zaměřují nejen na koordinaci kurikula a výuky na dané škole, ale také na rozvoj pedagogů v oblasti výuky, budování komunity a pedagogického týmu na školách a propojování pedagogů s aktuálními trendy a dobrou praxí.

V rámci programu ÖKOLOG funguje na školách vždy alespoň jeden koordinátor a minimálně jeden další zaměstnanec, kteří zajišťují nejen environmentální výchovu jako součást kurikula, ale usilují také o rozvoj environmentálního principu v každodenním fungování školy. Školy mohou disponovat také pozicemi kouč mládeže, průvodce učením, školní mediátor, poradce pro školní rozvoj.

V porovnání se situací v ČR bychom zdůraznili odlišnost v externím fungování Center psychologických služeb, která umožňují dostatečně saturovat potřeby škol v oblasti prevence a poradenství. Školní psychologické služby jsou pro žáky dostupné jak skrze tato centra, tak v některých případech i přímo ve škole

Nizozemsko je zemí s vysoce decentralizovaným systémem fungování škol. Školy mají z hlediska vzdělávání velkou volnost. Historicky byly školy zřizovány církvemi, občanskými spolky a municipalitami. Od přelomu tisíciletí došlo k postupné změně, vznikly školské správní rady (schoolboard, schoolbestuur), které fungují jako samosprávné úřady, zodpovídají za veškerý provoz, v dozorčí radě jsou zástupci rodičů a místní komunity. Školní rady také mají zodpovědnost za kvalitu výuky ve školách, které zřizují. Všechny finanční prostředky v rámci rozpočtové autonomie spravuje škola, která o nich rozhoduje, přesněji rozhoduje školská správní rada. Jde tedy o vysokou autonomii při plánování a schvalování rozpočtu, v personálním řízení, v hodnocení školního a žákovského výkonu. Ovšem díky školské správní radě se ředitel může věnovat ve značné míře pedagogické práci a práci s učitelským sborem, nikoliv tolik provozu či administrativě. Obvyklým jevem v Nizozemsku je, že školské správní rady zároveň „spravují“ několik škol zároveň. Jejich výkon ve správě a vedení je zároveň sledován ministerstvem školství.

Nizozemský systém výuky a řízení škol má tedy řadu specifik a odlišností, kterými je možné se inspirovat (např. právě ve fungování školských správních rad nebo podporou wellbeingu ve vzdělávání). Další specifikum související s tamní autonomií je, že v nizozemském systému nemají národní kurikulum. Na úrovni zákona je ale vymezeno více než padesát cílů, které mají školy naplnit. Samy školy pak rozhodují o tom, jak si vlastní curriculum postaví, aby těchto cílů dosáhly. V zemi existuje i kontrolní orgán, inspekce, která pozoruje, jestli školy těchto cílů dosahují, a velmi důsledně kontroluje výsledky škol.

Pro systém specializovaných činností a nepedagogické práce to pak znamená skutečně nízkou míru regulace na státní úrovni. Hlavní charakteristikou těchto činností je provázanost se zdravotnickými službami, místní samosprávou či místními zaměstnavateli.

Největší jednotkou v této oblasti jsou *týmy pro školní péči a poradenství* (ZAT), jejichž náplní jsou prevence, psychologické poradenství a sociální podpora žákům a studentům s různými typy problémů. Slouží více školám a nejsou jednoznačné principy pro personální složení, záleží na poptávce a potřebách jednotlivých škol. Tyto týmy doplňují školní týmy interní péče, poskytující základní diagnostiku, psychologické poradenství a intervence, vyjednávání a komunikaci s rodiči, pedagogy. Spolu s primární úrovní pedagogické podpory tyto týmy tvoří záchytnou síť v sociálně-poradenských záležitostech nizozemského vzdělávání.

Součástí nizozemského systému podpory ve vzdělávání jsou asistentské pozice (asistenta pedagoga, třídního asistenta a pedagogického asistenta) s různými kompetencemi, které se vzájemně doplňují a které dále v textu šířeji popisujeme.

Pro střední školy funguje pozice kariérního poradce, který ve spolupráci s ostatními pedagogy poskytuje studentům pomoc při reflexi vlastních schopností a motivací, tréninkové a pracovní programy.

Pro českou situaci je tedy především inspirativní v oblasti nepedagogické práce fungování správních rad škol, které často tvoří odborníci na vzdělávání a které významným způsobem „odbřemeňují" administrativní a provozní zatížení vlastního vedení školy – ředitelů. Ředitelé se pak podle sdílených zkušeností mohou velmi cíleně zaměřit na vlastní pedagogickou práci, řízení pedagogického sboru a podporu žáků, studentů. Tento střední článek řízení také velmi dobře umožňuje sdílení zkušeností mezi školami, zvyšování kvality vzdělávání.

Zajímavé je také několikastupňové uspořádání podpůrných a poradenských služeb, které vzájemně propojuje různé obory a specializace. Důležitý je i obecný důraz na wellbeing, v jehož rámci je díky realizované reformě v centru pozornosti samotné dítě a jeho potřeby, kompetence.

Pro **Velkou Británii** je rovněž typická značná míra decentralizace, která umožňuje existenci odlišných obsahů a cílů vzdělávání v jednotlivých zemích. Ty proto čerpají ze svých vlastních kurikul. Kromě národního kurikula pro Anglii (*National Curriculum*), a nově vzniklého kurikula pro Wales využívaného od září 2022 (*The Curriculum of Wales*), existuje ve větší míře se lišící skotské kurikulum (*Curriculum of Excellence*) určené pro skotské děti ve věku 3 až 18 let.

Velká Británie je zároveň státem, ve kterém je i základní a střední školství z velké části decentralizováno a kde zastávají zásadní roli místní samosprávy (*local authorities*). Právě ty mohly do školního roku 2023/24 zasahovat do přerozdělování finančních prostředků určených pro školy spadajících do jejich kompetencí skrze *local funding formulae*. Systém financování se v současné době mění, a platby jsou směřovány napřímo školám, což je zdůvodněno snahou o vytvoření systému, který ve financování zajistí férovost a konzistentnost.

Oproti České republice je pro Velkou Británii charakteristická vysoká míra podpory žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Velká Británie průběžně navyšuje prostředky tomu určené. Potřeby zároveň řeší primárně daná školní instituce, která má pro žáky vyčleněné peníze v rozpočtu. Velká Británie oproti České republice do značné míry staví na jedinci a individualizovaném přístupu k jeho potřebám. V případě těch komplexních je na základě spolupráce s místní samosprávou

vytvářen tzv. EHC plán (*Education, Health and Care Plan*), který zároveň zavádí osobní rozpočet, na jehož správě se podílejí různí aktéři (od rodičů až po školy).

Kromě finančních prostředků je na rozdíl od České republiky britský vzdělávací systém charakteristický zejména značným množstvím personálních kapacit. Konkrétním příkladem je zastoupení asistentů pedagogů. V České republice je k dispozici jeden asistent pedagoga pro zhruba šest učitelů, ve Velké Británii připadá jeden asistent pedagoga na zhruba dva učitele.

Zajímavým aspektem britského přístupu je rovněž zapojování akreditovaných dobrovolníků do jisté míry plnících roli psychologů – *counsellors*. Přes rozdíly v jejich financování a zastoupení v severním Irsku, Walesu, Skotsku nebo Anglii, jsou k dispozici na zhruba 70 % středních škol a více než 50 % základních škol. *Counsellors* poskytují žákům prostor pro jejich potřeby a potíže a rekrutováni pro tuto roli bývají jak učitelé z daných škol, tak třeba i živnostníci, kteří se na podobné služby specializují. V případě větších problémů jsou žáci poradci přesměrováni do *Child and Adolescent Mental Health Services*, které jsou součástí státního zdravotnického systému (*National Health Service*).

Finský vzdělávací systém je dlouhodobě hodnocen jako úspěšný. Data zemí OECD poukazují na to, že finští žáci a studenti dosahují nadprůměrných výsledků jak ve čtenářské gramotnosti nebo matematice, tak i ve výzkumu. Podobně jako u ostatních zkoumaných zemí je i finský vzdělávací systém značně decentralizovaný jak obsahem a cíli, tak i financováním. Data Světové banky poukazují na to, že centrální vláda se podílí na financování z asi 45 %, zatímco místní samosprávy v o něco větší míře – 55 %. Soukromé školy jsou ve finském vzdělávacím systému zastoupeny minimálně.

Naproti České republice je specifikem Finska nízká hustota obyvatelstva, která se především liší mezi regiony na severu a jihu Finska. Nerovnoměrné rozložení populace ve Finsku souvisí rovněž s tím, že více než třetina základních škol zaměstnává tři až čtyři učitele a má na starosti méně než 100 žáků. Finsko je státem, ve kterém v odlehlejších oblastech dochází dlouhodobě k úbytku škol. Jen v období mezi lety 2011 a 2018 došlo k uzavření 7 % všech základních škol. Ve finské odborné diskusi proto téma mizejících škol rezonuje, pročež i finští výzkumníci se zabývají širšími důsledky rušení základních škol pro celé komunity sídlící ve vzdálených a nepříliš obývaných místech.

Obsah samotné výuky pro základní školy je tvořen národním kurikulem, který vytyčuje základní směr vzdělávání, a je pak spoluutvářen lokálními kurikuly místních samospráv. Ty do tvoření obsahu výuky přímo vstupují a vytvářejí jednou ročně implementační plány. Reforma finského národního kurikula v roce 2016 vedla ke změně hodinového zastoupení jednotlivých předmětů. Náboženství

a etiku tak hodinovým nárůstem kompenzovaly předměty týkající se umění a řemesel, občanské výchovy nebo dějepisu.

Důležitým systémovým prvkem, který Finsko, podobně jako třeba Nizozemsko, odlišuje od České republiky, je právě rozsah kompetencí tzv. středního článku, místních samospráv, které kromě podílení se na tvorbě kurikul mohou zasahovat i do personálního složení škol.

Dalším výrazným prvkem je také rozsáhlý systém speciálního vzdělávání. Ten v sobě odráží snahu o prevenci a včasnou intervenci i s ohledem na zákonnou povinnost poskytovat žákům dostatečnou péči. Finský systém odlišuje tři úrovně speciálních vzdělávacích potřeb na (1) obecnou, (2) intenzivní a (3) speciální podporu. První dva stupně podléhají rozhodnutím zaměstnanců daných škol, speciální podpora podléhá formálnějšímu posouzení. Obecná podpora pro žáky zakotvuje právo na psychologa, sociálního pracovníka, školskou zdravotní sestru a lékaře nebo kariérového poradce. Podle finského statistického úřadu využívá intenzivní nebo speciální podporu ve vzdělávání zhruba 25 % žáků.

Žákům vyžadujícím podporu jsou ve Finsku k dispozici osobní asistenti (*special needs assistants*), kteří zastávají individuálně domluvené úkoly – od asistence při výuce až po zajišťování školních pomůcek. Asistenti zároveň nemusí nutně pomáhat individuálně, ale mohou se podílet i na fungování třídy jako celku. Finský školní systém se zároveň vyznačuje multioborovými podpůrnými skupinami složenými obvykle ze zaměstnanců škol (*student welfare groups*), kteří zajišťují potřeby studentů od poradenství, až po psychologické služby a sociální práci.

K podobnému účelu a z důvodu sjednocení služeb na jedno místo začaly od roku 2010 vznikat sdílená poradenská centra (*One-stop Guidance centers*), které mladým lidem do věku 30 let poskytují komplexní podporu od záležitostí souvisejícími s výukou po kariérové poradenství. Společným jmenovatelem velké části zmíněných přístupů je důraz na komplexnost podpory a multioborovost. Výsledky přístupů a intervencí jsou často ověřovány v podobě odborných článků v recenzovaných a impaktovaných odborných časopisech.

Pro **polský vzdělávací systém** je charakteristické decentralistické řešení řízení předškolního až vyššího sekundárního vzdělávání na úrovni místních institucí obcí (*gmina*) nebo okresů (*powiat*). Krajské úřady mají koordinační funkci při realizaci národní vzdělávací politiky (prostřednictvím úřadů pověřených řízením školství) a zajišťují pedagogický dohled. Na některé instituce odborného vzdělávání a přípravy dohlíží zemské vlády. Zároveň v Polsku funguje neveřejné školství, které má nyní rozsáhlou autonomii a přitom těží z veřejného financování. Vysoká míra autonomie škol (i ve veřejném sektoru) je zaručena zákonem. V kompetenci škol je tedy celá řada rozhodování, od

výukových postupů a obsahu studia po na personální otázky. Výsledky průzkumů PISA ukazují, že Polsko je v současné době v čele zemí EU, pokud jde o výsledky žáků ve čtení, matematice a přírodních vědách.

Je důležité pro kontext uvést, že od 1. září 2017 probíhá v Polsku reforma školského systému. V prosinci 2016 byly parlamentem schváleny dva klíčové zákony, zákon o školním vzdělávání (Prawo oświatowe) a ustanovení zavádějící zákon o školním vzdělávání (Przepisy wprowadzające prawo oświatowe). Hlavní změnou je nahrazení dříve existující šestileté základní školy a tříleté nižší sekundární školy (6+3), vedoucí k vyššímu sekundárnímu vzdělávání ve tří nebo čtyřletých školách. Nyní je tedy osmiletá základní škola a poměrné prodloužení doby vzdělávání na (vyšších) středních školách na 4-5 let. Tato rozporně vnímaná změna částečně obnovila model, který byl v Polsku před reformou školského systému v letech 1999/2000.

Pro oblast podpory žáků je v Polsku zavedena spolupráce s poradenskými a konzultačními centry, která provádějí jak diagnostiku vzdělávacích potřeb dítěte a jeho schopností, tak poskytují přímou podporu žákům a jejich rodičům, podílejí se na prevenci a spolupracují s pedagogy při řešení problémů, a to i ve srovnání s Českou republikou, kde je trendem spíše redukovat školní poradenství na diagnostiku.

Povinné pozice na školách jsou speciální pedagog a psycholog, což souvisí s aktuální změnou od tohoto školního roku, kdy vznikla povinnost zaměstnávat psychologa a speciálního pedagoga v těch složkách školství, kde počet žáků přesáhne 50. Dříve to povinné nebylo a rozhodovalo o tom vedení školy. Dalšími povinnými (nebo minimálně běžnými a legislativně ukotvenými) pozicemi jsou výchovní poradci, logopedi a psychologové. Ve školách v Polsku také působí asistenti pedagoga a kariéroví poradci.

1. Rakousko

1.1 Organizace specializované a nepedagogické práce

Rakousko většinu specializovaných, podpůrných a nepedagogických činností zajišťuje prostřednictvím externích služeb. Federální ministerstvo školství zpravidla zřizuje lokální buňky, které poskytují potřebné služby více školám v dané oblasti. Výhodou jsou menší náklady a koncentrace expertízy spojená se snadnějším sdílením dobré praxe a rozvojem dané činnosti, systémovou koordinací podpory a spolupráce s dalšími službami nebo také evaluace daného mechanismu. Znamená to ovšem méně kontextu pro poskytovatele služby – není možné být se všemi školami, učiteli nebo studenty v kontaktu na denní bázi, což může vést k nedostatku kontinuity pomoci a snížení její efektivity. Jednou z pojistek tohoto systému mají být školní plány rozvoje a poradenské služby podporující školy v jejich tvorbě, plnění a reflexi (více viz Evaluace).

Dalším sjednocujícím prvkem rakouského systému je cílená narůstající autonomie škol. Systémové uchopení této praxe je vykoupeno rozsáhlou kulturou sdílení a místních sítí. Školy jsou sdružovány v lokálních a regionálních celcích například za účelem efektivnější administrativy nebo sdílení dobré praxe v rámci environmentálních programů.

Federální vláda v listopadu 2015 navrhla, aby školy měly možnost konvertovat až 5 % pozic v pedagogickém sboru na podpůrné pedagogické pozice (OECD). Návrh je pravděpodobně součástí reformy Autonomy of Schools, která upravuje pravomoci škol ohledně HR managementu (bohužel se nepodařilo dohledat, jestli byl zmíněný návrh již součástí některé z vyhlášek vycházejících z AoS policy, které vycházejí průběžně - 2017, 2019, 2020 a měly by ještě pokračovat). Více o reformě také v sekci Nepedagogičtí pracovníci.

1.2 Specializované a podpůrné pedagogické činnosti

Většina podpůrných pozic v Rakousku je mobilní (2019) a funguje na vícero školách (1011 zaměstnanců). Z nich je potom 234 z oblasti psychologické a sociální práce, asi 440 poradců (kteří budou do budoucna pravděpodobně přiřazeni ke konkrétním školám). V roce 2019 pak bylo v rámci evidence Center psychologických služeb dalších 469 zaměstnanců fungujících na konkrétních školách. Sem spadalo mimo jiné 200 školních sociálních pracovníků (Schulpsychologie, 2019).

Centra psychologických služeb (Schulpsychologie-Bildungsberatung)

Kdo činnost vykonává

- Centra zřizuje Spolkové Ministerstvo školství, vědy a výzkumu

- Zmíněné služby mohou využívat zdarma, na dobrovolné bázi a důvěrně všichni studenti, rodiče i učitelé (cf. german handout).
- Centra psychologických služeb také doplňuje v činnosti Rakouské centrum pro podporu psychického zdraví na školách (ÖZPGS). Práce těchto psychologů má podpořit pokrytí poptávky a koordinaci psychologických služeb s místními odbory pro psychologii a zdraví ve vzdělávání.
- Tato poradensko-psychologická síť nespolupracuje jen se školami, ale také s partnery škol a školskými úřady na regionální i celostátní úrovni.
- Zajišťuje tak koordinaci psychosociální podpory formou aktivit pro zajišťování kvality a propojováním všech nabídek psychosociální podpory pro školy, studenty a rodiče na úrovni jednotlivých studentů, školy, regionu nebo celého vzdělávacího systému. Jednou z jejich činností je tedy také informování partnerů školy o významných psychologických nálezech a jejich uplatnění a možná východiska relevantní pro dané aktéry.
- Centra se, za předpokladu volných kapacit, zapojují také do vyhodnocování a účasti na studiích zadaných státními institucemi relevantních pro výchovnou práci ve školách, vývojem diagnostických pomůcek a tvorbou návodů na základě psychologických poznatků a metod.
    - Za rok 2020/2021 centra vytvořila celkem 1 071 příspěvků do diskurzu školní poradensko-psychologické činnosti (brožury, články, interview…)
- Detailní struktura a činnost zde.

Vzdělání a příprava

- Pracovníci jsou psychologové (magisterský nebo doktorský titul z psychologie) se zaměřením na vzdělávání (kvalifikace formou vzdělávacího kurzu a in-service vzdělávacího programu poskytovaného daným centrem psychologických služeb) (cf. Handout).

Náplň práce

Centra podporují školy, studenty a rodiče v:

- prevenci (prevence násilí, sociální učení, zapojení a motivace studentů, absentérství a předčasné ukončení školní docházky),
- intervencích (např. mediace, řešení konfliktů a dynamiky v rámci třídních kolektivů),
- psychologické a poradenské činnosti
    - problematika učení, chování, emočního stresu a osobních krizí v souvislosti s jednotlivými žáky,
    - diagnostika a znalecké posudky v souvislosti s podporou studentů zejména v souvislosti s příslušnými školsko-právními postupy,

- budování komunity, bezpečného prostředí a pocitu sounáležitosti v rámci školních kolektivů,
- krizovém managementu (např. v případech násilí nebo šikany psychologická podpora v akutních situacích a následná péče i podpora vzdělávací služby v krizovém řízení v regionu, tvorba krizových plánů),
- vytváření školních plánů rozvoje (systémová školní diagnostika a participace na plánování opatření v případě systematicky špatných výsledků učení nebo přibývajících násilných jevů),
- kariérním poradenství (rozsáhlý průvodce na webu pro učitele, rodiče i studenty rozebírá problematiku kariérních a vzdělávacích rozhodnutí v jednotlivých fázích vzdělávání, poskytuje brožury a další materiály, zároveň je možné konzultovat kariérní poradenství s místními pracovníky centra).

Pracovníci tyto služby poskytují a současně nabízí vzdělávací kurzy pro pedagogy a vedení škol v oblastech jako práce s dyslexií/dyskalkulií, problémy v chování, násilí, školní zralost, diagnostika apod.).

Proces: pedagogický pracovník/student/rodič kontaktuje místní centrum e-mailem nebo telefonicky a domluví si poradenskou schůzku s psychologem (buď ve škole, nebo v daném centru, případně online). Psychologové poskytují primárně poradenskou činnost a v krizových/nutných situacích spolupracují se školou krátkodobě v terénu. (Schulpsychologie)

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Centra pokrývají činnosti metodika prevence a výchovného poradce, školního psychologa a částečně také kariérního poradce. Doplňují je pak pozice sociální pracovník, speciální pedagog, studentský a kariérní poradce, kariérní průvodce-učitel, koordinátor kariérního poradenství, školní mediátor a peer-mediátor, poradce pro školní rozvoj, kouč mládeže a průvodce učením.
- Centra se agendou nepřekrývají, ale spolupracují s designéry učení, studijními poradci, kouči ředitelů a vedení školy, supervizory vedení školy a pedagogických sborů a školními doktory.

Rozsah/objem práce

- Za školní rok 2020/2021 psychologové ve všech centrech:
  - poskytli 48 063 hodin přímé podpory na školách v rámci 13 219 návštěv škol,
  - psychologové strávili 3 392 hodin telefonickými konzultacemi,
  - pracovali s 22 729 studenty,

- poskytli 110 379 konzultací školám, učitelům, zákonným zástupcům, školním inspektorům a dalším aktérům,
- dále poskytli 84 687 poradenských sezení studentům, rodičům, učitelům, ředitelům, školním doktorům, sociálním pracovníkům a dalším aktérům,
- vedli 3 213 koučinkových sezení s učiteli,
- odvedli také 9 667 dalších poradensko-psychologických aktivit (lekce, moderace, konzultační dny, semináře, poskytování expertních vstupů na konferencích pro učitele, koordinace podpůrných psychosociálních systémů atd.).

- Podrobnější statistiky stran rozložení práce napříč stupni vzdělávání a jednotlivými problematickými (výchovné poradenství, podpora v učení…) zde.
- Reporty pro předchozí akademické roky dostupné zde (meziročně je rozsah práce vesměs konzistentní, počty samotných konzultací a poradenských sezení se pohybují cca okolo 80-190 tisíci za rok).

Počty pracovníků

- V 67 centrech po celém Rakousku poskytuje služby 151 pracovníků (127,2 FTE), k tomu také 65 (47,5 FTE) federálních školních psychologů (ÖZPGS) (Activity Report 2020/2021).
- Tabulka z výroční zprávy z roku 2019:

Personal Schulpsycholog/innen

Stand: 31.8.2019

	Schulpsycholog/innen im Bundesdienst[2]					Schulpsycholog/innen des ÖZPGS		*Gesamt*	
	Beamt/innen	VB mit Planposten	VB Vertretungen	Σ	VBÄ	Personen	VBÄ	*Personen*	*VBÄ*
B	10,5	7	0	8	*7,5*	2	*1*	10	*8,5*
K	3	8	2	13	*12*	2	*2*	15	*14*
NÖ	6	13	5	24	*21,5*	8	*5*	32	*26,5*
OÖ	2	20	2	24	*19*	8	*5*	32	*24*
S	2	8	0	10	*9,5*	6	*3*	16	*12,5*
St	2	14	5	21	*18*	6	*4*	27	*22*
T	3	11	1	15	*12*	5	*2,5*	20	*14,5*
V	0	5	3	8	*6,5*	3	*2,3*	11	*8,8*
W	4	19	3	26	*25*	7	***5***	31	*30*
Gesamt	**23**	**105**	**21**	**149**	***131***	**47**	***29***	***194***	***160***

Tabelle 1: Personalressourcen Schulpsycholog/innen

Financování

- Centra jsou zaměstnavatelem všech zmíněných sociálně-psychologických pracovníků. Veškerá činnost center je financována Federálním ministerstvem školství, které má s centry (jakožto jednotnou organizací s vícero pobočkami) smlouvu o vzájemné spolupráci (Schulpsychologie).
- Podle výroční zprávy za rok 2019 bylo stálým zaměstnancům vyplaceno 97 903 EUR a externistům 72 071 EUR.
- Osobní a cestovní náklady a náklady na vzdělávání a přípravu: bylo vynaloženo v průměru 70 000 EUR na FTE. Celkové osobní náklady na školní psychology činily tedy asi 12,1 milionu EUR.

Legislativa

- Úkoly a struktura školní psychologie a koordinace psychosociální podpory ve školském systému jsou upraveny ve zvláštní vyhlášce (RS č. 28/2018).
- Vyhláška (RS č. 19/2021) upravuje, pro které oblasti školní psychologie mohou být nasazeni psychologové zaměstnaní v Rakouském centru pro podporu psychického zdraví ve školách (ÖZPGS) a které úkoly jsou vyhrazeny pro spolkové zaměstnance.
- Na federální úrovni je pak ustanoveno, že pro účely výchovně-psychologického poradenství a poskytování a koordinace psychosociální podpory ve školách musí být zřízena psychologická služba v každém vzdělávacím distriktu. (Bildungsdirektionen-Einrichtungsgesetz)
- Zákon o povinném vzdělávání uvádí, že do průběhu opatření k plnění povinné školní docházky musí být ze strany vedení školy zapojeno poradenské centrum, pokud porušování povinné školní docházky trvá i přes vhodná opatření nebo projednání mezi třídními učiteli a zákonnými zástupci (§ 25 odst. 2 zákona Schulpflichtgesetz).
- Zákon o školním vyučování ukládá školám také povinnost konzultovat podpůrná opatření nebo návrhy na zkrácení školní docházky pro talentované studenty (§ 19 odst. 4 zákona Schulunterrichtsgesetz).
- Psycholog musí být podle Zákona o narkoticích konzultován také při podezření na užití drog studentem (§ 13 odst. 1 zákona Suchtmittelgesetz).

Školní sociální pracovník (Schulsozialarbeiter/innen) a sociální pedagog (Socialpädagog/innen)

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Sociální pracovníci mohou být na školy povoláni z Center psychologických služeb, pokud je potřeba.
- Stejně tak mohou Centra poskytnout sociální pedagogy, ti typicky pracují ve školních družinách, internátních zařízeních, stacionářích a dalších službách a zařízeních pro děti a mládež, ale také ve spolupráci se speciálními pedagogy a na běžných školách.

Vzdělání a příprava

- Školní sociální pracovníci a sociální pedagogové musí mít kvalifikaci v oblasti sociální práce a průběžně by ji měli také doplňovat další vzdělávací kurzy.
- Kvalifikační pětiletý program poskytují Výcvikové instituty pro sociální pedagogiku (BASOP) (vyšší odborné školy) a je zakončený odbornou zkouškou (Reifeprüfung). Na tento program je možné navázat také vysokoškolským programem v oboru.
- Kurz má pracovníky vybavit komplexním všeobecným vzděláním, odborným etosem, znalostmi a dovednostmi potřebnými pro plnění výchovných i pečovatelských povinností. (BMBWF)
- V Rakousku existují také další výcvikové kurzy, BASOP kurz je nicméně jediný, který přijímají všichni zaměstnavatelé v celém Rakousku.

Náplň práce

Sociální pedagogové zajišťují prevenci sociálních problémů a krizovou intervenci. Mezi jejich expertízu spadá šikana, odmítání školní docházky nebo atmosféra ve třídě. Dané problematiky sociální pracovníci řeší formou skupinových nebo individuálních setkání.
Jejich činnost zahrnuje:

- koučink,
- konzultace a poradenství,
- podpora v učení (pomoc s domácími úkoly),
- podpora v organizaci volného času a zapojování se do volnočasových aktivit, organizace volnočasových kroužků apod.,
- spolupráce s úřady a relevantními institucemi,
- vedení rozhovorů o sociálních problémech, hledání řešení,
- komunikace s rodiči a opatrovníky (AMS).

Sociální pracovníci nepracují tolik přímo se studenty, ale jsou součástí prevence a jejich hlavním úkolem je vyvíjet strategie řešení daných sociálních problematik.

Jejich činnost zahrnuje:

- konzultace rodinám a studentům,
- informování o nabídkách pomoci v těžkých životních situacích,
- podpora v procesu řešení,
- podpora v samostatnosti, nezávislosti a osobních dovednostech,
- podpora v organizaci volného času a zapojování se do volnočasových aktivit, organizace volnočasových projektů apod.,
- podpora studentů s poruchami učení,
- výchovné poradenství,
- prevence, poradenství a péče v oblasti užívání návykových látek (AMS).

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Sociální pedagogové mají jasně vymezenou práci, která odpovídá českému ekvivalentu, ale v některých činnostech se překrývá se sociálními pracovníky, kteří jsou nicméně na školách jen zřídka. Sociální pracovníci se pak zabývají spíše systémovou stránkou dané problematiky a případně také podpůrnou psychologickou prací, kterou koordinují s dalšími pracovníky Center psychologických služeb. Centra tuto součinnost koordinují.

Rozsah/objem práce

- Viz Centra psychologických služeb.

Počty pracovníků

- Podle výroční zprávy Centra pro psychologické služby za rok 2019 bylo v Rakousku 47 (36,71 FTE) sociálních pracovníků a 64 (51,77 FTE) sociálních pedagogů. Jejich práci doplňovalo navíc ještě 19 (14,02 FTE) psychologů. Celkem tedy 130 zaměstnanců. Relativně nízký počet vychází z reforem z roku 2019, kdy byla velká část pracovníků převedena na jiné psycho-sociální pozice v rámci Center.

Financování

- Práce sociálních pracovníků a pedagogů spadá pod Centra psychologických služeb a je tedy financována z jejich rozpočtu, který zcela pokrývá Federální Ministerstvo školství.
- Podle výroční zprávy Centra pro psychologické služby za rok 2019 dostali sociální pracovníci v průměru 55 000 EUR na FTE a sociální pedagogové v průměru 50 000 EUR na FTE. Pomocní psychologové pak měli v průměru 70 000 EUR na FTE. Celkově bylo vynaloženo za všechny tyto pracovníky 4 miliony EUR.

Legislativa

- Viz Centra psychologických služeb (blíže bohužel nespecifikováno).

Speciální pedagog (LehrerIn für Inklusive Pädagogik)

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Jedná se o pedagogy s kvalifikací ve speciální pedagogice.
- Kromě speciálních škol a speciálních tříd na běžných školách speciální pedagogové fungují také v integrativním vzdělávání (inkluze studentů s SVP na běžných školách). Speciální školy fungují v daném regionu jako SVP-centra, která koordinují integrativní vzdělávání v regionu (poskytují expertízu v inkluzivním vzdělávání a logisticky koordinují inkluzivní vzdělávání). (OECD, 2016)

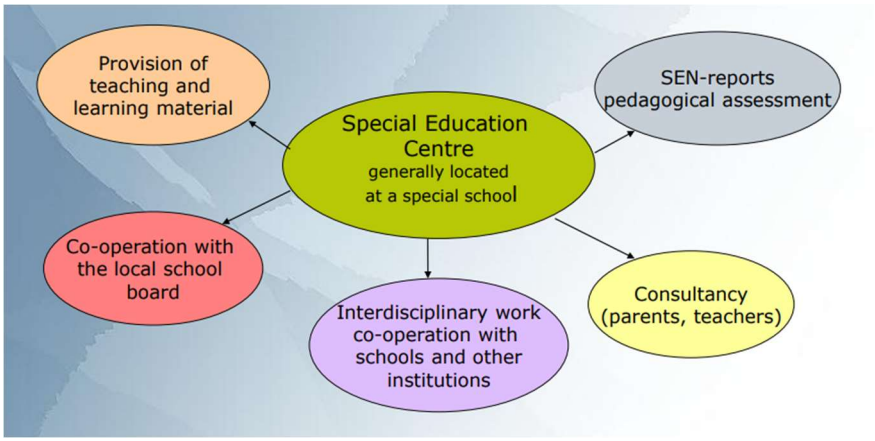

Vzdělání a příprava

- Inkluzivní vzdělávání je součástí kurikula všech bakalářských a magisterských pedagogických programů a během bakalářského studia je možné ho studovat také jako jednu ze dvou povinných aprobací.
    - V rámci bakalářského studia v hodnotě celkem 240 ECTS kreditů (minimálně 8 semestrů) je možné od 3. semestru zvolit zaměření na inkluzivní vzdělávání. (AMS)
    - Navazuje magisterský program inkluzivní pedagogiky pro základní školy v hodnotě 90 ECTS (minimálně 3 semestry). Je možné si zde také vybrat jednu konkrétní oblast podpory, jako např. řeč, jazyk a komunikace nebo emocionální a sociální rozvoj nebo kognitivní rozvoj. Výběr se liší podle fakult.
    - Pro výuku na SŠ je nutné absolvovat navazující magisterské studium v hodnotě 120 ECTS (minimálně 4 semestry). (AMS)
- Všechny tyto zmíněné varianty kvalifikují na pozici speciálního pedagoga. Pedagogové si však často musí doplnit další vzdělání jako např. znakovou řeč. (Buchner & Proyer, 2019)
- Je také možné absolvovat tříletý kurz inkluzivního vzdělávání (v rané péči) na pedagogických vysokých školách.

- Dále je možné absolvovat tříletý kurz v inkluzivní sociální pedagogice poskytovaný Výcvikovými instituty pro sociální pedagogiku (jde o kombinovaný kurz, možné dělat při práci). Kurz je možné absolvovat až po základním výcviku pro sociální pedagogy (viz Sociální pracovník - Vzdělání a trénink).

Náplň práce

Vyučují žáky se speciálními vzdělávacími potřebami v různých předmětech, zejména na speciálních školách a školách s integračními třídami.
Jejich práce zahrnuje:

- diagnostiku, analytiku a dokumentaci studentů s SVP,
- prevenci, intervence a podporu v oblasti inkluze,
- expertízu v didaktice v oblasti inkluze,
- sestavování individuálních vzdělávacích plánů,
- výuku aprobovaných předmětů,
- cvičení se studenty s SVP - znaková řeč, braillovo písmo apod.,
- komunikaci se zákonnými zástupci v oblasti inkluze,
- výběr a zajišťování speciálních didaktických pomůcek (AMS).

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Práce speciálního pedagoga se může často překrývat/doplňovat s činnostmi pracovníků Centra psychologických služeb, obzvláště pak se sociálními pedagogy.

Rozsah/objem práce

- Speciální pedagogové jsou podle počtu studentů se SVP zaměstnáváni na celý nebo zkrácený úvazek. Častou praxí je nicméně týmová/tandemová výuka s běžnými vyučujícími.
- Rozsah práce se odvíjí od potřeb studentů/školy.

Počty pracovníků

- V Rakousku bylo ve školním roce 2020/21 zaměstnáno celkem 5,449 pedagogů ve speciálních školách (Sonderschulen). Přepočteno na FTE se jednalo o 4 580 plnohodnotných pracovních poměrů (Statistik Austria, 2022). Podrobnější údaje k zařazení speciálních pedagogů ve školách nebylo možné dohledat.

Financování

- Platy speciálních pedagogů financuje federální vláda (OECD).

- Rakouský portál s nabídkami práce *jobted.at* uvádí jako průměrný plat speciálního pedagoga 3,300 Euro měsíčně, což je částka o něco nižší než je průměrný plat učitelů na rakouských středních školách nebo gymnáziích (https://www.jobted.at/gehalt/lehrer).

Osobní asistent

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Spolkové ministerstvo práce, sociálních věcí a ochrany spotřebitele zřizuje Místa asistenčních služeb, která nabízí zdravotně postiženým zaměstnancům osobní asistenci na pracovišti. Místa asistenčních služeb zpřístupňují své služby také odboru školství, pokud jsou uhrazeny vzniklé náklady (viz Financování).
- Podporu, poradenství a vyřizování smluvních a finančních záležitostí souvisejících s osobní asistencí poskytují střediska asistenčních služeb zřízená v každé spolkové zemi. (BMBWF)

Vzdělání a příprava

- Vysoké školy pro kariéru v učitelské asistenci mají budoucí asistenty seznámit s etosem, znalostmi a dovednostmi potřebnými pro asistenci.
- Jedná se o tříletý program, po kterém mohou absolventi učit také ve školkách (BMBWF)

Náplň práce

Osobní asistent, jak napovídá samotný název, má pracovat primárně pro dané studenty, nikoliv učitele. BMBWF zdůrazňuje, že asistent nemá v žádném případě se studenty opakovat probrané učivo a není nijak zodpovědný za to, že se studenti naučí to, co se mají naučit.
Asistent má poskytovat individuální služby, které umožňují studentům fungovat ve školním prostředí podle vlastních rozhodnutí.
Konkrétní formy podpory zahrnují:

- přípravu na výuku a práce v hodině (např. nachystání pomůcek, zprovoznění digitálních zařízení),
- podporu při psaní písemných testů,
- asistenci při převlékání,
- asistenci během přestávek,
- asistenci s osobní hygienou (v rámci doby strávené ve škole/na školní akci),
- asistenci při obědech, svačinách apod. (BMBWF)

Na odborných školách funguje také role Pracovně-vzdělávacího asistenta (Berufsausbildungsassistenz, BAS), který asistuje studentům na praxích mimo školu, čímž zaprvé podporuje studenty samotné a také zažitou zkušenost zaměstnavatelů s prací s lidmi s asistencí a buduje tak prostupnější cestu k zaměstnatelnosti těchto osob. (EU Agency)

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Práce asistenta je velmi jasně vymezená, vztahuje se spíše ke studentům než k učitelům (otázka je, jak to vypadá v praxi, ale teoreticky to je odlišná praxe oproti asistentovi pedagoga v ČR). Doplňuje práci speciálního pedagoga.

Rozsah/objem práce

- Asistent podporuje dané studenty po celou dobu jejich školního rozvrhu a na jednodenních školních akcích (předpokládá se celkem 36 vyučovacích týdnů za školní rok).
- Celkový počet hodin je specifikován v žádosti o asistenta (viz Financování) a může se lišit podle jednotlivých případů. Počet hodin schvalují správní instituce.
- Asistent se mimo tyto hodiny může studentům věnovat maximálně 30 min před a po vyučování, aby jim pomohl dostat se do školy.

Financování

- Zemské školní rady/městská školní rada pro Vídeň, učitelské ústavy a případně centrální vzdělávací instituce odkazují rodiče nebo studenty na Místa asistenčních služeb v jejich spolkové zemi. Rodiče, studenti (nebo příslušné místo asistenční služby) pak mohou podat příslušnou žádost o financování pomoci příslušnému školskému úřadu (státní školská rada/městská školská rada pro Vídeň) nebo centrální vzdělávací instituci (BMBWF).
- Finance potřebné k pokrytí asistenčních služeb na školách alokuje na zmíněné instituce Federální Ministerstvo školství.
- Lebenshilfen Soziale Dienste GmbH – rakouská organizace zastřešující osobní asistenci lidem se zdravotním znevýhodněním (lebenshilfen-sd.at) nabízí osobním asistentům minimální měsíční plat od 1,965 Euro (v případě FTE).

Legislativa

- Spolkové ústavní právo (B-VG)
    - Obecný zákaz diskriminace: Čl . 7, první věta B-VG
    - Zvláštní zákaz diskriminace: Čl . 7 druhá a třetí věta B-VG
- Federální zákon o rovnosti osob se zdravotním postižením (BGStG)
- S ohledem na § 8 odst . 1 písm . 2 BGStG je federální vláda zásadně povinna přijmout vhodná a nezbytná opatření, aby umožnila lidem se zdravotním postižením přístup k jejím službám a nabídkám. Tato povinnost se vztahuje mimo jiné i na školy a vyšší odborné školy, které zřizuje.

- Zákon o vysokých školách z roku 2005 (§ 9 odst . 6 Z . 14)

Designéři, tvůrci učení (Lerndesigners)

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Rakouské školy mají relativně velkou míru autonomie v utváření vlastního kurikula. Pro tuto činnost nicméně není dedikovaná žádná specializovaná pozice napříč systémem.
- Na nižších úrovních středních škol (ALLGEMEINBILDENDE HÖHERE SCHULE - AHS - UNTERSTUFE; 5.-8. třída) má každá škola učitele na pozici designér, tvůrce učení.

Vzdělání a příprava

- Tvůrci učení musí absolvovat dvouletý kvalifikační program (12 ECTS), který jim má pomoci získat expertízu v oblasti kvality výuky, rozvíjet jejich vůdčí dovednosti ve vzdělávacím kontextu, podpořit jejich schopnost budovat vztahy mezi pedagogy a přispět k jejich profesionalizaci a rozvoji profesní identity.
- Program má šest klíčových rozvojových oblastí:
    - všímání si a uvědomování si učení ('mindfulness'),
    - diverzita,
    - učení zaměřené na kompetence,
    - 'backwards design' vývoj kurikula (proces začíná vytvořením vize, cílů, strategie a až poté následuje vývoj samotného obsahu a nástrojů kurikula),
    - diferencovaná výuka (odráží predispozice studentů - zájmy, prostředí, ze kterého přicházejí, potřeby, silné a slabé stránky...),
    - hodnocení a testování.
- Program probíhá formou národních a regionálních symposií a samostudia koordinovaného online podporou.
    - Samostudium zahrnuje teorii a také praktické úkoly plněné na vlastních školách účastníků za podpory vlastní pedagogické profesní komunity.
    - Online podpora má sloužit jako prostor pro poskytování studijních materiálů a také jako virtuální prostor pro setkávání účastníků napříč generacemi, školami a regiony za účelem sdílení zkušeností, recipročního učení a rozvoje a budování profesní komunity a identity.
- Program poskytují vysoké pedagogické školy (Pädagogischen Hochschulen) ve spolupráci s (za tímto účelem založeným) Národním centrem pro učící se školy (Kooperation mit dem Bundeszentrum für lernende Schulen).
- Další vzdělávání je pak možné formou magisterského programu (pedagogický leadership a kolegiální učení) nabízeného Pädagogischen Hochschulen v Dolním a Horním Rakousku.

- Tvůrci učení dále absolvují národní a regionální vzdělávací workshopy a aktivně se účastní místního networkingu, který je zdůrazňován jako klíčová součást pozice. Tvůrci permanentně udržují kontakt s ostatními designéry v rámci učící se komunity, sdílejí své zkušenosti a praxi, což jim umožňuje se stále rozvíjet a přinášet do školy nové vjemy a inspiraci. Tato síť jim zároveň dodává jistotu, nejsou na svou náročnou práci sami, mohou ji s někým konzultovat, mají externí zdroj pro rady, konzultace a hledání nových cest. (OECD)

Náplň práce

- Tvůrci učení nesou na škole odpovědnost za design výuky a učení.
- Designéři mají poskytovat na svých školách expertízu v oblasti kurikula a výuky s cílem směřovat k rovnosti ve vzdělávání a k akademickým úspěchům. V oblasti kurikula a výuky mají iniciovat změny a rozvoj, poskytovat svým kolegům konzultace a reflexi, spolupracovat s nimi na inovacích. (Schulpsychologie)
- Konkrétní úkoly dále zahrnují podporu pedagogů v:
    - přípravách na výuku,
    - provedení plánované výuky,
    - zvyšování efektivity výuky,
    - budování motivace ve výuce i mimo ni,
    - tandemové a týmové výuce,
    - spolupráci napříč pedagogickým týmem,
    - práci s diverzitou ve výuce (jazyková výbava, kulturně responsivní pedagogika...).
- Designéři mohou podporovat také vedení školy v systematickém budování kvalitní výuky nebo učící se komunity na škole.
- Tvůrci učení tedy pracují s jednotlivými učiteli/členy vedení školy, s pedagogickými týmy (např. předmětoví učitelé) nebo s celým sborem.

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Pozice není úplně jasně vymezena a její personalistické ukotvení vychází především z kontextu dané školy a daného tvůrce, podoba se může tedy výrazně lišit. Nejedná se nicméně o záměr, ale o součást procesu rozvoje pozice, která je relativně nová a zatím ne zcela legislativně definovaná. Její funkčnost tedy aktuálně do značné míry závisí na kultuře a vedení školy.
- Designér má poskytovat expertízu a současně se jedná o vedoucí pozici, která ale funguje v součinnosti s vedením školy a dalšími vůdčími pedagogickými pozicemi (např. předmětoví koordinátoři).

- Tvůrci učení svou náplní práce přesahují horizont koordinátora ŠVP, jelikož se zaměřují nejen na koordinaci kurikula a výuky na dané škole, ale také na rozvoj pedagogů v oblasti výuky a spojených činností, budování učící se komunity a pedagogického týmu na školách a propojování pedagogů s aktuálními trendy a dobrou praxí.

Rozsah/objem práce

- Není jasně definován, odvíjí se od potřeb školy.

Počty pracovníků

- Typicky jeden pracovník na každé škole fungující v součinnosti s dalšími pozicemi (viz Overlaps/jasné vymezení pozic).

Financování

- Designéři jsou odměňováni (RIS, 2004) příplatkem ve výši 150 EUR.

Legislativa

- Role byla vytvořena v rámci reformy Neue Mittelschule z roku 2008/2009, která měla proměnit podobu nižších středních škol v celém Rakousku.
- Je zakotvena ve Vyhlášce o nových učebních osnovách pro nižší sekundární školy (Spolkový zákonný věstník II č. 185/2012) (Verordnung zum Lehrplan Neue Mittelschule (BGBl. II Nr. 185/2012), v § 19 odst. 1 zákona o státních smluvních učitelích (Věstník federálních zákonů I č. 10/2014) (§ 19 Abs. 1 Landesvertragslehrpersonengesetz (BGBl. I Nr. 10/2014) a § 46a odst. 1 zákona o smluvních služebnících (sbírka federálního zákona I č. 211/2013) (§ 46a Abs. 1 Vertragsbedienstetengesetz (BGBl. I Nr. 211/2013).
    - § 46a (4) uvádí, že designér učení má s vedením školy koordinovat zavádění nové kultury učení, zaštiťovat diferenciaci výuky, koordinovat a podporovat pedagogický tým a budovat kulturu spolupráce.

Program ÖKOLOG

Kdo roli vykonává / outsourcing

- V roce 1995 byl vyvinut celostátní program pro ekologický a etický rozvoj škol EKOLOG. Do programu je momentálně zapojených 669 škol (tedy cca 14 % všech státních základních a středních škol; v roce 2014 400 škol, stále se rozrůstá).
- Rakousko momentálně také usiluje o „zelenější“ technické a odborné vzdělávání, díky tomu se do programu zapojilo 110 (z celkových 690) středních odborných škol a 34 z nich získalo národní ocenění za environmentální výchovu (Lechner & Rauch)

- Cílem není, aby do programu byly zapojeny všechny školy, naopak je vítána diverzita jiných sítí (climate schools, UNESCO schools, Umweltzeichenschulen).
- Na každé škole zapojené do programu je alespoň jeden koordinátor a minimálně jeden další zaměstnanec (cílem je, aby na to nikdy nebyl nikdo sám). Školy fungují jako regionální (spolková) síť koordinovaná regionálním ÖKOLOG týmem, regionální týmy koordinuje celonárodní tým (tři zaměstnanci z Univerzity Klagenfurt a tři zaměstnanci z federálního Ministerstva školství). ÖKOLOG momentálně funguje jako nezisková organizace.

Vzdělání a příprava

- Některé vysokoškolské pedagogické instituce (Pädagogischen Hochschulen) ve spolupráci s regionálními týmy zajišťují vzdělávací semináře, které jsou otevřené všem učitelům z EKOLOG škol. Semináře zahrnují aktivity škol a fungování školních týmů v souvislosti s programem, národní systém měření kvality ekologických škol a akční výzkum.
    - Semináře bývají dvoudenní.
    - Účastníci na seminářích diskutují o prvcích, které z jejich zkušenosti podporují praxi environmentální výchovy a zajišťování ekologicky udržitelného prostředí ve škole. Účastníci také sdílejí vlastní práci s národním systémem měření kvality ekologických škol s cílem lépe porozumět kritériím hodnocení systému měření kvality ek. škol. V rámci seminářů jsou dále představeny jednotlivé školy, na které později probíhá společná exkurze s cílem sdílet dobrou praxi. Semináře bývají zakončeny společnou reflexí exkurzí s ohledem na hodnotící kritéria. Z této reflexe je pak vytvořena zpětná vazba, která je předána zástupcům daných škol.
- Ve dvou regionech, kde je program rozvinutější, poskytují pedagogické instituce dvousemestrální nebo čtyřsemestrální vysokoškolský program (jedno z toho je Graz).

Náplň práce

- Zapojené školy nejdříve zhodnotí vlastní situaci v souvislosti s environmentální výchovou a ekologicky udržitelným prostředním. Na základě této analýzy si definují cíle a prostředky k jejich naplnění s ohledem na národní systém hodnocení kvality ekologických škol. (Lechner & Rauch)
    - Do sledovaných oblastí spadá například kurikulum (porozumění ekologickým souvislostem, biodiverzitě, místní fauny a flóry…), šetření přírodními zdroji (voda, elektřina…), snížení emisí (doprava, odpad, ekologické pomůcky..), ekologicky šetrné prostorové uspořádání (třídy, školy, kampusy…), kultura učení (podpora participativního vzdělávání, propojování lokálních problematik s národními,

mezinárodními a globálními problematikami, budování sounáležitosti s komunitou školy…), podpora zdravého životního stylu v souvislosti s životním prostředím a otevření školy okolní komunitě.

- Školy mají povinnost každý rok vypracovat report informující o naplňování jejich plánu rozvoje (požadavek je odvedení alespoň jednoho projektu za rok.
- Za podpory regionálních týmů se pak školy a jejich zaměstnanci dlouhodobě vzdělávají (viz Vzdělání a příprava) a sbližují se s ostatními EKOLOG školami a institucemi.

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Náplň pokrývá roli koordinátora environmentální výchovy, je zde nicméně snaha o více holistický přístup, kdy ECOLOG koordinátor zajišťuje nejen environmentální výchovu jako součást kurikula, ale jde také o princip zabudovaný v každodenním fungování školy. Proto se na školách zapojených do projektu významně podílí na environmentální výchově všichni učitelé a vedení školy.
- Zapojené školy jsou součástí menších školních sítí (networks), které jsou koordinovány regionálními týmy koordinátorů.
    - Týmy regionálních koordinátorů se pravidelně setkávají se zástupci škol (školní EKOLOG koordinátoři/ředitelé škol…) a dalšími relevantními regionálními představiteli. Týmy regionálních koordinátorů se společně setkávají jednou ročně na celonárodní úrovni (je jich celkem 9).
    - Tým regionálních koordinátorů sestává z nominovaných členů regionálních školských rad, vysokých pedagogických škol (Pädagogischen Hochschulen) a člena z ENSI-učitelského týmu (národní tým v rámci mezinárodního projektu Environment and School Initiatives). Součástí mnoha týmů jsou také zástupci regionální komunity (podniky, neziskové organizace a další partneři škol).
    - ENSI-učitelský tým zajišťuje poradenskou a rozvojovou činnost pro ministerstvo a pro regionální týmy.
    - Pro program byla zřízena také vědecká komise, která zajišťuje vědeckou reflexi, poradenství pro další rozvoj programu, posilování vědecko-vzdělávací spolupráce a formulování výzkumných otázek pro oblast environmentální výchovy.
    - Síť zástupců z vysokých pedagogických škol (Pädagogischen Hochschulen) má poradní funkci vně vlastních institucí a zajišťuje také vzdělávání a profesní rozvoj stran environmentální výchovy pro všechny učitele.

- Celá výše uvedená síť má centrální podporu v ministerstvu vzdělávání a externí neziskové organizaci (smlouva přímo s ministerstvem školství a ministerstvem zemědělství) FORUM Umweltbildung (FORUM environmentální výchovy) (Lechner & Rauch)
- Ministerstvo školství ve spolupráci s FORUM Umweltbildung zajišťují také web oekolog.at, měsíční newsletter, didakticko-metodickou příručku, informační databázi a 'checklisty' pro školy, organizování akcí, systém pro extrakurikulární certifikace výsledků studentů a financování vzdělávání učitelů (dva workshopy ročně pro každý region).
- Regiony a školy jsou podporovány ve spolupráci s místními institucemi, podniky a dalšími relevantními aktéry.

Rozsah/objem práce

- Asi 1-3h měsíčně, pokud jde specificky o práci koordinátora (jde o zaměstnance, kteří souběžně na škole učí a přispívají tak v ideálním případě k fungování ekologicky udržitelného prostředí na každodenní bázi). Velká část koordinace se pak odehrává na regionální úrovni (viz Jasné vymezení pozic/Overlaps).
- Více kvantitativních údajů zde a v plné verzi v němčině zde.

Počty pracovníků

- Na každé škole minimálně jeden pracovník, optimálně tandem nebo tým (aktuálně asi více než 669 pracovníků v celém Rakousku).

Financování

- Program financuje Federální ministerstvo školství - Univerzita Klagenfurt má s ministerstvem smlouvu, kterou obnovuje každé tři roky. Funding na tři roky je 300 000 EUR (reálně jde ale do projektu více peněz, protože lidé, kteří projektu věnují svůj čas, jsou zaměstnáni ministerstvem/univerzitou atd., celkem tedy asi 500 000 EUR).
- ÖKOLOG jako nezisková organizace pak uzavírá smlouvy s jednotlivými školami. (vzor).
- Koordinátoři nejsou za pozici nijak finančně ohodnoceni, mají jen úlevy na vyučovacích hodinách (asi o 1-2h týdně; standard je asi 20-22h týdně).

Koordinátor ICT

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Role není nijak centrálně ukotvena, vykonávají ji učitelé zaměstnaní školou a to pouze na některých školách.

Vzdělání a příprava

- Protože role není nijak ukotvena, nejsou na ni kladeny žádné požadavky stran kvalifikace.
- Podle studie Fernández Morante a Cebreiro López (2014) v Rakousku výrazně chybí vzdělávání v oblasti didaktiky ICT.
- Podle studie European Schoolnet (2012) mohou ve 13 % případů u studentů 4. tříd koordinátoři ICT na náklady školy absolvovat dodatečné vzdělávání potřebné pro výkon pozice. Pro 8. třídy je to pak 47 %, 11. 35 % a 11. třídy odborných škol 52 %.

Náplň práce

- Různí se podle škol, nebylo možné dohledat konkrétní činnosti nebo sjednocující prvky.

Overlaps/jasné vymezení pozic

- ICT koordinátoři bývají současně učitelé. Jejich překrývání s jinými pozicemi závisí na definování pozice na dané škole.

Rozsah/objem práce a financování

- Podle studie European Schoolnet (2012) koordinátoři ICT dostávají za tuto pozici finanční ohodnocení na školách u 64 % a více studentů v 8. a 11. třídě a v 11. třídě odborných středních škol.
- Podle této studie mají v 11 % případů u studentů 4. tříd koordinátoři ICT snížený počet hodin, které musí odučit. Pro 8. třídy je to pak 18 %, 11. 2 % a 11. třídy odborných škol 22 %.

- Podle studie European Schoolnet (2012) jsou koordinátoři v této pozici dostupní full-time pouze v 35-50 % případů.

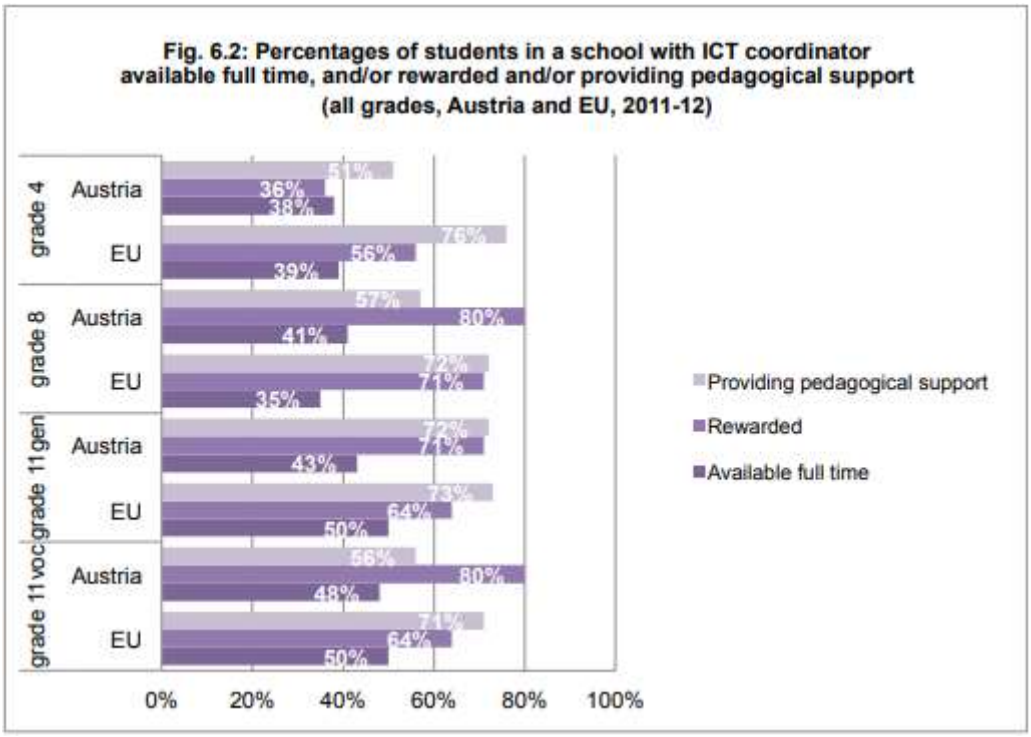

Počty pracovníků

- Podle studie European Schoolnet (2012) 92 % a více studentů v 8. a 11. třídě a v 11. třídě odborných středních škol má na škole koordinátora ICT.

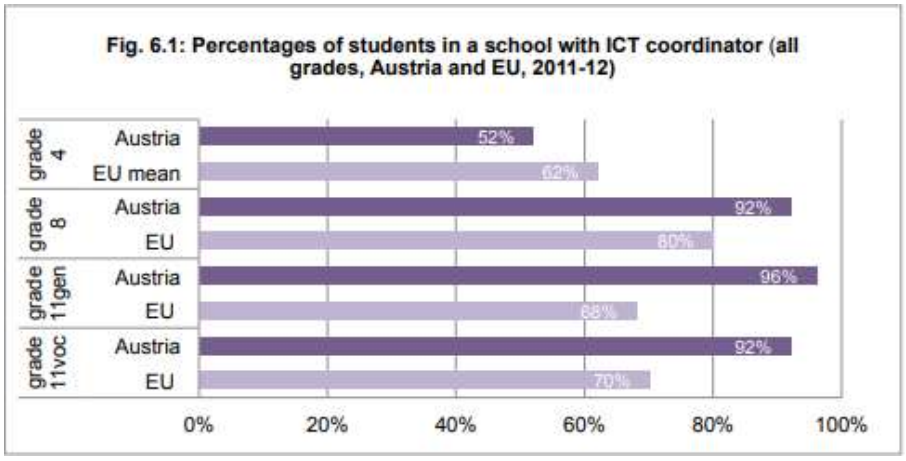

Studentský a kariérní poradce (Schüler- und Bildungsberater/innen)

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Poradci fungují od druhého stupně ZŠ a dále, jsou k dispozici pro studenty i rodiče.

- Jedná se o učitele dané školy se speciálním výcvikem (basic ordinance on student and career counselling and german comment).

Vzdělání a příprava

- Podmínkou pro výkon funkce je učitelský post na dané škole, několikaletá učitelská praxe a vzdělávací kurz.
- Vysoké pedagogické školy nabízí tento kurz všem učitelům, kurz je více méně stejný na všech školách (regulováno Federálním ministerstvem školství. Kurz má hodnotu 12 ECTS (6 ECTS základní výcvik, 6 ECTS intenzivní výcvik) (Schulpsychologie)
- Kurz zahrnuje tréninkový týden, víkendové semináře, prvky distančního vzdělávání atd.
- Kurz se věnuje:
    - (Právní) základy žákovského a výchovného poradenství a sebepojetí
    - Kariérní a vzdělávací poradenství (vyšší úroveň: poradenství při výběru studia; 18+)
    - Problémové poradenství / psychosociální poradenství
    - Systémové poradenství
    - Učení, chování, krize
    - Psychosociální zdraví a deviace nebo následky násilí, šikany, závislosti, traumatizace atd.
    - Profesionální poradenské chování a také metody a nástroje v poradenství / případové diskuse
    - Duševní hygiena pro poradce
    - Mezioborová spolupráce
- Poradci mají povinnost zúčastnit se alespoň jednoho regionálního nebo národního setkání poradců nebo poradenského výcviku ročně.

Náplň práce

- Poradci nabízejí informace o dalších možnostech vzdělávání a kvalifikace (poradenské večery pro rodiče, distribuce informačních materiálů, organizace prezentací od externích odborníků a lidí z praxe, exkurze…), individuální poradenství pro rodiče i studenty (problémy s učením nebo chováním, doporučení dalších relevantních služeb…).

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Doplňuje se s Centry psychologických služeb, kariérními průvodci-učiteli (fungují jen pro 7. a 8. ročníky, více info zde v NJ) a koordinátory kariérního poradenství (fungují také převážně pro 7.-8. třídu, více info zde v NJ).

Rozsah/objem práce

- Není nikde specifikován, odvíjí se od potřeb školy.

Počty pracovníků

- Kariérní poradci jsou na všech školách od druhého stupně ZŠ, může jich být více:
    - 1 navíc na školách do 1000 studentů,
    - 2 navíc na školách do 1600 studentů,
    - 3 navíc na školách do 2300 studentů,
    - 4 navíc na školách do 3000 studentů,
    - 5 navíc na školách s více než 3000 studenty (Schulpsychologie).

Financování

- Učitelé v této roli mají nárok na příplatek €172.2 (Schulpsychologie).
- Jedná se o stejný typ příplatku jako u Designéra učení, upraven stejnou vyhláškou, pravděpodobně financuje Federální ministerstvo školství, ale nepodařilo se dohledat.

Kouč mládeže (Youth Coach)

- Koučink mládeže je nabízen v celém Rakousku od podzimu 2013. Kouči radí a doprovázejí mladé lidi ve věku 15 až 19 let, kteří jsou ohroženi předčasným odchodem ze školy nebo marginalizací. Jejich úkolem je pomáhat mládeži hledat vlastní vzdělávací a profesní kariéru. Pro kouče neexistují žádné specifické kvalifikační požadavky. Obecně však mají ukončené studium v oblastech sociální práce, léčebné pedagogiky, sociální pedagogiky, sociálního managementu nebo psychologie.

Průvodce učením (Lernbegleiter/innen)

- Od 10. ročníku alespoň tříletých středních a vyšších studijních programů musí ředitel školy pověřit učitele individuálním dohledem a podporou žáků v procesu učení. Tito průvodci učením povzbuzují a doprovázejí studenty s učebními deficity a/nebo učebními překážkami. Při tom učí studenty, jak dobře organizovat studijní situace, jak dobře řídit svůj čas před zkouškami a testy a jak rozvíjet a používat úspěšné studijní strategie. Poskytují metodické a didaktické rady a vedení a posilují schopnosti studentů učit se a sebeorganizovat.
- Učitelé, kteří absolvovali vzdělávací program ministerstva školství, mohou působit jako průvodci učením. Tento program zahrnuje tři semináře:
    - Seminář 1: Úvod do podpory učení (12 učebních celků): právní základy a klíčové body individuálního vzdělávacího poradenského programu, základní přístup a oblasti odpovědnosti průvodce učením na rozdíl od jiných funkcí

- Seminář 2: Jak na úspěšné učení (24 UC): učení a mozek; řízení učení, řízení osobnosti
- Seminář 3: Profesionální procesní podpora (24 UC): techniky konverzačního řízení orientované na řešení a zdroje, systémová podpora a poradenství, kompletace procesní podpory

Školní mediátor

- Může fungovat při řešení konfliktů mezi studenty, zákonnými zástupci, učiteli a dalšími zaměstnanci školy.
- Více zde.

Peer-mediátor

- Studenti jako mediátoři (vychází z myšlenky, že vrstevníci jsou často lepší v mediaci konfliktů než dospělí).
- Více zde.

Poradce pro školní rozvoj

- Podporují školy ve zdravém rozvoji, pomáhají jim vytvářet rozvojové plány které jsou povinně součástí národního měření kvality škol.
- Více zde a zde.

V rámci reformy Neue Mittelschule vznikly také další podpůrné role: kontaktní osoby pro e-learning, genderová témata, kulturu a umění a také pro sledování standardů a kvality školy, členové týmu pro rozvoj školy a koordinátoři různých oblastí podle potřeb školy.

1.3 Nepedagogické činnosti mimo vzdělávání

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Administrativa: Jedná se většinou o smluvní učitele, kteří vykonávají administrativní činnosti, ve výjimečných případech pak škola zaměstnává čistě administrativní pracovníky.
- Od roku 2017 se nicméně implementuje reforma Autonomní školy, která přesouvá veškeré administrativní a údržbové činnosti školy na regionální Rady pro vzdělávání (Bildungsdirektionen).

Legislativa

- Balíček Autonomní školy obsahuje administrativní reformu, která od roku 2019 zřizuje nové rady pro vzdělávání (Bildungsdirektionen) pro každou z devíti spolkových republik. Tyto nové rady pro vzdělávání budou zodpovídat za správu federálních i provinčních škol,

včetně jednotného elektronického personálního řízení všech federální a spolkových učitelů a regionální vedení externí organizace školy, administrativních pracovníků a školní inspekce. Balíček také umožňuje seskupování vícero škol pro administrativní účely.

- Od roku 2017 probíhá postupná implementace balíčku. Do roku 2019 měla být školní správa reorganizována se zřízením zmíněných administrativních rad. Cílem je zajištění kvality v rakouských školách a také efektivní a transparentní využívání zdrojů na všech úrovních školské správy a ve všech školách (OECD).

Financování

- Administrativní smluvní učitelé mají nárok na příspěvek ve výši:
  - 400 EUR při rozsahu 12h týdně při počtu 10 000 až 39 999 FTE učitelů
  - 600 EUR při rozsahu 18h týdně při počtu 40 000 až 59 999 FTE učitelů
  - 720 EUR při rozsahu 22h týdně při počtu 60 000 a více FTE učitelů
  - Financuje pravděpodobně Federální ministerstvo školství, možná půjde dohledat zde.

1.4 Evaluace

- Evaluační studie:
  Bildung, Wissenchaft und Forschung Bundesministerium (2022). Rechnungshofbericht über die Schulpsychologie. Link.

- Informace o regionálních radách pro vzdělávání:
  Bildung, Wissenchaft und Forschung Bundesministerium (2021). Nationaler Bildungsbericht Österreich 2021. Link.

- Statistiky a analýza rozdílů pracovníků v inkluzivním vzdělávání v jednotlivých regionech:
  Dietze, T. (2011). Sonderpädagogische Förderung in Zahlen-Ergebnisse der Schulstatistik 2009/10 mit einem Schwerpunkt auf der Analyse regionaler Disparitäten. *Zeitschrift für Inklusion*, *6*(2). Link. Statistiky a analýza rozdílů pracovníků v inkluzivním vzdělávání v jednotlivých regionech.

- Informace o programu ECOLOG:
  Rauch, F., & Pfaffenwimmer, G. (2019). The Austrian ECOLOG-schools programme: History, structure, lessons learned, and impact of a network. *Hungarian Educational Research Journal*, *9*(4), 589-606. Informace o programu ECOLOG. Link.

2. Nizozemsko

2.1 Organizace specializované a nepedagogické práce

Pro systém je charakteristická vysoká míra decentralizace, legislativa je v kompetenci centrální vlády, ale implementace z naprosté většiny v rukou místních samospráv (asi 355) (Beinborn, Ullrich a Grohs), často i v rukou sousedských týmů nebo škol. Mnoho pozic tak pravděpodobně v nějaké variaci existuje, nicméně nejsou nijak regulovány na státní úrovni. Ty, které jsou, jsou pak často regulovány jen rámcově.

Velmi zásadním společným prvkem specializovaných, podpůrných a nepedagogických činností je jejich propojení s dalšími sektory. V oblasti prevence jsou například školní služby a pozice značně propojené až integrované do místních institucí a organizací (zdravotnické služby, místní spolky a samosprávy, organizace pro mládež a prevenci apod.). V případě kariérního poradenství je potom rovněž možné sledovat značné propojení mezi relevantními sdruženími, místními zaměstnavateli atd. Celkově si Nizozemsko tedy zakládá na tom, že se specializované, podpůrné a nepedagogické činnosti nesnaží udržovat izolované a dedikované pro sektor vzdělávání, ale naopak cílí na mezisektorovou spolupráci, využívání lidských a jiných zdrojů v jiných sektorech a propojování služeb za účelem zefektivnění fungování daných mechanismů.

Od roku 2018 běží programy podpory odlehčení škol od pracovní zátěže, součástí doporučených opatření a dedikované finanční podpory je nábor více podpůrných a nepedagogických pracovníků (Central Government).

Systém psychologicko-poradenské péče, prevence a dalších služeb v Nizozemsko představuje komplexní celek, který dále popíšeme v jednotlivých pozicích a organizacích.

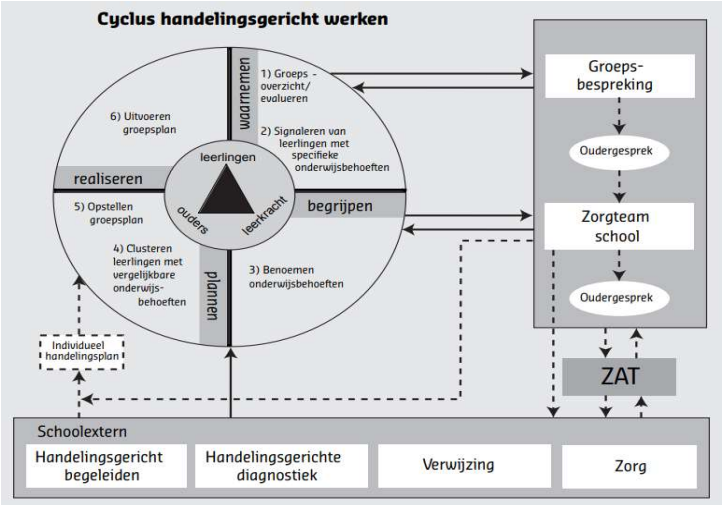

Zástupci VNG (Asociace nizozemských samospráv propojují aktéry z oblasti služeb pro osoby s postižením se školami a využívají tak jejich expertízy v rámci podpory inkluzivního vzdělávání a limitování případů umisťování dětí do škol pro studenty s postižením. (Beinborn, Ullrich a Grohs)

2.2 Specializované a podpůrné pedagogické činnosti

Tým pro školní péči a poradenství (ZAT)

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Kapacitně největší jednotka v oblasti prevence, psychologické, poradenské a sociální podpory. Funguje pro vícero škol a její složení je proměnlivé v návaznosti na místní kontext a potřeby v jednotlivých případech.
- Často jsou součástí:
    - pracovníci Center pro mládež a rodinu (CJG, jedná se o centra primární prevence, má je každá místní samospráva a sestává z odborníků na prevenci, psychologů, poradců a zdravotníků; v ZAT jsou z center nejčastěji vysíláni dětští zdravotníci; Netherlands Youth Institute),
    - pracovníci Multidisciplinárních sociálních sousedských týmů (wijkteam; Beinborn, Ullrich a Grohs)
    - pracovníci mládežnických organizací,
    - odborníci na vzdělávání,
    - peripatičtí pedagogové (kvalifikovaní učitelé ze škol pro studenty s postižením, poskytují konzultace v oblasti inkluzivního vzdělávání; Bakker a van Doorn)
    - sociální pracovníci,
    - policie,
    - úředník pro záležitosti ve věci absentérství (Netherlands Youth Institute).
- Lokální příklad – v rámci spolupráce Amsterdam-Diemen jsou součástí týmu koordinátor péče, poradce pro rodiče a děti, pediatr (zdravotník), úředník pro povinné vzdělávání, somatoped a/nebo školní psycholog, policista/místní bezpečnostní pracovník, vzdělávací poradce, dětský psycholog z Týmu pro mentální zdraví rodičů a dětí. (Amsterdam-Diemen).

Vzdělání a příprava

- Jelikož jednotlivé pozice nejsou v rámci týmů jasně ukotveny, neexistují ani stabilní požadavky na vzdělání a kvalifikaci. V týmech nicméně fungují zaběhlé profese, které vyžadují vysokoškolské vzdělání (jako např. pediatr nebo somatoped, částečně také psycholog (Bakker a van Doorn).

Náplň práce

- Týmy organizují asistenci a podporu pro studenty s emočními, rozvojovými a vzdělávacími problémy a problémy s chováním, pomáhají jim v zajištění zdravého rozvoje a zajišťují prevenci předčasného opuštění vzdělávání. Podpora cílí nejen na studenty, ale také na jejich rodiny a školu. (Beinborn, Ullrich a Grohs; OECD)
- Konkrétní úkoly z příkladu Amsterdam-Diemen:
    - poskytování poradenství, konzultací a testování,
    - pokročilejší diagnostika (prostřednictvím školního/dětského psychologa, nebo lékaře pro mládež),
    - poskytování základní lékařské pomoci a péče o mládež,
    - tvorba integrovaného přístupu a koordinace péče,
    - příprava programů vzdělávání/péče,
    - propojování studentů/rodin/škol se vzdělávacími poradci,
    - zajišťování specializované péče o mládež (Partnerství středního vzdělávání Amsterdam-Diemen)

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Podle Partnerství středního vzdělávání Amsterdam-Diemen jsou tyto týmy až ve třetí linii prevence, primární jsou učitelé/mentoři studentů a sekundární týmy interní péče (Intern zorgteam overleg) (Amsterdam-Diemen).

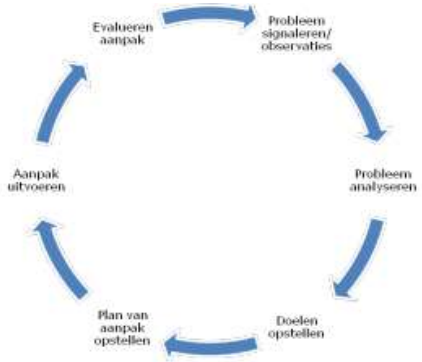

- Týmy svým rozsahem pokrývají pozice školního psychologa, metodika prevence, výchovného poradce, sociálního pedagoga a často také speciálního pedagoga. Nejsou to nicméně jen Týmy pro školní péči a poradenství, ale robustní systém dalších pozic, institucí a opatření, které zajišťují záchytnou síť v sociálně-poradenských záležitostech.

Rozsah/objem práce

- Rozsah se výrazně liší a odvíjí od jednotlivých pozic v rámci týmu (které nejsou vždy stejné), od potřeb místních škol a dalších proměnných.

Počty pracovníků

- ZAT fungují téměř v každé místní samosprávě (Beinborn, Ullrich a Grohs), aktuálním cílem je, aby měla každá škola dedikovaný obdobně sestavený tým (OECD). Konkrétní počty pracovníků se nicméně odvíjí od lokálních potřeb.

Financování

- Financování funguje stejně jako u JGZ (viz Zdravotnické služby pro mládež; OECD).

Tým interní péče (Intern Zorgteam Overlag)

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Funguje vždy přímo na škole a jedná se o běžnou praxi, nemusí ho nicméně mít každá škola.
- Jádro týmu tvoří zpravidla zdravotní sestra (JGZ), školní sociální pracovník a interní (školní) poradce. Typickým přístupem je otevřený prostor pro další relevantní účastníky v řešení jednotlivých případů. To mohou být členové místní komunity, odborníci a další poradci (Nederlands Jeugdinstituut). Členy jsou pak často také školní psychologové (Beinborn, Ullrich a Grohs).

Vzdělání a příprava

- Pro školní psychology (2005):
    - Standardy nevyžadují registraci klinického psychologa pro práci na školách. Většina psychologů, kteří působí ve školách, tedy tuto registraci nemá. Někteří jsou registrováni u Nizozemské asociace psychologů jako dětští a dorostoví psychologové (NIP). Tato registrace je zatím zaměřena na práci s dětmi a mládeží spíše než na vzdělávání. Lze očekávat, že počet školních psychologů, kteří nemají registraci zdravotní péče, poroste, protože možnosti získat tuto kvalifikaci jsou omezené (Bakker a Doorn).

Náplň práce

- Dětská zdravotní sestra má především odborné znalosti v oblasti fyzického a sociálně-emocionálního rozvoje dítěte. Může se zaměřit na diagnostiku, komunikaci s rodiči (o osobní péči, hygieně, vzdělávání) a konzultace pro učitele. V případě potřeby figuruje jako

primární spojka mezi školou/studenty/rodinami a lékařem pro mládež, logopedickými službami apod.

- Školní sociální pracovník má především odborné znalosti v oblasti rodičovských otázek a rodinných interakcí. V případě potřeby figuruje jako primární spojka mezi školou/studenty/rodinami a sociálními službami (Nederlands Jeugdinstituut).
- Psychologové zajišťují psychologickou prevenci, intervence a konzultace na individuální bázi (student/pedagog..) a pro skupiny (rodiny, třídní kolektivy, pedagogický sbor…).
- Interní (školní) poradce je bývalý pedagog, typicky profesně pokročilý a zkušený s pokročilou kvalifikací. Poskytují hodnocení výsledků studentů, pedagogů a školy, konzultují učitele v oblastech výuky, řízení třídy a dalších pedagogických otázkách (Bakker a Doorn).

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Jedná se v podstatě o ekvivalent školního poradenského pracoviště, doplňuje se s dalšími uskupeními zmíněnými v úvodu sekce Specializované a podpůrné pedagogické činnosti (Beinborn, Ullrich a Grohs).

Rozsah/objem práce a počty pracovníků

- Liší se napříč školami a samosprávnými územními celky.
- Pro psychology – uvádí se 1400 certifikovaných psychologů zaměstnaných školami (z nich asi 7 % s psychoterapeutickou kvalifikací, celkem pak více než 1600 psychologů) (nejspíš výrazně více, jde o data z roku 2001, Bakker a Doorn).

Financování

- Financování funguje obdobně jako u JGZ (viz Zdravotnické služby pro mládež).
- Průměrný měsíční plat školního psychologa (podle údajů webu Salaryexpert) se pohybuje okolo 4400 EUR měsíčně. Psycholog s klinickou kvalifikací si pak může v průměru vydělat až 5000 EUR.

Zdravotnické služby pro mládež (JGZ)

- V kompetenci samospráv, stát koordinuje. Podle Beinborn, Ullrich a Grohs představuje vysoká míra decentralizace v očích praktiků překážku v budování a fungování komplexních celostátních preventivních programů a systémového přístupu obecně.
- Fungují na již existující síti spolupráce mezi vzdělávacími institucemi a sektorem služeb a péče o mládež v oblasti inkluze. Jedná se o spolupráci škol, školských rad, pracovníků místních samospráv a dalších aktérů na úrovni samospráv. Spolupráce aktuálně funguje v 11 provinciích (2020, Beinborn, Ullrich a Grohs)

- Policy kontext (Beinborn, Ullrich a Grohs):
    - Před rokem 2015 byly preventivní struktury zčásti v kompetenci obcí, ale primární odpovědnost za systém péče o mládež byla přidělena 12 provinciím. Přesun všech preventivních a pečovatelských programů pro děti, mládež a rodiny v roce 2015 na obce s sebou přinesl administrativní a finanční závazky na úroveň místních samospráv.
    - Důvody k decentralizaci zahrnovaly:
        - „nerovnováhu v zaměření“, specializovaná péče (kompenzační služby) dostávala disproporčně mnoho finančních prostředků ve srovnání s preventivními službami,
        - systém péče o děti a mládež byl celkově značně roztříštěný a klíčoví aktéři byli často organizačně vzdáleni,
        - příliš mnoho služeb, které byly příliš specializované – děti a mladí lidé byli proto často převáděni z jedné služby do druhé, přičemž různá a komplikovaná přijímací řízení trvala značnou dobu,
        - v důsledku docházelo ke zvýšené poptávce a využívání pečovatelských služeb, i když celková míra problémů se výrazně nezvyšovala, což vedlo k neudržitelnému řízení celého systému prevence a péče zejména v oblasti zdrojů a evaluace.

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Služba (jeugdgezondheidszorg, JGZ) je nabízena všem dětem od nástupu do školy (typicky od 4 let) (Beinborn, Ullrich a Grohs). Podle ustanovení zákona o veřejném zdraví musí služby JGZ nabízet dětem a mladým lidem každá samospráva v Nizozemsku.
- Fungování JGZ se různí napříč samosprávami. Většina obcí uzavírá smlouvy o poskytování služeb JGZ u místní zdravotní služby (GGD), která obvykle obsluhuje více obcí najednou. V roce 2018 bylo v Nizozemsku 25 takzvaných regionů GGD. (Beinborn, Ullrich a Grohs).

Náplň práce

- Pracovníci provádí lékařské prohlídky a sledují vývoj dětí. Dále také konzultují s mladými lidmi potíže související s příslušností k dané věkové skupině.
- Učitelé se mohou na JGZ obrátit, pokud vidí, že má dítě konkrétní zdravotní nebo jiné relevantní potíže, nebo pokud se ve třídě vyskytnou obecnější problémy, které by bylo možné řešit s pomocí pracovníků JGZ nebo jiných přidružených organizací.

- Veškeré informace týkající se zdravotního stavu dítěte jsou až do 18 let věku ukládány do speciální digitální složky JGZ. Tuto složku mohou číst a doplňovat pouze zaměstnanci JGZ. Pokud se rodina přestěhuje z jednoho místa na druhé, rodiče musí dát souhlas s přesunem souboru do jejich nové místní organizace JGZ (využívání této služby není povinné a rodiče musí dát souhlas). (Beinborn, Ullrich a Grohs)

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Součástí opatření v oblasti prevence, primárně zdravotnické zaměření, nicméně funguje v součinnosti s Týmy pro školní péči a poradenství.

Rozsah/objem práce

- Rozsah se výrazně liší a odvíjí se od potřeb místních škol a dalších proměnných.

Počty pracovníků

- Každá škola má k dispozici nějaké JGZ pracovníky, někdy sídlí přímo na škole a někdy mimo ni (typicky pokud poskytují služby vícero školám) (Beinborn, Ullrich a Grohs, 2020).

Financování

- JGZ financují místní samosprávy. Vláda nicméně samosprávám dodává finance cílené na pokrytí široké škály aktivit a povinností, samosprávy se pak rozhodují, jak s penězi naloží a rozdělí je mezi poskytované služby (Beinborn, Ullrich a Grohs, 2020).

Asistent pedagoga (onderwijsassistent), třídní asistent (klassenassistent) a pedagogický asistent (lerarenondersteuner)

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Jedná se o vystudované asistenty fungující pouze v rámci dané školy.

Vzdělání a příprava

Asistent pedagoga, třídní asistent

- Existují dva kvalifikační kurzy (vyšší odborné vzdělání) nabízené Regionálním výcvikovým centrem (ROC):
    - výcvik pro asistenty jako součást vzdělávacího programu Sociální pedagogická práce (úroveň 3 - 3-4 roky),
    - samostatný výcvik asistenta (úroveň 4 - 3-4 roky + možnost pokračovat na univerzitní studium).

- Výcvik zahrnuje profesně orientované předměty jako například pedagogickou supervizi, supervizi vzdělávacích procesů nebo didaktickou podporu. (Central Government)

Pedagogický asistent

- Požadovaná kvalifikace je přidružený titul (associate degree). Prerekvizitou pro tento titul je výše zmíněné vyšší odborné vzdělání na úrovni, případně také nizozemský ekvivalent maturity (HAVO) nebo výučního listu (VWO). (Central Government).
- Přidružený titul je výstupem dvouletého programu vyvinutého ve spolupráci s výše zmíněným vyšším odborným vzděláváním a profesní komunitou. Přidružený titul je ekvivalentem něčeho mezi vyšším odborným vzděláním na úrovni 4 a bakalářským titulem. (Central Government)

Náplň práce

Asistent pedagoga

- Funguje na ZŠ, SŠ a v institucích dalšího vzdělávání.
- Náplň práce se liší napříč školami, očekávání si vyjasňuje asistent společně s učitelem. Obecně se jedná o organizační činnosti a dozor včetně např. školních exkurzí (Central Government).

Třídní asistent

- Funguje na ZŠ a na inkluzivních SŠ, primárně na školách pro studenty s postižením.
- Existují dvě úrovně této pozice:
  - třídní asistent, úroveň 3: zaměřuje se na péči, téměř vůbec na vzdělávací prvky;
  - třídní asistent, úroveň 4: kromě péče zajišťuje také jednoduché, rutinní vzdělávací úkony, jako např. supervizi jednotlivých studentů nebo skupin studentů.

Pedagogický asistent

- Funguje na ZŠ, SŠ a v institucích dalšího vzdělávání.
- Náplň práce se liší napříč školami, očekávání si vyjasňuje asistent společně s učitelem. Typická náplň práce zahrnuje kontrolu úkolů/testů, vedení praktických cvičení, odpovídání na dotazy studentů apod. Jde tedy o primárně vzdělávací pozici, nikoliv pečující (Central Government).

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Asistentské pozice se mezi sebou doplňují v praxi, nejčastěji ve školách pro studenty s postižením a v inkluzivním vzdělávání. Regulacemi jsou však jasně vymezené stran kvalifikace a z ní plynoucích kompetencí (organizační činnosti pro asistenta pedagoga, péče

nebo péče se vzdělávacími prvky pro třídního asistenta a vzdělávací aktivity pro pedagogického asistenta).

- Pedagogický asistent (lerarenondersteuner) může samostatně vykonávat úkoly, jako je výuka a známkování testů, asistent pedagoga (onderwijsassistent) to dělat nemůže. Pedagogický asistent dále připravuje výuku, sleduje a vyhodnocuje případné problémy žáků. Asistent pedagoga pomáhá učiteli včetně přípravy hodin a učebního materiálu, může dohlížet nad skupinami žáků nebo jednotlivci, organizovat exkurze, je k dispozici pro administrativní a další aktivity (viz zde).
- Pro asistenta pedagoga je vytvořený mechanismus, který umožňuje asistentům kombinovat pozici s kvalifikací na práci učitele ZŠ ('dual training') (Central Government).

Rozsah/objem práce a počty pracovníků

- Od školního roku 2004/2005 dokončilo potřebnou kvalifikaci téměř 40 000 asistentů pedagoga, v průměru asi 3 300 ročně. Počet vystudovaných asistentů pedagoga se od roku 2008 neustále snižoval na přibližně 2 600 v letech 2014–2015 a 2015–2016. (ResearchNed)

Kariérní koordinátor/pedagog

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Poradenství se týká pouze SŠ (EuroGuidance).
- Kariérní koordinátor/pedagog funguje až jako druhá linie v kariérním poradenství, primárně mají roli vykonávat učitelé nebo mentoři v rámci kurikula. Nejedná se o pozici, kterou by musela mít každá škola, jde nicméně o relativně běžnou praxi se základem v mnoha profesních a dalších komunitách a organizacích (Asociace středoškolských žáků, Asociace studentů vyšších středních odborných škol, Nizozemská národní studentská asociace, Nizozemská asociace praktiků školního poradenství a Asociace kariérních poradců na středních školách)
- Školy se stále častěji spojují mimo jiné i v oblasti kariérního poradenství a vytváří společné programy a kapacity.

Vzdělání a příprava

- Euroguidance připravila na žádost ministerstva školství v roce 2017 kompetenční rámec pro kariérní poradce. Rámec je nezávazný a školy ho mohou volně využívat jako nástroj pro měření a rozvoj kompetencí. Rámec sleduje tyto oblasti (často relevantní jen pro odborné SŠ):
    - Vize a tvorba opatření

- Má dobře zmapovanou odbornou literaturu v oblasti kariérního poradenství a znalost průběžně aktualizuje.
- Má dobrou znalost aktuálních teorií o rozvoji samostatně řízeného učení a průběžně ji aktualizuje.
- Dokáže evaluovat kvalitu a efekt kariérně-poradenských aktivit a zapojit do nich mládež.
- Využívá zkušeností absolventů.
- Zná prostředky využitelné k monitorování kariérního poradenství a dokáže navrhovat možná zlepšení na základě PDCA cyklu.

○ Orientace a poradenství
- Má rozsáhlé znalosti v oblastech dalšího vzdělávání, výběru studia, stipendií, profesních kompetencí, pracovních požadavků, pracovního trhu a pracovních podmínek a vše zmíněné využívá ve své poradenské praxi.
- Má znalosti v oblastech motivačních teorií, plánování a jednání, osobní charakteristiky, změny studia/kariérní cesty a opouštění školy.
- Dokáže do hloubky vést rozhovory o kariéře.
- Zná různé koučinkové a poradenské techniky.
- Dokáže zajistit vhodné testování a uvědomuje si hodnotu testování vedle konzultační činnosti se studenty.

○ Organizace
- Dlouhodobě investuje do aktualizace vlastní znalosti dalšího vzdělávání a pracovního trhu.
- Dokáže podpořit kariérní poradce/pedagogy a pomoci jim, když se jim nedaří.
- Dokáže zorganizovat potřebnou výměnu informací mezi studenty a kariérními poradci/pedagogy.
- Umí ‘networkovat’ v rámci dané školy/instituce.

○ Spolupráce
- Dokáže realizovat koordinaci studentů a vedoucích stáží.
- Zná podpůrnou roli rodičů.
- Je schopen informovat nadřízeného o primárním procesu.
- Integruje školní kurikulum kariérního poradenství do konverzačního cyklu (CIOS 15) s rodiči.

    - Kontakt s rodiči, informování, podpora a spolupráce s rodiči na kariérovém učení (viz Úvodní rámec LOB).
    - Dokáže aktivně navazovat vztahy se stakeholdery (v regionu) a dokáže s nimi spolupracovat.
    - Dokáže navázat a udržovat kontakty se školami (v regionu), a to i v kontextu kontinuálního vzdělávání.
    - Má rozsáhlé znalosti o komplexnosti dalšího vzdělávání – systému postupu, úrovní, studijních cest atd. a trhu práce a předává informace primárnímu supervizorovi procesu.
    - Dokáže se obrátit na externí poskytovatele péče a udržovat s nimi kontakt (EuroGuidance).
- Další vzdělávání kariérních poradců a relevantní nástroje zastřešuje Centrum expertízy v kariérním vzdělávání a poradenství.
    - Centrum zvyšuje povědomí škol o vzdělávacích kurzech a podporuje zkvalitňování kariérového poradenství.
    - Je financováno Ministerstvem školství.
    - Poskytuje značné množství online podpory a materiálů a zajišťuje celkovou koordinaci kariérního poradenství na školách.

Náplň práce

Zahrnuje široké spektrum činností jako socio-emocionální poradenství, doučování, reflexe vlastních schopností a motivace, tréninkové a pracovní programy. Rámec EuroGuidance specificky uvádí tyto činnosti:

- inventarizace nedostatků v oblasti kariérního poradenství v dané instituci,
- hodnocení kvality a efektivity kariérního poradenství,
- aktivní zapojování mládeže,
- vedení a monitorování mladých lidí, kteří potřebují specifickou pomoc při výběru studia a povolání a/nebo kteří se zaseknou ve své (studijní) kariéře a nemohou postupovat s poradenstvím v primárním procesu (učitelé, mentoři apod.) – např. prostřednictvím hloubkových kariérně-poradenských úkolů, rozhovorů a psychodiagnostického výzkumu (testování a interpretace),
- poskytování konkrétních (volba studia/povolání) informací pro přechod do dalšího vzdělávání a/nebo na trh práce a poskytování dalších specializovaných kariérně-poradenských aktivit,

- navrhování primárního procesu kariérního poradenství společně s kariérovými poradci/pedagogy,
- podpora primárního procesu (vývoj, implementace atd.),
- organizování sdílení expertízy v kariérním poradenství mezi stakeholdery,
- zajišťování toku informací o kariérních možnostech ke studentům a aktéry primárního procesu,
- koordinace stáží,
- podílení se na integraci kariérního poradenství do kurikula a komunikace s rodiči,
- informování, podpora a spolupráce s rodiči s oblasti kariérního učení podle EuroGuidance rámce,
- udržování kontaktu a spolupráce s lokálními firmami a institucemi,
- pořádání informačních setkání ke kariérnímu a kariérním možnostem v dané lokalitě,
- koordinace spolupráce s externími odborníky. (EuroGuidance)

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Pozice není nijak detailně vymezena, poradci mohou mít samostatnou roli a být zaměstnáni školou, mohou být také současně například výchovní nebo studijní poradci, mohou a nemusí být součástí Týmu interní péče.

Legislativa

- Kariérové poradenství na středních školách je upraveno zákonem o sekundárním vzdělávání a v odborném vzdělávání Wet Educatie en Beroepsonderwijs (školský zákon pro odborné vzdělávání a přípravu). (EuroGuidance).

Koordinátor environmentální výchovy

Na některých základních školách jsou (stále) aktivní koordinátoři NME (environmentální výchovy). Koordinátoři prošli celonárodním výcvikem v rámci školních poradenských služeb (v reakci na celostátní impuls NME) na počátku 90. let. Tento vzdělávací program již neexistuje. Na základních školách jsou stále kontaktní osoby NME pro centra NME. Některé kontaktní osoby by mohly být považovány za koordinátory NME, ale na jednotlivých školách se značně liší míra koordinační povahy těchto pozic. V mnoha případech se mění každý rok, a nejsou proto stálými koordinátory. V Drenthe je na základních školách, které jsou zapojeny do sítě škol, jmenován stálý učitel jako kontaktní osoba NME. Tato osoba je vyškolená a dalo by se mluvit o koordinátorovi NME. V Gelderlandu jsou v některých regionech také aktivní koordinátoři NME (vyškoleni centry NME ve

spolupráci s PABO). V roce 2002 proběhl v Utrechtu školící kurz pro učitele, kteří se měli stát koordinátory NME. Projekt byl nicméně skrze nízkou účast neúspěšný Více informací o environmentální výchově v Nizozemsku a relevantních spec./podpůrných pedagogických a nepedagogických rolích bude k nalezení zde, jde nicméně o studii z roku 2010.

2.3 Nepedagogické činnosti mimo vzdělávání

Školské správní rady, které školy zřizují, mají na starost veškerý provoz škol, což se týká i nepedagogických činností. Konkrétně mají rady na starost:

- usnadňovat provoz škol v oblasti financí, správy budov, personalistiky, správy IT, opravy, úklid;
- vykonávat funkci zaměstnavatele veškerého personálu;
- najímat, profesně rozvíjet a propouštět ředitele škol;
- sledovat výsledky žáků;
- podporovat spolupráci mezi školami a sdílení zdrojů.

Podle dostupných informací pak neexistuje žádný systémový přístup k nepedagogickým pozicím nebo centralizovaný outsourcing nepedagogických činností. Tyto činnosti jsou tudíž v dikci jednotlivých zřizovatelů škol nebo samotných škol.

Školy od roku 2018 dostávají dotace na snižování pracovní zátěže pedagogických pracovníků. Mezi doporučená využití těchto peněz zmiňuje vláda také navýšení počtu podpůrných/administrativních pracovníků (např. asistentů pedagoga), dále nákup ICT nebo digitálních učebních materiálů. Na základě rozhodnutí ministerstva školy obdržely od školního roku 2019–2020 333 milionů EUR na řešení snížení zátěže pedagogů. Průměrná škola s 225 studenty obdržela ve školním roce 2019–2020 přibližně 49 500 EUR. Na školní rok 2020–2021 bylo uvolněno 400 milionů EUR a dalších 400 milionů eur bylo k dispozici na školní rok 2021–2022. Školy musí každý školní rok vyúčtovat, jak tyto finance utratí (Central Government).

2.4 Evaluace

- Týmy prevence, intervence a psychologicko-poradenských služeb (s. 47-50)

2.5 Reference

Sdílení zkušeností z nizozemských škol (Nadace České spořitelny)
https://www.youtube.com/watch?v=Txe8ElRUQio

3. Velká Británie

3.1 Organizace specializované a nepedagogické práce

Ve Velké Británie existuje robustní systém pracovních pozic. Kromě těch vedoucích, jako je *Special education needs coordinator,* existuje i velké množství pozic, které se týkají asistence pedagogům. Na každého asistenta pedagoga připadají méně jak 2 učitelé, zatímco v ČR je to asi 6 učitelů. Tvoří tak významnou součást vzdělávacího systému. Na školách je zároveň mnoho dalších pozic, ale i týmů, které se v českém vzdělávacím systému nevyskytují. Příkladem je *pastoral care team*, který se stará o well-being dětí, ale i pomocníci v laboratořích, technici, administrativní zaměstnanci nebo třeba pracovní pozice pracovníků spadajících pod „Reprographics“, jejichž pracovní náplní je skenování, kopírování, doplňování a kontrola příslušných zařízení pro zaměstnance školy.

Tabulka: Množství zaměstnanců a jejich změny v čase vedené v ekvivalentu FTE

Teacher and support staff FTE in state-funded schools in England between 2010/11 and 2021/22

	FTE of all teachers	FTE of teaching assistants	FTE of administrative staff	FTE of auxiliary staff	FTE of technicians	FTE of other school support staff	FTE of all workforce
2010/11	441,354	x	x	x	x	x	x
2011/12	439,240	221,481	80,613	84,608	24,583	32,006	882,530
2012/13	445,216	234,419	83,375	87,403	24,781	33,062	908,257
2013/14	449,625	246,370	85,590	86,833	24,972	34,822	928,213
2014/15	455,405	257,183	88,219	88,688	24,634	35,630	949,759
2015/16	456,973	264,456	89,780	91,735	23,782	37,318	964,045
2016/17	457,383	266,754	90,249	88,273	22,915	36,180	961,753
2017/18	451,961	264,162	89,549	86,745	21,810	36,520	950,748
2018/19	453,408	265,257	89,693	85,157	20,975	36,728	951,217
2019/20	453,819	265,574	89,156	83,005	20,211	37,583	949,348
2020/21	461,104	271,370	88,896	82,907	19,712	38,666	962,655
2021/22	465,526	275,812	87,061	80,841	19,258	39,580	968,079

Zdroj: Education statistics. Reporting Year 2021. Retrieved from: https://explore-education-statistics.service.gov.uk/find-statistics/school-workforce-in-england#dataBlock-ba31814e-3e3f-49a2-51b4-08da374368c1-tables

Důležitým bodem jsou specialisté, kteří poskytují podporu, která již není v silách učitelů. Škola na ně dostává finanční prostředky z rozpočtu SEN *(Special Education Needs)*. Finanční podpora čítá 6 000 liber ke standardním 4000 liber na žáka. Na podporu specialistů zároveň přispívají i local authorities. Finanční prostředky mohou čerpat z NHS *(National Health Service)*, z místní specializované organizace nebo speciální školy, případně součástí samotné školy. Významnou roli zde může mít NHS a jejich Child and Adolescent Mental Health Services, které jsou součástí zdravotnictví, ale kromě psychologů, terapeutů a psychiatrů zaměstnávají i sociální pracovníky. Nejednoznačnost informací v rámci procesu rešerše vede k úvahám, že se nejedná o jednotný systém. Proto se zdá, že rovněž záleží na zvyklostech fungování v konkrétním regionu.

Jako rychlá inspirace a přehled může posloužit shrnutí více než 100 typů pracovních pozic ve školství, které byly vytvořeny na základě databáze pracovních nabídek. Publikace „A Who's Who Guide to UK School Staff" uvádí stručně pozice, které mohou být i pro české vzdělávací prostředí inspirací.

Ve Velké Británii byla zároveň v roce 2019 realizována "The Teacher Workload Survey", která obsahovala reprezentativní soubor 7 287 učitelů a pracovníků ze státních základních, středních a speciálních škol. Průměrná pracovní doba učitelů a pracovníků základních a středních škol činila 50 hodin týdně. Učitelé ze základních a "leaders" ze středních škol zároveň strávili průměrně 22,9 hodin týdně učením. Na středních školách se jednalo o průměrnou dobu 19,9 hodin (Walker et al., 2019).

3.2 Financování

Na základě National funding formulae (NFF) se podle několika faktorů, zohledňujících umístění školy, strukturu žáků, jejich znevýhodnění vypočítává částka, která připadá každé škole (tzv. Dedicated schools grant). Tu stát do roku 2022 posílal Local authorities (LA) – místním samosprávám, které je mohly mezi školy přerozdělit odlišným způsobem dle svého uvážení = dle místního vzorce financování škol, který se jmenuje "Local formulae". V současné době (duben 2023) je financování upraveno tak, že částka vypočítaná pomocí NFF putuje přímo ke školám bez úprav ze strany local authorities.

National funding formulae (NFF) vychází do značné míry z množství žáků a jejich charakteristik. Alokace finančních prostředků pro roky 2023-4 je stanovena tak, že 75,5 % škol je financováno skrze základní formu financování žáků. Dalších 17,4 % (£ 7,2 bn) je alokováno skrze další potřeby založené na znevýhodnění ve smyslu materiálního zajištění, mobility nebo cizího mateřského jazyka. Mezi

programy zvýšené potřeby patří Pupil Premium (PP) a Pupil Premium Plus (PP+). Jde o prostředky, které jsou vyčleněné na podporu jednotlivých žáků. Kupříkladu na PP mají nárok děti, které v posledních 6 letech měly nárok na obědy zdarma. A ty jsou zase podmíněny příjmem rodičů. Na PP+ mají nárok tzv. Children looked after (CLA), které byly alespoň 24 hodin ubytované v péči poskytované local authorities, např. ústavní nebo pěstounské. Children looked after musí mít zároveň osobní vzdělávací plán *(PEP – Personal Education plan)*, kdy relevantní aktéři pracující s dítětem zaznamenávají pokrok a plány. I po případné adopci mají děti nárok na podporu pro (CLA). Mezi další zdroje patří Service premium pro děti členů armády.

Obvykle se o potřeby dětí se SEN *(Special Educational Needs)* zvládá postarat škola, ať už díky velkému množství asistentů pedagoga nebo různým specialistům. Zároveň na ně škola má vyčleněné peníze v rozpočtu, až 6000 liber ročně na žáka (plus 4000 liber na každého standardního žáka, tedy celkem 10 000). Pokud dítě má komplexnější potřeby, mohou např. rodiče požádat místní samosprávu o EHC plán *(Education, Health and Care plan)*. Pokud je EHC plán udělen, místní samosprávy vytváří pro dítě osobní rozpočet *(Personal budget)*. Spravovat jej tak mohou kromě dítěte samotného, rodiče, samospráva, škola či jiná organizace, případně kombinace všech, a rozhodovat o využívání financí a naplňování osobního plánu. Jde o podobný princip jako u PEP a oba typy plánů jsou dobrým příkladem individualizovaného přístupu k žákům, který je pro systém Velké Británie typický.

Britský způsob financování skrze National funding formulae pro školy zároveň nese určité záruky: každá základní škola tak na žáka v letech 2023-2024 dostává minimálně £4,405 na žáka. Každá střední škola dostává minimálně £5,715 na žáka (průměrně dostávají základní školy £5,023 na žáka a střední školy dostávají průměrně £6,473 na žáka). Financování zároveň obsahuje mechanismus, který školy chrání v případě výrazných ztrát v jejich příjmech na žáka ve srovnání s předchozím rokem.

3.3 Specializované a podpůrné pedagogické činnosti

Je důležité zmínit, že v Anglii jsou služby duševního zdraví CAMHS (Child and Adolescent Mental Health Services) a CYPMHS (Children and Young People's Mental Health Services) financovány skrze NHS a že v roce 2023 se hovoří o zlepšení přístupu ke kvalitním službám v oblasti duševního zdraví tak, aby se během let 2023/4 ke státem hrazené péči dostalo dalších 345 000 dětí a mladých lidí. Školy zároveň nejsou povinny poskytovat specifické role týkající se duševního zdraví. Plánem do roku 2025 je zároveň poskytnutí "tréninku" duševního zdraví všem "senior mental health leads" ve státních školách a univerzitách v Anglii. V současné době tímto tréninkem prošlo až 6 z 10 státních

středních škol a od března 2023 je poskytován program dalším školám. Na školení je alokováno dodatečných £10 milionů.

Níže popisujeme pozice, které podporu koordinují v rámci školy a jsou systémově ukotvené, nejsou tak ovšem náplní práce přímo paralelní k českým pozicím, protože hlavní náplní často není přímo práce s žáky. Každá z takových pozic má zodpovědnost za typově různé skupiny žáků (v institucionální péči, se SVP nebo vyžadující konzultace kvůli duševnímů zdraví), o které se stará a zároveň jim případně zajišťuje pomoc specialistů, sociálních pracovníků apod. Zajímavým fenoménem k dalšímu zkoumání je bezesporu model řízení škol, ve kterém hraje roli seniorní vedení školy nebo kupř. *board of governors*. Relativně novou součástí britského vzdělávání je nyní i sociální pedagogika.

Special education needs coordinator (SENCO) – speciální pedagog

Kdo roli vykonává/outsourcing

- SENCO je kvalifikovaný učitel, který je zaměstnancem dané školy. Pokud v minulosti nevykonával pozici SENCO alespoň 12 měsíců, musí do 3 let od nastoupení do role získat certifikaci National Award in Special Educational Needs Coordination. Přibližně 70 % SENCOs je zároveň členem Seniorního vedení školy (Senior leadership team).

Kvalifikace/vzdělání

- A National Award in Special Educational Needs Co-ordination se uděluje za alespoň 60 kreditové postgraduální studium se specializovanými výstupy, uznané vysokou školou jako studium pro SENCO.

Náplň práce

- SENCO je koordinátorem speciální podpory na dané škole. Stará se o SEN rozpočet školy, dohlíží na každodenní fungování podpory, radí ostatním zaměstnancům s podporu žáků se SEN, komunikuje s rodiči, místní samosprávou (LA) a jejich podpůrnými službami, psychology a dalšími specialisty, domlouvá intervence. Může také např. domlouvat místo pro dítě ve škole, která by lépe naplňovala jeho potřeby. Dále do jeho práce spadá identifikace dětí se speciálními potřebami, udržování jejich databáze a dodržování legislativních povinností školy v oblasti speciálních vzdělávacích potřeb.

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Často člen seniorního vedení školy.

Rozsah/objem práce

- Protože SENCO je pozice pro učitele, zůstávají jim klasické činnosti. Přesto je doporučené minimum 1,5 pracovního dne týdně vyhrazeného pro jejich povinnosti. Podle velikosti školy a podílu žáků se SVP by samozřejmě měl být vyhrazený čas delší až případně full-time pracovní náplní daného zaměstnance. (Zdroj.) V tabulce níže jsou odpovědi SENCO na otázku, kolik vyčleněného času mají.

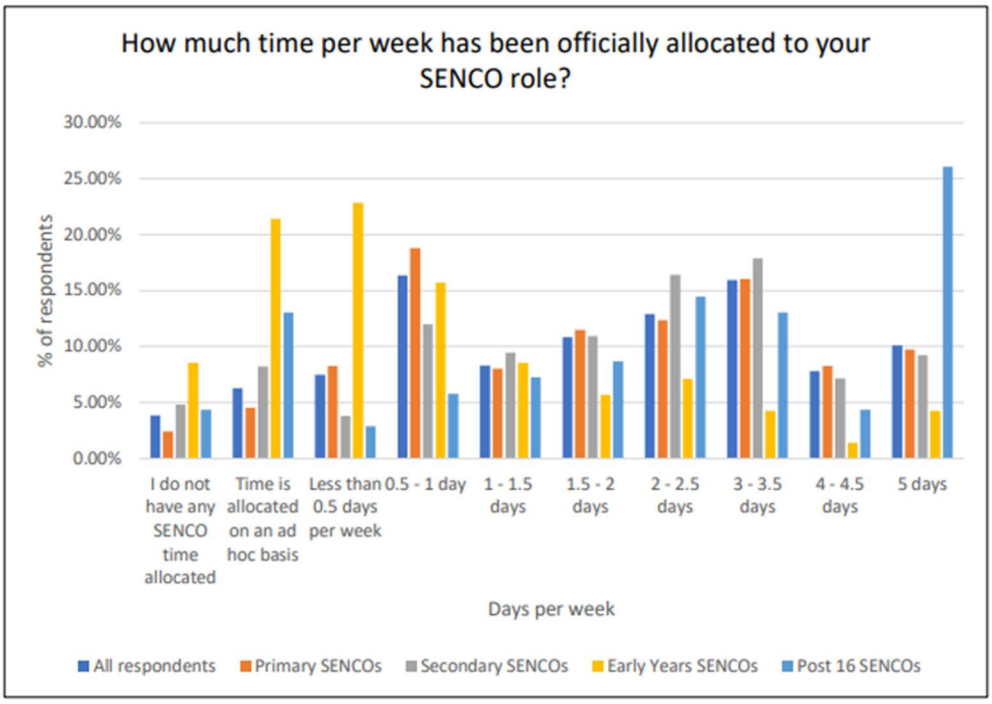

Počty pracovníků

- V každé škole je jeden SENCO, ovšem dle dotazníku mezi nimi pouze cca 40 % věří, že lze pozici zvládat v jednom a je zde značná fluktuace zaměstnanců, přibližně 12 % každý rok skončí, obvykle kvůli přetíženosti. Naopak 4 z 10 ovšem uvedli, že plánují být SENCO i za 5 let. Přibližně 40 % má SENCO asistenta/zástupce. Je možné být SENCO pro více škol zároveň.

Financování

- SENCO už jsou zpravidla zaměstnanci školy, takže dostávají učitelský plat. V roce 2020 ovšem 7 z 10 SENCOs uvedlo, že dostávají za tuto pozici zvýšený plat. Buď proto, že jsou díky pozici členem seniorního vedení školy nebo skrze Teaching and Learning Responsibilities (TLR) či SEN allowances ("kapesné"). TLR jsou peníze vyčleněné pro učitele, které mají k běžné práci další role, SEN allowances jsou pro učitele, které pracují s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami a mají k tomu kvalifikaci. TLR se dělí do 3 kategorií, které mají omezené rozmezí, v jakém se částka může pohybovat. Nejčastější je střední TLR2, které se pohybuje mezi 3000 a

7000 liber ročně. SEN allowance se pohybuje mezi 2000 a 4000 liber. O udělení zpravidla rozhoduje škola.

- School teachers' pay and conditions document 2021 and guidance on school teachers' pay and conditions

Legislativa

- Náležitosti vystihuje dobře zpracovaný Code of practice, který vychází z legislativy a je závazný pro relevantní aktéry.

Reference

- Boddison, A., Curran H., & Moloney, H. (2020). National Senco Workforce Survey 2020: Time to review 2018-2020. Link.
- Curran, H., Moloney, H., Heavey, A., & Boddison, A. (2018). It's about time: the impact of SENCO workload on the professional and the school. Link.
- Curran, H., Moloney, H., Heavey, A., & Boddison, A. (2020). The time is now: addressing missed opportunities for Special Educational Needs Support and Coordination in our schools.
- Department of Education & Department of Health (2018). Special educational needs and disability code of practice: 0 to 25 years. Link.
- Department of Education (2021). School teachers' pay and conditions document 2021 and guidance on school teachers' pay and conditions. Link.
- Education statistics (2022). Special educational needs in England. Link.
- National Education Union (2019). TLR Payments and other allowances. Link.
- Tutt, R., & Williams, P. (2015). *The SEND code of practice 0-25 years: Policy, provision and practice*. Sage. Link.

Virtual school head (VSH)

Children looked-after (CLA) jsou děti mladší 18 let, které jsou ubytované místními úřady po dobu 24 hodin nebo delší, a to buď dobrovolně po dohodě s rodiči, nebo na základě soudního rozhodnutí. Mohou být umístěny do péče jiného rodiče, pěstounů (včetně příbuzných a přátel), do ústavní péče nebo k budoucím osvojitelům. (Zdroj.) Každé takové dítě má Personal education plan (PEP), do kterého všichni relevantní aktéři, kteří s dítětem pracují, zaznamenávají postřehy, pokrok a vzdělávací plány. Zároveň v něm je kontakt na VHS jakožto zástupce dítěte.

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Pověřený zaměstnanec místní autoritou, který se stane jakýmsi ředitel virtuální školy a „rodičem“ (corporate parent) looked after dětí, ve smyslu, že mu jde o co nejvyšší úspěch a vstup do života “jeho” dětí.

Náplň práce

- VSH je odpovědný za správu rozpočtu z Pupil premium plus a jeho alokaci škole či případným dalším poskytovatelům specializovaných služeb či vzdělávání pro děti. Zároveň spravují i Early years Pupil premium pro děti v předškolním věku. Dále spravují finance místní samosprávy vyčleněné na péči o děti v její zodpovědnosti. Tyto peníze mohou pouze předat školám nebo s nimi jinak naložit tak, aby co nejefektivněji pomohli dětem. Případně může (spolu se sociálním pracovníkem) konzultovat se školou a jejím designated teacher for looked-after children, jak by měli peníze nejlépe využít. Mezi takové intervence patří např. terapie, sportovní kroužky, vzdělávání zaměstnanců školy či najmutí osoby, která děti s úzkostí z odloučení přivítá každý den ve škole. Mezi další povinnosti patří identifikace dětí, o které se místní samospráva stará a informování relevantních aktérů, jako jsou sociální služby a školy v dané oblasti, že jde o děti s nárokem na PP+.

Rozsah/objem práce

- Nepodařilo se v rámci rešerše dohledat. Nevyskytla se ovšem žádná indikace, že nejde o full time.

Počty pracovníků

- Jeden v každé Local authority, celkem cca 200 v Anglii.

Financování

- Jde o zaměstnance místní samosprávy.

Legislativa

- Na základě The Children and Families Act 2014 musí Local authority jmenovat pověřenou osobu (VHS), který má zodpovědnost za to, že Local authority bude plnit své povinnosti ve vztahu k dětem ve své působnosti. Děti, o které se VHS stará, mohou docházet na různé školy v oblasti, ale dohromady tvoří tzv. Virtual school, která pod VHS spadá.

Reference

- Department of Education (2018). Promoting the education of lookedafter children and previously lookedafter children. *Statutory guidance for local authorities*. Link.
- Department of Education (2021). Promoting the education of children with a social worker. *Virtual School Head role extension*. Link.

- Drew, H., & Banerjee, R. (2019). Supporting the education and well-being of children who are looked-after: what is the role of the virtual school?. *European Journal of Psychology of Education*, *34*(1), 101-121.
- Essex City Council (2022). Virtual school Handbook. Link.
- What Works for Children's Social Care (2022). Research. Link.

Designated teacher for looked-after and previously looked-after children

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Učitel školy

Kvalifikace/vzdělání

- Učitel

Náplň práce

- Designovaný učitel má podobnou roli jako VHS, akorát v rámci školy. Je hlavním koordinátorem tvorby Personal education plan (ačkoliv do něj přispívají další, např. SENCO), spolupracuje s VHS a radí ostatním učitelům, jak nejlépe vzdělávat Children looked after. Také radí VHS, jak nejlépe využít Pupil premium plus jednotlivých dětí. Co se týče previously looked after children, jeho role je méně klíčová, protože děti již mají vlastní zákonné zástupce (osvojitele apod.). V těchto případech se jeho role více mění v komunikaci se zástupci, propagování dobré praxe, školení učitelů atd. U previously-LAC rozhoduje o využití PP+ místo VHS jejich škola.

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Spolupracuje s VHS. Může být zároveň ředitel školy nebo třeba SENCO, výjimečně oboje.

Rozsah/objem práce

- Pravděpodobně podle domluvy (není uvedeno).

Počty pracovníků

- Jeden v každé škole.

Financování

- Více v Teaching and Learning Responsibilities (TLR).

Reference

- Department for Education (2018). The designated teacher for looked-after and previously looked-after children. Statutory guidance on their roles and responsibilities. Link.

- National Education Union (2019). TLR payments and other allowances. Link.

Teaching assistant (TA) + LSA, HLTA – viz overlaps – asistent pedagoga

Hlavní zdroj: Deployment of teaching assistants (DepTAs) = Kvalitativní výzkum z roku 2018 mezi 60 školami s celkovým počtem 922 asistentů učitelů. Polovina škol (30) měla také dohromady 80 asistentů vyšší úrovně (HLTA - higher level teaching assistant). Vzorek byl reprezentativní např. i v rovině podílu znevýhodněných studentů ve škole atd. Celkově 30 škol bylo základních a 30 středních.

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Mohou být zaměstnáni přímo školou nebo místní samosprávou (LA), která je využije na několika školách ve své působnosti.

Kvalifikace/vzdělání

- DepTAs str. 26
- DepTAs: Školy v městských oblastech častěji uvádí, že uchazeči o místa asistentů pedagoga jsou vysoce kvalifikovaní a vidí v roli asistenta cestu k učitelství. Školy to podporují, ačkoliv to znamená fluktuaci pomocného personálu a potřebu neustále školit nové pracovníky. V některých školách, s nimiž byly vedeny rozhovory, byl nábor asistentů pedagoga tímto způsobem považován za vhodný pro "vytvoření vlastních učitelů".
- Teoreticky na asistenta pedagoga žádná kvalifikace není potřeba. Mohou např. pouze pomáhat připravovat třídu před vyučováním a jinak nepedagogicky pomáhat vyučujícím. Školy však většinou vyžadují alespoň základní kurzy nebo zkušenosti, případně dobré výsledky z hlavních předmětů v sekundárním vzdělávání.

Náplň práce

- Školy rozlišují tři hlavní způsoby využívání asistentů učitele. Ačkoliv některé z nich považují za hlavní činnosti, většina škol využívá asistenty flexibilně na všechny z nich. (*DepTAs*)
    - Whole-class TAs – nejběžnější způsob využívání asistentů v základních školách, ovšem nepoužívaný na středních školách. Asistent je druhým dospělým ve třídě, pomáhá rozložit práci a personalizovat ji pro jednotlivé studenty. Často s učitelem rotují po skupinách žáků ve třídě tak, že každá skupina stráví trochu času s oběma. Mezi konkrétní úkony může spadat poskytování zpětné vazby nebo vysvětlování zpětné vazby od učitele, rozdělení práce žáků na dílčí části nebo tvorba alternativní vhodnější formulace zadání pro potřeby konkrétního žáka, pomoc s udržením pozornosti a podpora pozitivního chování. Jde o hlavní náplň práce 245 z 922 asistentů z výzkumu,

ale v základních školách se této činnosti věnuje většina asistentů, protože je školy obvykle využívají na všechny zde zmíněné způsoby práce.

- In-class targeted TAs – zaměření asistenti jsou hlavním způsobem využití na středních školách a druhým nejčastějším způsobem na základních školách. Jejich činnost je podobná prvnímu způsobu v tom, že poskytují podporu ve třídě během výuky. Zaměřují se na žáky se zdravotními, vzdělávacími a sociálními znevýhodněními, i žáky s OMJ. Mimo aktivitu podobnou prvnímu způsobu také poskytují specializovanou podporu, jako předávání obsahu výuky odlišným způsobem nebo na nižší úrovni náročnosti, podporu s chováním žáků a úzkostmi nebo implementací různých strategií pro jednotlivé žáky a asistence s využíváním speciálních učebních pomůcek, jako je software pro čtení či psaní. Spadá sem i případná pomoc žákům s omezenou pohyblivostí či různé zdravotnické úkony jako třeba podávání léků. Jde o hlavní náplň práce 496 z 922 asistentů z výzkumu. 187 z nich v základním školství a 309 ve středním. (*Pozn. autora - tato čísla nejsou přímo reprezentativní pro celou Anglii, protože ve vzorku je větší podíl asistentů ze středních škol, než by měl být podle cenzu – zřejmě proto, že ve vzorku je 30 základních a 30 středních škol, ale střední školy jsou násobně větší)*
- Withdrawal intervention delivery – třetím způsobem jsou intervence mimo výuku. Asistent místo některých předmětů (např. cizí jazyk) nebo v extra hodinách přidaných k hlavní výuce může probrat látku z hlavních předmětů, pomáhat s překonáváním znevýhodnění či inkluzí a soběstačností. Mezi hlavní úkony tedy patří opakování, případně příprava na nadcházející látku nebo jednoduše doučování. Mezi specializované pak patří např. cvičení, která pro žáka připravil logoped, uklidnění žáka v senzoricky nenáročném (tichém, klidném) prostředí, fyzioterapeutem připravená cvičení pro žáka či různé metody podpory chování a sociálních dovedností. Jde o hlavní náplň práce 67 z 922 asistentů z výzkumu. 21 z nich v základním školství a 46 ve středním.
- Mimo výuku školy využívají asistenty na další činnosti, jako je připravování zdrojů, podpora žáků se speciálními vzdělávacími potřebami nebo poskytování osobní péče žákům s omezenou pohyblivostí či jinými potřebami (např. toileting) či podáváním léků a monitorováním zdravotnických přístrojů. Dále školy uváděly využívání asistentů k dozoru nad žáky mimo výuku, např. během obědů (často), ke komunikaci s rodiči, doprovodu na sportovní akce, péči o učebnu či v některých základních školách byli asistenti pracovníkem poskytujícím první pomoc.

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Asistenti byli vedeni různými osobami na základě jejich hlavní činnosti. Zatímco "class-based" asistenti byli obvykle pod vedením ředitele, asistenti zaměření na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami byli pod vedením SENCO nebo koordinátora inkluze.
- Learning Support Assistants (LSAs)
    - V terminologii se podle času a místa někdy rozlišuje LSA nebo SEND assistant, který se věnuje převážně konkrétním studentům na bázi 1:1. Může však spadat klasicky pod TA.
- Higher level teaching assistant (HLTA)
    - Ve VB zároveň existují tzv. asistenti pedagoga vyšší úrovně. Mají vyšší kvalifikaci, která jim umožňuje i např. vést výuku bez dohledu pedagoga, na vlastní zodpovědnost. Tvoří menšinu asistentů pedagoga, podle některých zdrojů asi 30 000. Obvykle se věnují skupině studentů nebo celé třídě. To vše stále pod vedením učitele, který plánuje obsah výuky. Na některých školách suplují.
    - Výzkum mezi HLTAs o jejich práci.

Rozsah/objem práce

- Ve studii z roku 2009 byly typy úvazků distribuovány takto: 15 % asistentů méně než 15 hodin týdně, 30 % 15-24 hodin týdně, 48 % 25-34 hodin týdně a pouze 8 % více jak 35 hodin týdně.

Počty pracovníků

- Tvoří 28 % všech státem placených pracovníků ve školách (2018). V roce 2017 jich v Anglii bylo 381 500 (absolutní počet, ne FTE. Zdroj DepTAs). FTE v roce 2016 v Anglii bylo 256 600. Trend obou čísel je vzrůstající. (Zdroj)
- 72 % asistentů pracuje v základním a předškolním vzdělávání, 16 % ve středním vzdělávání a 12 % ve speciálních školách.
- 275,812 FTE (full time equivalent) - 2021

Financování

- Z rozpočtu školy. Jsou zaměstnáni školou nebo v rámci Local authority a odměňování dle Support staff pay scale.

Legislativa

- The Specified Work Regulations stanovují podmínky, za kterých může vyučovat nebo suplovat někdo jiný než učitel. Zároveň definují specified work jako činnost pod které spadá např. plánování výuky, vyučování na základě instrukcí od učitele nebo hodnocení žáků.

Reference

- Blatchford, P., Bassett, P., Brown, P., Martin, C., Russell, A., & Webster, R. (2009). Research brief: Deployment and impact of support staff project. Link.
- Department for Education (2017). School Workforce in England. November 2016. Link.
- National Education Union (2022). Support staff pay. Link.
- Skipp, A, Hopwood, V. (2019). Deployment of Teaching Assistants in schools. Research report. Department of Education. Link.
- Wilson et al. (2007). Research into the deployment and impact of support staff who achieved HLTA status. Final Report. National Foundation for Educational Research. Link.

School counsellor a CAMHS – školní psycholog

Kdo roli vykonává / outsourcing

- 70 % středních a 52 % základních škol nabízí counseling ve škole. Obvykle nejde o psychology, ale akreditované dobrovolníky. Trend se posouvá od využívání např. učitelů, kteří měli counseling jako extra roli, k pracovníkům, kteří absolvovali roční studium, které jde rozložit i do dvou let. Counselor by tedy měly poskytovat jiné služby a být kvalifikovanější než pastoral care team, který se stará o obecný wellbeing žáků. Některé školy counsellory zaměstnávají, jiné mají smlouvu s „podnikateli“, jiné využívají pracovníky místní samosprávy nebo neziskových organizací. Žáky s většími problémy školy referují do CAMHS = Child and Adolescent Mental Health Services, které jsou součástí NHS - zdravotnictví.

Kvalifikace/vzdělání

- Jednoleté studium nebo dvouleté part-time studium.

Náplň práce

- 1:1 konzultace s žáky. Jde o konzultace, které mají pomáhat žákům s úzkostmi a dalšími problémy. Začátek práce s každým žákem je zhodnocení situace a případné odkázání na více kvalifikovaného odborníka v CAMHS = Child and Adolescent Mental Health Services. V CAMHS pracují terapeuté, psychologové, psychiatři, sociální a další pracovníci.

Overlaps/jasné vymezení pozic

- School counselor je blízký pastoral care týmu a CAMHS, kvalifikací a závažností problémů dětí je mezi nimi. Zároveň může fungovat i jako spojka v tomto řetězci.

Rozsah/objem práce

- Nejsou shrnující data, někde se píše o dvou dnech v týdnu.

Počty pracovníků

- Existují na 62 % škol, teoreticky stačí jeden na školu, ale data nejsou. Co se týče CAMHS, existují velmi pěkná data pro Skotsko.

Financování

- Náklady se liší dle způsobů zajištění. Jen pracovník, který dva dny v týdnu poskytuje konzultace 1:1, vyjde na 14 500 liber ročně, zatímco cena komplexního "mental health service" integrovaného do školního pastoral care and support systému je odhadovaná na 40 000 liber ročně. Peníze jdou z rozpočtu školy a protože děti se SEN konzultace potřebují častěji, lze využít i PP rozpočet.

Reference

- Department for Education (2016). Counselling in schools: a blueprint for the future. Departmental advice for school leaders and counsellors. Link.
- TURAS (2021). CAMHS Workforce NHSScotland. Link.

Career leader – kariérový poradce

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Zaměstnanec školy, který využívá členství v obvykle několika asociacích career leaderů zároveň (17 % dokonce ve 4 a více asociacích), v rámci kterých spolupracuje s ostatními školami.

Kvalifikace/vzdělání

- Není určeno. Obvykle učitelská kvalifikace nebo vystudované kariérové poradenství, záleží na školách a jejich potřebách.

Náplň práce

- Jejich role se blíží více managementu, komunikaci, networkingu, rozpočtu a metodice, samotné konzultace často dělají lidi, které leaders pouze koordinují (career advisors apod.).

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Každá škola by měla mít svého Career leadera. Ten pod sebou může mít další zaměstnance, např. career counsellors, experience coordinators nebo career advisers. To jsou pozice, které obvykle poskytují poradenství přímo žákům. Další vzdělání a podporu (kromě seniorního vedení školy) leadrům poskytuje asociace The Careers and Enterprise Company. Další složkou jsou Career hubs, což jsou centra, která sdružují místní školy a firmy a efektivně je propojují. Již minimálně 45 % škol je zapojeno (vznik 2018) a Department for Education plánuje systém rozšířit na všechny. Samostatně ještě existuje National Careers Service, který můžou

kontaktovat s žádostí o radu žáci distančně. NCS se snaží sbližovat terminologií a metodami s The Careers and Enterprise Company.

- Obvykle mají další pozici (83 %). Např. učitel, exams officer, career adviser apod.
- Career leader může být na různé úrovni vedení v rámci školy nebo výjimečně fungovat v rámci několika škol zároveň. Podrobněji ve Výzkumu mezi Career leadery, str. 15.

Rozsah/objem práce

- V průměru mají na tuto pozici vyčleněno 12,8 hodin týdně.

Počty pracovníků

- Měl by být přibližně jeden leader na školu.

Financování

- Jsou obvykle placeni lépe než učitelé, ale také z rozpočtu školy.

Legislativa

- Každá škola by měla směřovat k cílům tzv. Gatsby benchmarks, což je 8 principů souvisejících s kariérovým poradenstvím. Mezi nimi např. stabilní kariérové poradenství, styky se zaměstnavateli, napojení kurikula a kariérového poradenství nebo zkušenosti žáků z pracoviště. Naprostá většina si tento systém cílů velmi vychvaluje a reportuje, že výrazně zvedl kvalitu kariérového poradenství, takže případně stojí za další rešerši. Velká Británie rozjíždí systémový a robustní přístup nově, takže jistě může fungovat jako dobře zdokumentovaná inspirace.

Reference

- Department for Education (2022). Careers guidance and access for education and training providers. Statutory guidance for schools and guidance for further education colleges and sixth form colleges. Link.
- Holman, J. (2014). Good career guidance. *The Gatsby Charitable Foundation, London*. Link.
- Tanner, E., Percy, C. and Andrews, D. (2019). Careers Leaders in Secondary Schools: The first year. London: The Careers & Enterprise Company. Link.

Designated safe-guarding lead (DSL)

Safeguarding je stručně řečeno odpovědnost za bezpečnost (dětí). Ať už se jedná o týrání dětí, sexuální zneužívání, zdraví, zanedbávání atd.

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Člen seniorního vedení školy

Kvalifikace/vzdělání

- DSL se obvykle může stát jen někdo s předchozími zkušenostmi. K samotné pozici DSL musí absolvovat kurz a následně si každé 2 roky obnovit certifikaci. Kurzy pro DSL poskytují různé neziskové organizace, např. National Society for the Prevention of Cruelty to Children.

Náplň práce

- Vzdělávat se v oboru a obnovovat certifikaci
- Koordinovat a pravidelně aktualizovat přístup školy (school policy) a školit zaměstnance
- Konzultovat konkrétní případy se zaměstnanci
- Udržovat detailní záznamy školy
- Sledovat safeguarding policies místní samosprávy
- Vytvářet procedury reagující na problémy, jako jsou absence žáků
- V nutnosti zajistit propojení s odborníkem/adekvátní organizací, jako jsou sociální služby

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Musí být členem seniorního vedení školy

Počty pracovníků

- Jeden na školu

Financování

- Pravděpodobně Teaching and Learning Responsibilities (TLR)

Reference

- National Education Union (2019). TLR payments and other allowances. Link.
- NSPCC Learning (2022). Designated safeguarding lead for schools and colleges training. Link.

Inclusion officer

- Zmínky existují, ale nepodařilo se zajistit zdroje.

Koordinátor ŠVP

- Pozice paralelní ke koordinátorovi ŠVP nejsou přesvědčivé zdroje. Jisté je, že školy musí publikovat školní kurikulum, které vychází z National curriculum. Odpovědnost za školní kurikulum pravděpodobně bude mít člen seniorního vedení školy, např. assistant head / deputy head.

3.4 Nepedagogické činnosti, inspirace

School nurse

Jde o registrované zdravotní sestry, které absolvují roční kvalifikační studium na tuto pozici. Mohou být zaměstnané v NHS nebo Local authority. V náplni práce mají zvyšování povědomí o zdravotních rizicích, přednášky např. o zdravé životosprávě a sexuální výchově, mohou očkovat, sledovat zdravý vývoj dětí, školí učitele v oblasti zdraví a tvoří přístup školy ke zdravé životosprávě a pomáhají dětem se zdravotními problémy, jako je astma, cukrovka, epilepsie i duševní zdraví.

Reference

- Local Government Association (2022). Who are school nurses and what do they do? Link.
- National Careers Service (2022). School nurse. Specialist community public health nurse. Link.

First aider

Ve škole musí být alespoň jeden designovaný „first aider“, který má odpovědnost za první pomoc. Kvalifikací je kurz první pomoci, který má platnost 3 roky. Může jít o asistenta, pedagoga apod.

Reference

- Department of Education (2022). Guidance. First aid in schools, early years and further education. Link.

Librarian

Ačkoliv jde o běžnou praxi, školy nemusí zaměstnávat školního knihovníka. Pokud ho ovšem mají, mezi jeho povinnosti nepatří pouze správa školní knihovny, ale také např. vyhledávání výukových materiálů, které sledují cíle kurikula, a jejich indexování a zpřístupnění tak, aby byly snadno dostupné učitelům školy. Dále může vzdělávat žáky v mediální gramotnosti, práci s informacemi apod. Knihovníky si škola musí zaplatit z vlastního rozpočtu, což je důvodem, proč si je některé nemohou dovolit.

Examinations officer

Examinations officer má spoustu povinností souvisejících se zkouškami - plánuje je do rozvrhu učitelů a žáků, tvoří zasedací pořádek, vybírá a školí dozor u zkoušek (invigilators), bezpečně zpracovává data a výsledky zkoušek a předává je žákům a sleduje vývoj v legislativě a metodikách souvisejících se zkouškami.

Reprographics technician/officer

V rámci podpory učitelů ve škole může být zaměstnán reprographics officer, jehož náplní práce je skenovat, kopírovat a tisknout materiály, případně sledovat využití tiskáren, starat se o ně a případně zajišťovat opravy, doplnění apod. Systémové data nejsou k dispozici, ale zřejmě jde o full time roli, která může výrazně podpořit pedagogický sbor.

Pastoral care team

Jde o tým zaměstnanců školy nebo dobrovolníků, kteří mají na starost vývoj a wellbeing žáků. Spadá sem například school counsellor, ale zřejmě nejde o systematizovanou roli a těžko se dohledává běžná praxe. Tým vede pozice Pastoral lead.

Chaplain

V Británii je i v národním kurikulu tzv. collective worship (modlitba, která je povinná, pokud rodiče nepožádají o vynechání - důvod nemusí uvádět), chaplain je další prodlouženou rukou církve, je součástí pastoral care týmu, stará se o wellbeing dětí a případné duchovní potřeby.

Science technicians

Jde o další méně systematizovanou roli, která je ovšem pravděpodobně běžná. Science technician má na starost vědecké vybavení školy, připravuje experimenty, pomáhá v praktické výuce apod. V menších školách může být jeden, ve větších existují celé týmy.

ICT technicians

ICT technicians mají v náplni práce hlavně technickou stránku věci, jako je udržování školní sítě, emailů, úložišť, hardwaru, bezpečnosti, spolupráce s reprographics apod., ale zároveň mohou i školit učitele a studenty - nejde však o hlavní náplň práce. Ve větších školách opět může jít o celé týmy.

Administrator a Finance officer

Jde o poměrně komplementární role, které mají na starost finanční záznamy, vyplácení a tvorbu faktur, spolupráci s účetními, specificky poté FO např. audity a výplaty, Admin zase docházku žáků, posílání dat o škole ministerstvu školství či ‘zvedání telefonů’.

School business manager

Jde o nepedagogického člena seniorního vedení školy, který dohlíží na administrativní a finanční fungování školy co nejefektivnějším způsobem. Dále má na starost budovu školy, najímání

zaměstnanců, dodržování předpisů v oblasti bezpečnosti, zdraví a hygieny nebo např. marketing a PR.

3.5 Další zdroje

- Department for Education (2022). Policy paper. National funding formula for schools and high needs. Details of the funding systém for schools and high needs. Link.
- Department for Education (2021). The Education Hub. How does school funding work and how does the Budget affect it? Link.
- Kirkwood, S., Roesch-Marsh, A., & Cooper, S. (2019). Evaluating social pedagogy in the UK: Methodological issues. *Qualitative Social Work*, *18*(1), 8-23. Link.
- Sprint Education (2022). A Who's Who Guide to UK School Staff. The roles and responsibilites of every school decision maker and influencer. Link.

4. Finsko

4.1 Organizace specializované a nepedagogické práce

Od osmdesátých let je finské školství silně decentralizované. Místní samosprávy mají vlastní kurikula, která z toho národního pouze vycházejí. Samosprávy také vyčleňují peníze pro školy ze svých rozpočtů, takže mezi regiony mohou být v praxi rozdíly. Decentralizace a rozdílnost mezi regiony se projevuje i na typu zdrojů a dat. Obvykle neexistují systémová shrnující data, nýbrž dílčí výzkumy v jednotlivých oblastech. Proto je u většiny pozic obtížné dohledat celkové organizační informace, jako je počet pracovníků nebo způsob financování. Od každé pozice je na škole ovšem obvykle maximálně jeden zástupce a systém podpůrných a specializovaných pozic není příliš robustní. To je patrně dáno tím, že třetina škol má méně jak 100 žáků a situace může být jiná v největších městech. O financování většiny pozic se téměř nepíše, což nejspíše znamená, že jde o zaměstnance škol v rámci jejich rozpočtů. Odpovědnost za financování je rozdělena mezi federální vládu a místní samosprávy v poměru 57 % od státu („in favor of the federal government“) a 43 % od místních samospráv (zdroj čísel) a podíl výdajů na vzdělávání na HDP dosáhl 6,5 %. V jiném zdroji jsou čísla prohozena, tzn. cca 55 % financuje místní samospráva a 45 % stát. Je možné, že v prvním zdroji jde jen o špatný překlad nebo nešťastné vyjádření v angličtině.

Jeden z důležitých systémových prvků je ovšem přístup ke speciálnímu vzdělávání. Finsko má určené tři úrovně speciálních vzdělávacích potřeb žáků lišících se svou komplexností. Každá úroveň má rámcově vyjasněný rozsah podpory a způsob, jakým se případně přechází do dalšího stupně. Jedná se o (1) Obecnou podporu, (2) Intenzivní podporu a (3) Speciální podporu. K poskytnutí speciální podpory již vedou formálnější postupy, zatímco první dva stupně jsou více na uvážení zaměstnanců školy. Obecná podpora probíhá v rámci klasických výukových a podpůrných procesů školy. V rámci této obecné podpory je pro žáky zakotveno právo na psychologa, sociálního pracovníka, školní zdravotní sestru, lékaře a ve vyšších ročnících rovněž kariérového poradce.

Z hlediska obecného počtu zaměstnanců se zdá, že z každého typu pozice je na škole pouze jeden odborník (Schéma jedné z rešeršovaných škol).

Zdroj: https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kansallinen-lasten-ja-nuorten-turvallisuuden-edistamisen-ohjelma

4.2 Specializované a podpůrné pedagogické činnosti

Special needs assistant

Kdo roli vykonává/outsourcing

- Pravděpodobně zaměstnanec školy - nebyly žádné zmínky např. o jednom asistentovi, který by navštěvoval více škol (jako ve Velké Británii).

Kvalifikace/vzdělání

- 40 týdnů studia, které zabírá 40 hodin týdně, typicky tedy roční studium na odborné škole. Součástí je 12 týdnů praxe a studium je zakončeno testem dovedností. Druhým způsobem je dvouletá odborná praxe.

Náplň práce

- Úkoly asistentů zahrnují vedení a pomoc během vyučování, o přestávkách a v dalších situacích, například při školním stravování a dojíždění. Kromě toho pomáhají při přípravě učebních materiálů a výuky a organizují podpůrné služby společně s učiteli a dalšími členy Multi-professional Student Welfare Group (SWG - viz níže). Asistenti se navíc starají o speciální učební materiály a pomůcky svých svěřenců. Práce asistentů se liší podle situace, potřeb žáků a kvalifikace asistenta. Výsledky průzkumů ukazují, že se náplň práce asistentů velmi liší podle škol, a dokonce i v rámci jedné školy. Např. ve výzkumu mezi asistenty v Laponsku vyšlo najevo, že polovina asistentů pracuje jako osobní asistent, zatímco druhá polovina pracuje s celou třídou.

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Nejde o univerzálního asistenta pedagoga, který by pomáhal s veškerou výukou, ale jsou zaměřeni přímo na práci s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami.

Rozsah/objem práce

- Liší se, nejsou shrnující zdroje.

Počty pracovníků

- V roce 2002 dle jednoho zdroje 6000 pracovníků. V roce 1998 podle jiného zdroje bylo asistentů 4000 a v roce 2005 již 8000. Byl zde zřejmý vzrůstající trend, ale aktuálnější čísla se ani po extenzivním vyhledávání nepodařilo zjistit.

Reference

- Maensivu, K. T., Uusiautti, S., & Maatta, K. (2012). Special Needs Assistants: The Special Charcteristics and Strenght of the School System of Finland. *European Journal of Educational Research*, *1*(1), 23-36. Link.

Guidance counsellor – kariérový, resp. výchovný poradce

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Zaměstnanec školy s učitelskou kvalifikací

Kvalifikace/vzdělání

- Kromě požadované kvalifikace pro učitele (magisterský titul nebo zvláštní kvalifikace pro učitele odborných škol) musí mít všichni školní poradci osvědčení o absolvování odborného vzdělávání v oblasti poradenství nebo magisterský titul v oblasti poradenství.

Náplň práce

- Dohlížejí na povinné hodiny kariérového vzdělávání, koordinují partnerství a pracovní dohody se zaměstnavateli a poskytují žákům individuální kariérové poradenství.

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Ve zdrojích se pojem občas překrývá s Guidance counsellor ve smyslu výchovného poradce, respektive osoby, která žákům poskytuje konzultace v trochu širších oblastech wellbeingu, osobního rozvoje a dalších, ale kariérové poradenství je stále hlavní. Rozdíly bývají regionální.

Rozsah/objem práce

- Plný úvazek

Počty pracovníků

	Počet učitelů	S formálním vzděláním	Procentuální zastoupení

Guidance counselling	303	290	95.7 %
Pre-primary and basic level	299	286	95.7 %
Upper secondary level and higher level	4	4	100.0 %

Podle registru je ale celkový počet zaměstnaných "Guidance counsellors" 973. A co se týče jednotlivých stupňů vzdělávání, rozdělení pracovníků je následující:

Pracovní zařazení	**2019**	**2021**
Comprehensive school	316	311
Comprehensive school and upper secondary school	46	47
Upper secondary school	205	210
Vocational training	251	247
University of Applied Sciences	92	85
University (career services, researchers, guidance trainers	32	32
Other ("lidové univerzity"/folk colleges, další organizace, firmy, vězení...)	28	41
Celkem	**970**	**973**

Reference

- Euroguidance (2022). Guidance system in Finland. Overview. Link.
- Komunikace s Ministerstvem školství Finské republiky (únor, 2023).
- Maensivu, K. T., Uusiautti, S., & Maatta, K. (2012). Special Needs Assistants: The Special Charcteristics and Strenght of the School System of Finland. *European Journal of Educational Research*, *1*(1), 23-36. Link.

Ohjaamo/ One-stop Guidance Center

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Pracovníci center zůstávají zaměstnanci původní organizace (např. obce, vzdělávací instituce, instituce sociálního pojištění nebo úřadu práce), ale pracují v prostorách těchto center, obvykle jen část týdne.

Náplň práce

- Kromě poradců nabízí Finsko od roku 2015 také poradenská centra "na jednom místě". Jde o sdílené kanceláře, které jsou spolufinancovány a koordinovány obecními úřady, úřady pro vzdělávání mládeže, úřady práce a sociálními a zdravotními úřady. Pracovníci center jsou

zaměstnáni v různých organizacích, ale pracují na jednom místě. Centra poskytují podporu lidem mladším 30 let a jsou koncipována tak, aby uživatelé mohli najít služby nebo kombinaci služeb, které potřebují, na jednom místě. Tyto mezioborové služby jsou dostupné také online. Studenti, kteří po ukončení střední školy nepokračují ve vzdělávání – ať už proto, že se rozhodli nepokračovat ve studiu na vysoké škole, nebo proto, že se rozhodli udělat si roční přestávku – mají nárok na okamžité využití služeb kariérového poradenství poskytovaných poradenským centrem v jejich obci po dobu 12 měsíců od ukončení školy. Hlavním subjektem odpovědným za tento nárok na poradenství je obec. Jde o součást národní politiky na podporu přechodu z vyššího sekundárního vzdělávání do terciárního vzdělávání.

- Centra jednotného poradenství nabízejí pomoc s různými otázkami, jako je studium, hledání zaměstnání, bydlení a sociální péče. One-stop Guidance Centrum sice přímo nezajistí například byt nebo sociální pomoc, ale mladí zde získají dostatek informací a podporu při podávání žádostí. Služby poskytované One-Stop Guidance Centry a odborníci, kteří v centrech pracují, se v jednotlivých lokalitách mírně liší.

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Velký důraz je v centrech kladen právě na zaměstnanost, kariéru a práci, takže jsou komplementární složkou ke Guidance counsellor a podstatnou součástí kariérového poradenství.

Rozsah/objem práce

- V roce 2017 v centru v Helsinkách proběhlo 3 157 schůzek jeden na jednoho a 4 907 lidí se zúčastnilo skupinových konzultací.

Počty pracovníků

- V roce 2019 cca 70 center s celkem 500 odborníky, kteří v centru pracují alespoň jeden den v týdnu.

Financování

- Nejisté – rozjezd center byl závislý na dočasných evropských penězích (European Social Fund - ESF), ale některé finské lokality si centra založily z vlastních lokálních rozpočtů. Např. v Helsinkách bylo 75 % z 3,1 milionů eur zaplaceno z ESF skrze ministerstva a 25 % z rozpočtu města. Náklady jsou relativně malé, protože obsahem nebylo platit nové zaměstnance, nýbrž pouze nové společné pracovní prostory a malý objem administrativy navíc.

Legislativa

- Neexistuje žádná legislativa přímo pro One-stop centers. Jde zřejmě o vyústění plnění cílů několika ministerstev a euro unijní strategie Youth Guarantee.

Reference

- Kettunen, J., & Felt, T. (2020). One-Stop Guidance Service Centres in Finland. In E. Hagaseth Haug, T. Hooley, J. Kettunen, & R. Thomsen (Eds.), *Career and Career Guidance in the Nordic Countries* (pp. 293-306). Brill. Career Development Series, 9. https://doi.org/10.1163/9789004428096_020. Link.

Pupils'/Student Welfare Group (SWG)

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Tým se skládá z ředitele, speciálního pedagoga, kariérového poradce (u starších žáků), školního sociálního pracovníka, školního psychologa, školní zdravotní sestry a školního lékaře. Podle většiny zdrojů bývá z každé kategorie pouze jeden pracovník na školu (respektive jeden pro více škol). To znamená, že maximálně 1 FTE (obvykle méně) a jedna konkrétní osoba. Kvůli decentralizaci systému to však nemusí platit všude a určitě to neplatí na speciálních školách, kde jich je obvykle více.

Náplň práce

- SWG se stará o péči o žáky jako celek a podporuje zdraví, pohodu a bezpečnost školní komunity. Činnost skupiny je rozsáhlá a zahrnuje plánování, rozvoj, realizaci a hodnocení péče o žáky. SWG se skládá jak z odborníků odpovědných za výuku, tak z odborníků odpovědných za služby v oblasti péče o žáky. Práce skupiny se mohou účastnit zástupci žáků a zákonných zástupců a v případě potřeby mohou být k práci přizvány i spolupracující strany mimo vzdělávací instituci. Multiprofesní přístup poskytuje skupině různé perspektivy a potřebné speciální odborné znalosti.
- Individuální péče o žáka zahrnuje služby poskytované jednotlivému žákovi nebo studentovi, jako jsou školní a studentské zdravotní služby poskytované zdravotní sestrou nebo lékařem, služby poskytované školním sociálním pracovníkem nebo školním psychologem, sociální a zdravotní služby poskytované ve speciálních školách a práce multidisciplinární odborné skupiny týkající se jednotlivce. Práce zaměřená na jednotlivce je jak preventivní, tak nápravná. Individuální péče o žáka je pro žáka vždy dobrovolná a odborníci se na této práci podílejí se souhlasem žáka nebo jeho zákonného zástupce.
- Šikana: Oběti, viníci i jinak zapojené osoby mají možnost probrat problém s odborníky na sociální péči o studenty. V praxi to znamená školního sociálního pracovníka, školního zdravotníka nebo školního psychologa v závislosti na preferencích dotyčného žáka. Zkušenosti se šikanou nebo obtěžováním jsou často odhaleny při vyšetření příznaků, stížností nebo obav žáka.

Rozsah/objem práce

- Zdravotník v průměru 8,1 dne v měsíci (čísla za školu, ne pracovníka)
- Školní psycholog v průměru 2,6 dne v měsíci (čísla za školu, ne pracovníka)
- Sociální pracovník v průměru 5,2 dne v měsíci (čísla za školu, ne pracovníka)
- Ve 40 % škol se skupina schází každý týden a v 10 % každý druhý týden. Např. doktoři ovšem často nemají čas se schůzek účastnit nebo nejsou plánovány s ohledem na jejich časové možnosti. To vypovídá o tom, že je doktorů méně (mají na starost více škol a žáků), a proto nejsou tolik považováni za součást komunity školy.
- Ve výzkumu 62 % zdravotních sester uvedlo, že byla potřeba podpory zjištěna včas, a 55 %, že podpora mohla být poskytnuta včas. U doktorů byly dané podíly 71 % a 75 %. 10 % respondentů ve výzkumu uvedlo, že neměli dost času na provedení zdravotní prohlídky a 25 % nemělo čas přečíst si předchozí dokumentaci o pacientech. Přesto 54 % sester vždy zvládne domluvit v případě potřeby další prohlídku a 39 % sester to zvládne téměř vždy. (čísla z Hietanen-Peltola et al. 2017.)

Počty pracovníků

- Státní doporučení je jeden psycholog a jeden sociální pracovník na 800 žáků, jedna zdravotní sestra na 600 žáků a jeden lékař na 2100 žáků (nebo 3000 žáků ve věku 16-19). V realitě jich bývá o něco méně, než stanoví doporučení. Např. město Helsinki na svém webu uvádí doporučení jednoho lékaře na 6000 žáků.

Legislativa

- Přestože není povinné organizovat práci prostřednictvím SWG, 98 % škol uvedlo, že jejich odborníci vytvořili tým, který se scházel buď pravidelně, nebo alespoň v případě potřeby. Zbývající 2 % tvořily většinou speciální školy, které měly jiné podpůrné struktury.

Reference

- Hakulinen, T., Hietanen-Peltola, M., Vaara, S., Merikukka, M., & Pelkonen, M. (2018). Ajanmukaiset käytänteet ja pitkät perinteet neuvolassa ja kouluterveydenhuollossa: Palvelujen seurantatutkimus 2016-2017. Link.
- Vainikainen, M. P., Thuneberg, H., Greiff, S., & Hautamäki, J. (2015). Multiprofessional collaboration in Finnish schools. *International Journal of Educational Research*, *72*, 137-148. Link.

School psychologist

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Termín školní psycholog se ve Finsku vztahuje na psychology pracující ve školách, na obecních/místních odborech školství nebo v sociální a zdravotní oblasti pro školy. Téměř 50 %

školních psychologů pracuje na obecních/místních odborech školství. Přestože většina pracovních míst je veřejná, existují školy, které si najímají soukromé psychology pro práci školního psychologa.

Kvalifikace/vzdělání

- Ve Finsku neexistuje žádný univerzitní vzdělávací program přímo pro školní psychology, což znamená, že téměř všichni jsou vyškoleni pro práci klinických psychologů. Průměrná doba studia na vysoké škole pro získání titulu psychologa je 5 až 7 let. Studium je ukončeno ve dvou fázích: První stupeň v oboru psychologie trvá přibližně 3 až 4 roky. Druhou fází je magisterské studium psychologie a to vyžaduje další 3 až 4 roky. / Jiné zdroje uvádí běžné 3 roky na bakalářské a 2 roky na magisterské studium.

Náplň práce

- Ve většině lokalit je práce školních psychologů zaměřena na vyšetření a konzultaci problémů jednotlivých žáků. Setkávají se s nimi pouze v případě potřeby, například na základě doporučení školní zdravotní sestry.
- Vytváření preventivních a intervenčních programů pro celé školní prostředí je možné pouze ve větších městech, kde je školních psychologů dostatek. Odbory školství ve městech využívají odborné znalosti školních psychologů při rozvoji školní supervize, činnosti SWG, dalším vzdělávání pedagogů a plánování kurikula. Obvykle asi 80 až 90 % 'klientů' školních psychologů pomohou konzultace a intervence podložené těmito posudky. Zbytek žáků je odeslán k další evaluaci a terapeutické léčbě mimo školy, do poradenských center pro děti nebo nemocnic.

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Školní psychologové se zaměřují na problémy s učením a duševním zdravím, zatímco školní sociální pracovníci podporují žáka v otázkách sociální interakce.
- Školní psycholog provádí psychologická vyšetření, konzultace a poradenství s cílem zvýšit celkové porozumění rodičů, dítěte/dospívajícího nebo učitelů situaci a pomoci jim navrhnout podpůrná opatření. Školní psycholog vypracovává potřebná vyjádření ke speciálním výukovým opatřením nebo k dalším vyšetřením a terapiím. Např. každá obecná škola města Helsinky zaměstnává školního psychologa.

Rozsah/objem práce

- V průměru je ve škole 2,6 dne v měsíci.

Počty pracovníků

- Měl by být jeden na 800 žáků.

School social worker

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Obvykle zaměstnáni vzdělávací institucí, školou atd.

Kvalifikace/vzdělání

- Odborný pracovník musí mít buď magisterský titul v oboru sociální práce na vysoké škole, nebo bakalářský titul na vysoké škole aplikovaných věd vhodných pro sociální oblast (např. v oboru sociálních věd) – v obou případech se jedná o odborného pracovníka v sociální oblasti s licencí podle zákona o odborných pracovnících v sociální oblasti (817/2015). Vedoucí školní sociální pracovník musí mít magisterské vysokoškolské vzdělání (§ 7 zákona o péči o žáky a studenty 1287/2013).

Náplň práce

- Školní sociální pracovníci působí na pomezí vzdělávání a zdravotních a sociálních služeb. Podstatnou součástí jejich práce je identifikace sociálních problémů a následná intervence. Nejčastěji jsou žáci odkázáni ke školnímu sociálnímu pracovníkovi kvůli problémům s chováním. Mezi ně patří absence, zanedbávání školy, lehkomyslné chování a porušování pravidel, potíže se soustředěním, nedostatek motivace a násilné chování. Důvody související se sociálními vztahy zahrnují šikanu a komplikace s přátelstvím.
- Důvody související s rodinou zahrnují záležitosti týkající se péče o děti a jejich výchovy, závažné problémy související s rodinnou situací (zneužívání návykových látek, domácí násilí a problémy s duševním zdravím). Mezi běžné emocionální potíže, které žáci zažívají, patří úzkosti, deprese, nervozita apod.
- Přímo s konkrétními žáky pracují pouze v případě nutnosti, např. na základě doporučení školní zdravotní sestry.
- Jinak jejich činnost spočívá v konzultacích s učiteli a dalšími pracovníky sociální péče, komunikují s rodiči, pracují s třídami, rozvíjí systém sociální péče na škole a případně pomáhají rodině zajistit další možnosti podpory dítěte.
- Při podezření např. na sexuální zneužívání má školní sociální pracovník roli povinného oznamovatele (má oznamovací povinnost), ovšem řešení již spadá pod jiné instituce. To je rozdíl např. oproti Německu, viz zdroj výše.

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Školní sociální pracovník pomáhá a podporuje žáky a jejich rodiny prostřednictvím sociální práce. Na školní sociální pracovníky se mohou obracet sami žáci, zákonní zástupci a učitelé. Rodiče mohou se školním sociálním pracovníkem projednat také záležitosti týkající se jejich rodiny. V případě potřeby škola spolupracuje s orgány sociálně-právní ochrany dětí, rodinnými poradnami a zdravotnickými orgány.

Rozsah/objem práce

- V jedné škole v průměru 5,2 dne v měsíci.

Počty pracovníků

- V roce 2011 bylo 650 pracovníků. Měl by být jeden na 800 žáků.

Reference

- Beck, K. (2021). *School social work in the context of the German and Finnish welfare regimes and child welfare systems* (Doctoral dissertation, Itä-Suomen yliopisto). Link.

Special education teacher

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Zaměstnanec školy, případně jeden pro více škol.

Kvalifikace/vzdělání

- Prvním způsobem je 5leté studium o 300 kreditech - 3letý bakalář a 2letý magistr v oboru speciální pedagogiky.
- Druhým způsobem je pedagogické studium (také 5leté magisterské) pro klasického učitele a následně 60 kreditů v oboru speciální pedagogiky.

Náplň práce

- Práce speciálních pedagogů se podle výzkumu mezi nimi dělí na 3 hlavní typy přímé práce a nepřímou práci.
    - Prvním je individuální výuka, která díky klidnému prostředí a individualizovanému přístupu může být pro žáky efektivní. Tato metoda má ale také negativní dopady. Může být pro žáka více náročná, protože si připadá, že na něj pedagog tlačí, může mu chybět sociální kontakt s ostatními žáky a oddělení od zbytku třídy může být stigmatizující. Také jde o finančně nákladný způsob.
    - Druhou metodou je výuka v malé, homogenní skupině. Protože všichni žáci ve skupině potřebují více podpory, nebojí se poté během výuky vyjadřovat, ptát se a říct si o pomoc.

- Poslední častý způsob je práce s celou třídou, kdy speciální pedagog funguje jako tandemový učitel. Negativem je, že často nejsou kapacity tandemovou výuku řádně připravit a mnoho učitelů o ni nemá zájem.
- Do nepřímé práce (indirect work) spadá vše, co není výuka dětí. Speciální pedagogové konzultují s učiteli, rodiči, školním welfare týmem, posuzují situaci jednotlivých žáků či plánují metody podpory a využití různých materiálů. Kategorii nepřímé práce lze rozdělit na konzultace (s rodiči a učiteli) a background work (vše mimo konzultací a vyučování). Speciálním pedagogům vyučování zabírá 66 % času, background work 22 % a konzultace 12 %.

- Problémy, s kterými speciální pedagogové žákům pomáhají, se velmi liší podle stupně vzdělávání. Zatímco na základních školách jde hlavně o čtení a psaní (více jak každý druhý případ) a v druhé řadě o matematiku a mluvení/jazyk (těsně pod 20 %), na středních školách jde hlavně o problémy s matematikou. Druhou výraznou kategorií, co se potřeby podpory speciálního pedagoga na SŠ týče, jsou žáci s odlišným mateřským jazykem.
- Intervence a podpora jsou nabízeny okamžitě po zjištění obtíží, nejprve formou podpůrné výuky poskytované třídním učitelem žáka. Pokud to nestačí, má každá škola k dispozici služby právě speciálního pedagoga. Speciální pedagogové pracují převážně v běžných školách a nejčastějším způsobem organizace této formy podpory je model pull-out, kdy žáci, kteří potřebují speciálně-pedagogickou podporu, navštěvují v určitých hodinách kabinet speciálního pedagoga. Tato podpora je iniciována třídním učitelem nebo někdy rodiči. Žák zůstává v hlavním vzdělávacím proudu, ale je podporován speciálním pedagogem na týdenní bázi.

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Speciální pedagog, jako důležitá a integrální složka SWG. SWG je zároveň klíčové i pro jeho práci.

Rozsah/objem práce

- Jedním z hlavních prostředků podpory inkluze ve Finsku je systém zvaný part-time speciální vzdělávání. Účast v part-time speciálním vzdělávání nevyžaduje individuální vzdělávací plán (IEP) ani žádná úřední rozhodnutí, protože je pro žáky dočasné a zabírá pouze část školního dne, také se nijak nepodepisuje na financování školy - až na žáky ve full-time speciálním vzdělávání školy dostávají o 50 % víc peněz. Žáci v part-time tedy zůstávají v hlavním vzdělávacím proudu. Žáci, kteří se účastní tohoto speciálního vzdělávání, nemají status speciálního vzdělávání; nejsou považováni za zdravotně postižené, ale potřebují krátkodobou speciální podporu. Speciální vzdělávání na part-time bylo nabídnuto přibližně 20 % dětí školního věku a full-time 8,1 % dětí. Podle některých je tak Finsko světovým rekordmanem v počtu žáků, kterým se dostává

celodenního-segregovaného speciálního vzdělávání. Ve skutečnosti tedy podle nich finské školství není příliš inkluzivní.

Počty pracovníků

- Dnes má téměř každá finská škola jednoho nebo více stálých učitelů speciální pedagogiky. Nicméně ve venkovských oblastech a na malých školách tuto práci často vykonávají učitelé, kteří se přesouvají mezi více školami.
- Obvykle 1-2 na škole. (Ale našel jsem např. jednu školu, kde bylo 8 speciálních pedagogů a 4 asistenti - možná šlo o učitele, kteří měli kvalifikaci speciálního pedagoga, ale věnovali se hlavně běžné výuce a nešlo o 8 specpedů na plný úvazek, což by šlo ruku v ruce s trendem zvyšování kvalifikace všech učitelů (učitelům na rozšíření kvalifikace na speciálního pedagoga stačí 60 kreditů) - bohužel nevím)

Financování

- Finské ministerstvo školství finančně podporuje speciální vzdělávání. Děti se statusem speciálních potřeb jsou financovány 1,5x více než děti bez tohoto statusu. Žáci, kteří dostávají speciální vzdělání na částečný úvazek, však obvykle nemají na tento status nárok.

Reference

- Takala, M., Pirttimaa, R., & Törmänen, M. (2009). RESEARCH SECTION: Inclusive special education: the role of special education teachers in Finland. *British journal of special education*, *36*(3), 162-173. Link.

School doctor

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Záleží na regionu, např. město Helsinki zaměstnává 24-30 (zdroje se mírně rozchází) lékařů, kteří vykonávají pouze činnost školního lékaře na plný úvazek.

Kvalifikace/vzdělání

- Školní lékaři stejně jako všichni další lékaři absolvovali šestileté studium pro lékaře. Školní lékař se zajímá zejména o zdraví dětí a mladých lidí a může mít určitou zvláštní způsobilost související s lékařstvím dětí a mládeže. Lékař může být například specialistou v oboru všeobecného lékařství nebo pediatrie, nebo může mít zvláštní kvalifikaci v oblasti práce na dětské klinice a školní zdravotní péči nebo v medicíně mládeže.

Náplň práce

- Komplexní health check v 1., 5. a 8. třídě ve spolupráci se School nurse (věk 7, 11 a 14)
- Health checks ve druhém ročníku na střední škole

- Přesné rozdělení práce mezi lékaře a zdravotní sestru lze nalézt např. zde.
- Proces zdravotních prohlídek a případné odkázání k dalším odborníkům nejlépe znázorňuje flowchart níže:

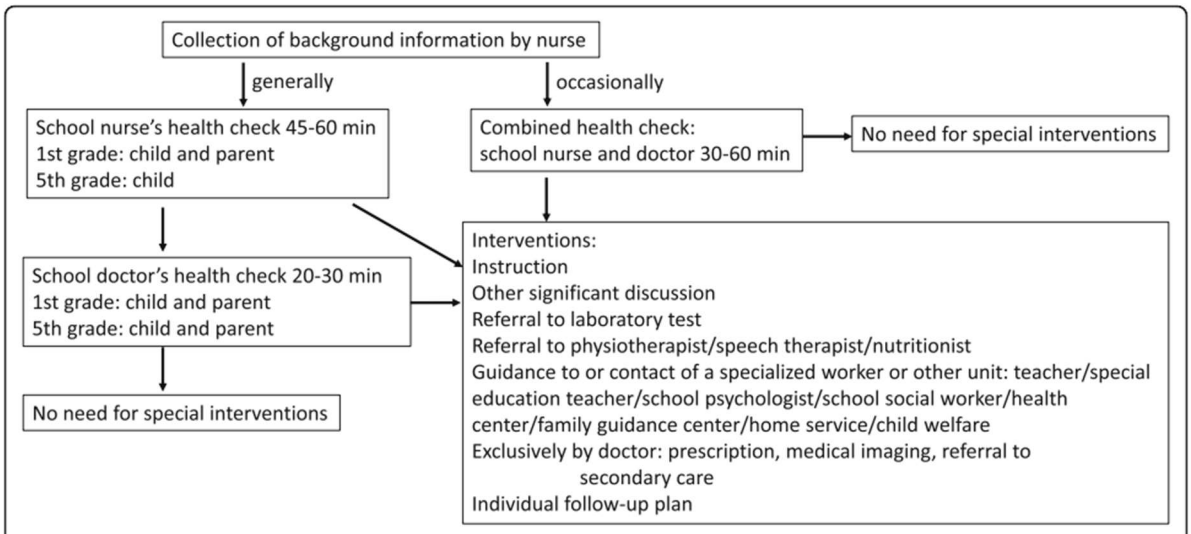

Fig. 1 Current extensive health check in primary school grades 1 and 5 in Finland

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Školní lékař má jasně vymezenou agendu, roli a způsob spolupráce se zdravotní sestrou. Případně odkazuje na další odborníky. Lékař může řešit např. i potíže s učením nebo psychické problémy. Přesné rozdělení práce mezi lékaře a zdravotní sestru lze nalézt např. zde.

Rozsah/objem práce

- Např. v Helsinkách mají lékaři plný úvazek na pozici školního lékaře, ale v jiných regionech to tak být nemusí. 71 % školních lékařů se domnívá, že potřeba podpory u žáků bývá zjištěna včas, a 55 % si myslí, že pomoc mohla být poskytnuta dostatečně brzy.

Počty pracovníků

- V závislosti na regionu a velikosti škol může mít školní lékař na starosti pět až osm škol (3000 studentů). Např. v Helsinkách se o žáky stará 24-30 (dle zdroje) školních lékařů na plný úvazek - a doporučení na jejich webu je jeden na maximálně 6000 žáků.

Financování

- Nepodařilo se dohledat, nejspíše se liší dle škol či regionů.

Legislativa

- Health Care Act

- Goverment Decree on maternity and child health clinic services, school and student health services and preventive oral health services for children and youth

Evaluace

Současný finský systém školní zdravotní péče nabízí všem dětem v určitých třídách stejné služby. Povinnost dvojí kontroly dětí zdravotní sestrou i lékařem vede k tomu, že většina prostředků školního lékaře je vyčleněna na zdravotní kontroly bezpříznakových dětí. Dětem v jiných ročnících než v 1., 5. a 8. třídě se dostává velmi omezených služeb školního lékaře. Mnoho dětí se zvláštními potřebami, které často souvisejí se sociálními nerovnostmi, duševním zdravím a problémy souvisejícími se životním stylem, by přitom mělo prospěch z pozornosti školního lékaře dříve a častěji, než je v současnosti uznáváno a nabízeno. Školní lékaři mají málo času na multidisciplinární práci a na spolupráci s rodinným poradenstvím, sociálně-právní ochranou dětí a sekundární péčí. To může vést k neefektivní péči a předávání pacientů z jednoho oddělení na druhé.

Reference

- City of Helsinki (2021). Family support. School health care. Link.
- Finnish Ministry of Justice (2011). Health Care Act. Link.
- Finnish Ministry of Justice (2016). Goverment Decree on maternity and child health clinic services, school and student health services... Link.
- Nikander, K., Kosola, S., Kaila, M., & Hermanson, E. (2018). Who benefit from school doctors' health checks: a prospective study of a screening method. *BMC health services research*, *18*(1), 1-10. Link.

School nurse

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Není zřejmé, zda zdravotní sestru zaměstnává škola či místní samospráva. Může záležet na regionu i velikosti školy.

Kvalifikace/vzdělání

- Školní zdravotní sestry mají tituly: registered nurse (RN) a public health nurse (PHN). RN umožňuje vykonávat práci zdravotní sestry, na PBH je potřeba o 30 kreditů navíc (240 místo 210) a umožňuje vykonávat pozici nejen školní zdravotní sestry.

Náplň práce

- První pomoc
- Konzultace s žáky
- Správná životospráva – přednášky, prevence apod.

- Každoroční základní Health check (prohlídky) všech žáků na ZŠ a komplexní prohlídky v 1., 5. a 9. třídě ve spolupráci s doktorem – časově náročné – nemají tolik kapacity na další činnosti
- Očkování

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Zdravotní sestra má jasně vymezenou agendu, roli a způsob spolupráce se školním lékařem.

Rozsah/objem práce

- Na jednu školu v průměru 8,1 dne v měsíci. 62 % sester ve výzkumu se domnívá, že potřeba podpory byla zjištěna včas, a 55 % si myslí, že pomoc mohla být poskytnuta dostatečně brzy. (Hietanen-Peltola et al. 2017).

Počty pracovníků

- Měla by být jedna na 600 žáků.

Financování

- Nepodařilo se dohledat, nejspíše se liší dle škol či regionů.

Legislativa

- Health Care Act
- Goverment Decree on maternity and child health clinic services, school and student health services and preventive oral health services for children and youth

Evaluace

- Mezi provinciemi jsou velké rozdíly v plnění povinností stanovených právními předpisy.
- V národním měřítku v roce 2015 97 % zdravotních oddělení organizovalo prohlídky pro všechny a povinnou komplexní zdravotní prohlídku v osmé třídě pro všechny jich zvládlo 93 %. Obvykle chyběla část prohlídky lékařem, ale přibližně ve třetině případů naopak chyběla prohlídka zdravotní sestrou.
- Četnost zdravotních prohlídek se liší dle provincií. Tzn. že ne všechny školy splní legislativní závazek komplexních prohlídek (doktor + zdravotní sestra) pro všechny žáky např. v 5. třídě.
- V devíti, resp. polovině finských provincií (Laponsko, Severní Ostrobotnie, Střední Ostrobotnie, Jižní Ostrobotnie, Jižní Karélie, Päijät-Häme, Kanta-Häme, Satakunta a Varsinais Suomi) byly ve výzkumu pro všechny žáky zorganizovány tři komplexní školní zdravotní prohlídky dle právních předpisů. V provinciích Kainuu, Ostrobothnia, Střední Finsko a Severní Savo byla komplexně provedena pouze jedna ze tří rozsáhlých zdravotních kontrol, v provincii Uusimaa byly všechny rozsáhlé zdravotní kontroly provedeny neúplně.

- Podle finské disertační studie (Poutiainen 2016) se zdravotní sestry začaly zajímat o zdraví a pohodu dítěte a/nebo rodiny během přibližně 25 % zdravotních prohlídek na dětských klinikách nebo ve školních zdravotnických službách. Ne vždy však sestry jasně chápaly, čeho se tato obava týká; jednalo se spíše o intuici. Ve školních zdravotnických službách nebylo sestrám vždy jasné, kdo by měl například na absenci reagovat - učitel nebo sestra? Zdravotní sestry vyjádřily své obavy z nízkého počtu poradců a školních psychologů a také se cítily nejisté ohledně účinnosti dalších léčebných postupů, zejména v případě psychických problémů.

Reference

- Finnish Ministry of Justice (2011). Health Care Act. Link.
- Finnish Ministry of Justice (2016). Goverment Decree on maternity and child health clinic services, school and student health services... Link.
- Hakulinen, T., Hietanen-Peltola, M., Vaara, S., Merikukka, M., & Pelkonen, M. (2018). Ajanmukaiset käytänteet ja pitkät perinteet neuvolassa ja kouluterveydenhuollossa: Palvelujen seurantatutkimus 2016-2017.

Koordinátor ŠVP + Environmentální výchovy

- regiony (=municipality) (a případně ještě samotné školy) si z národního kurikula tvoří vlastní kurikula, ale o pozici, která to má na starost, nejsou informace. Učitelé na základě lokálního kurikula tvoří vlastní plán výuky - svoje kurikulum. Environmentální výchova je obvykle v kurikulu, může ji provádět učitel v různých předmětech nebo může probíhat jako projektový den. Environmentální výuku také provádějí tzv. Nature schools, které nemají vlastní žáky, ale poskytují vzdělávací program pro jiné školy.

KiVa program

- národní program proti šikaně, účinný, prováděný učitelem.
- Podle studie Haataja (2016) se zkušenosti se šikanou nejvíce snížily ve třídách, kde se učitel věnoval vedení hodin KiVa, dobře je připravil a systematicky je realizoval.

Raná péče a vzdělání (ECEC)

- V reportu z roku 2017 je množství informací o pozicích na úrovni rané péče.
- 30 % zaměstnanců má vysokoškolské vzdělání (z toho 18 % kindergarten teacher, 10 % social welfare worker a 2 % special education teacher). Zbylých cca 70 % tedy jsou Practical nurses. Legislativně každý 3. zaměstnanec pracující přímo s dětmi musí mít vysokoškolské vzdělání, zatímco ostatní musí mít alespoň vyšší-sekundární odborné (upper secondary vocational) vzdělání. Asistenti nejsou započítáni.

- 82,2 % zaměstnanců pracuje na plný úvazek, 7,8 % na částečný a 9,4 % je na "dovolených," jako je mateřská. (="on leave")

Social welfare worker - MŠ

Kvalifikace/vzdělání

- 3 letý bakalář v oblasti sociálních služeb na vyšší odborné škole (polytechnic)

Practical nurse / Nursery nurse - MŠ

Kvalifikace/vzdělání

- 3 roky vyššího-sekundárního odborného vzdělání
- V církevních institucích existuje pozice Children's instructor/Childcare worker s obdobnou kvalifikací, kterou poskytuje The Church Training College.

Financování

- 2,223–2,280€/měsíc

Special needs/education teacher - MŠ

Kvalifikace/vzdělání

- 3letý bakalář v Early childhood education a 2leté praxe jako učitel v mateřské škole, 1 rok postgraduálního studia v oblasti speciální pedagogiky

Financování

- mezi 2,668 a 2,779 €/měsíc

Special needs assistant - MŠ

Kvalifikace/vzdělání

- Doporučené: 1-2 roky odborného vzdělání, ale teoreticky nekvalifikovaná pozice.

Financování

- 2,020€/měsíc

4.3 Nepedagogické činnosti mimo vzdělávání

School secretary/ tajemník školy /koulusihteeri

- Hlavní administrativní pozice, jediná dohledatelná. Do náplně patří objednávky školních knih, potřeb, vedení seznamu studentů, statistiky, zprávy o školních úrazech, finance školy

(faktury, rozpočet), zpracování komunikace a další administrativa, jako přechody žáků mezi ročníky apod. Jde o zaměstnance školy. Pozice se na jednotlivých školách liší. I ve finštině bohužel existuje minimum zdrojů.

4.4 Další zdroje

- Korpilahti, U., Kettunen, H., Nuotio, E., Jokela, S., Nummi, V. M., & Lillsunde, P. (2020). Non-Violent Childhoods: Action Plan for the Prevention of Violence against Children 2020–2025. Link.
- Onnismaa, E. L. (2017). Finland–ECEC Workforce Profile. Link.
- Vorma, H. (2020). National mental health strategy and programme for suicide prevention 2020–2030. Link.

5. Polsko

5.1 Organizace specializované a nepedagogické práce

Decentralizovaný polský systém řízení školství se skládá z 16 regionů (województwa), 379 okresů (powiaty) a 2 479 obcí (gminy). Obce jsou odpovědné za zřizování a správu předškolních, základních a nižších středních škol. Mají vysokou míru autonomie ve finančním rozhodování. Okresy jsou odpovědné za vyšší sekundární vzdělávání. Krajské úřady mají koordinační funkci při realizaci národní vzdělávací politiky (prostřednictvím úřadů pověřených řízením školství) a zajišťují pedagogický dohled. Na některé instituce odborného vzdělávání a přípravy dohlíží zemské vlády.

Na úrovni škol se v Polsku přijímá více rozhodnutí než v ostatních zemích OECD. Polské školy rozhodují o výukových postupech, politice hodnocení, obsahu studia, najímání pedagogických pracovníků a rozdělování stipendií. V Polsku je 97 % škol veřejných (nad úrovní OECD).

Co se týče speciálního vzdělávání obecně, školy organizují a zajišťují zvláštní hodiny, v rámci kterých nižšímu počtu žáků zajišťují nadstandardní výuku na základě jejich speciálních vzdělávacích potřeb. Při rešeršování se extra vyučovací hodiny opakovaně objevovaly, zdá se, že jde o častý systematický způsob organizace, jak dětem zařadit do rozvrhu pravidelnou výuku v malých homogenních skupinách. Obvykle pod názvem revalidační/vyrovnávací (rewalidacja) hodiny.

Školy dále spolupracují s poradenskými a konzultačními centry i dalšími organizacemi. V září 2019 bylo v Polsku 602 státních a 598 soukromých (public a non-public) poradenských center. Z nich celkem 59 specializovaných. Rodiče a žáci mohou sami vyhledat podporu poradenského a konzultačního centra.

Mezi činnosti veřejných poradenských center patří:

- tvorba odborných posudků pro děti a mladé lidi
    - cílem posouzení/diagnostiky je zjistit individuální vývojové a vzdělávací potřeby dítěte a jeho psychické a fyzické schopnosti, vysvětlit mechanismy fungování dítěte ve vztahu ke zjištěnému problému a navrhnout metody řešení problému;
- vydávání vyjádření, stanovisek a osvědčení týkajících se vzdělávání dětí a mládeže
- poskytování přímé podpory žákům a jejich rodičům
- provádění činností v oblasti prevence problémů a podpora vzdělávací funkce škol a dalších institucí, včetně podpory učitelů při řešení problémů souvisejících se vzděláváním

Poznámka: Protože se některé pozice podobají názvy či náplní práce, v rešerši jsou používané anglické a polské názvy, aby nedošlo ke zkreslení vůči původním zdrojům.

Základní schéma financování:

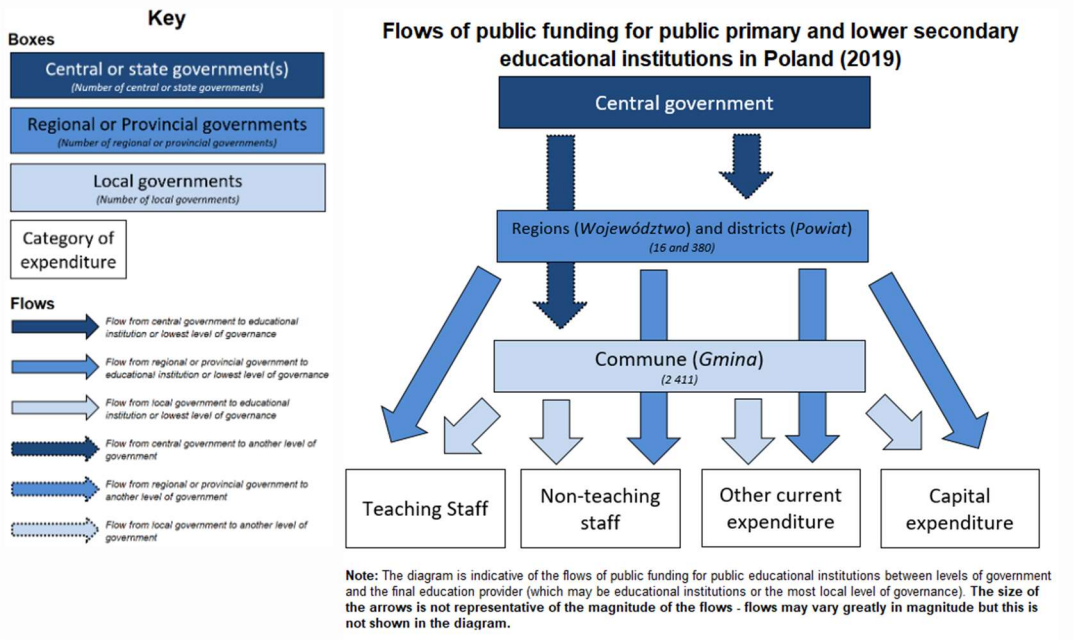

V Polsku během posledních několika let došlo k nárůstu FTE úvazků z dřívějších 41 500 v roce 2022 na více než 52 000 v roce 2023:

Responsibilities of:	**FTEs**
Teacher methodical advisors	480,72
Career counsellors	1 096,22
Teacher consultants	802,32
Teacher-pedagogues	15 874,72
Teacher-psychologists	13 736,31
Teacher- logopeds/speech therapists	11 006,13

Teacher-pedagogical therapists	1 427,66
Special needs teachers/special educators	8 066,58
Total	52 490,66

Co se týče specialistů, pro rok 2023 je obsazení následující:

Specialists:	**FTEs**
Pedagogues	12 107,69
Psychologists	8 782,75
Logopeds/speech therapists	9 338,42
Pedagogical therapists	1 485,36
Special needs teachers/special educators	9 670,64
Total	41 384,86

Organizační schéma:

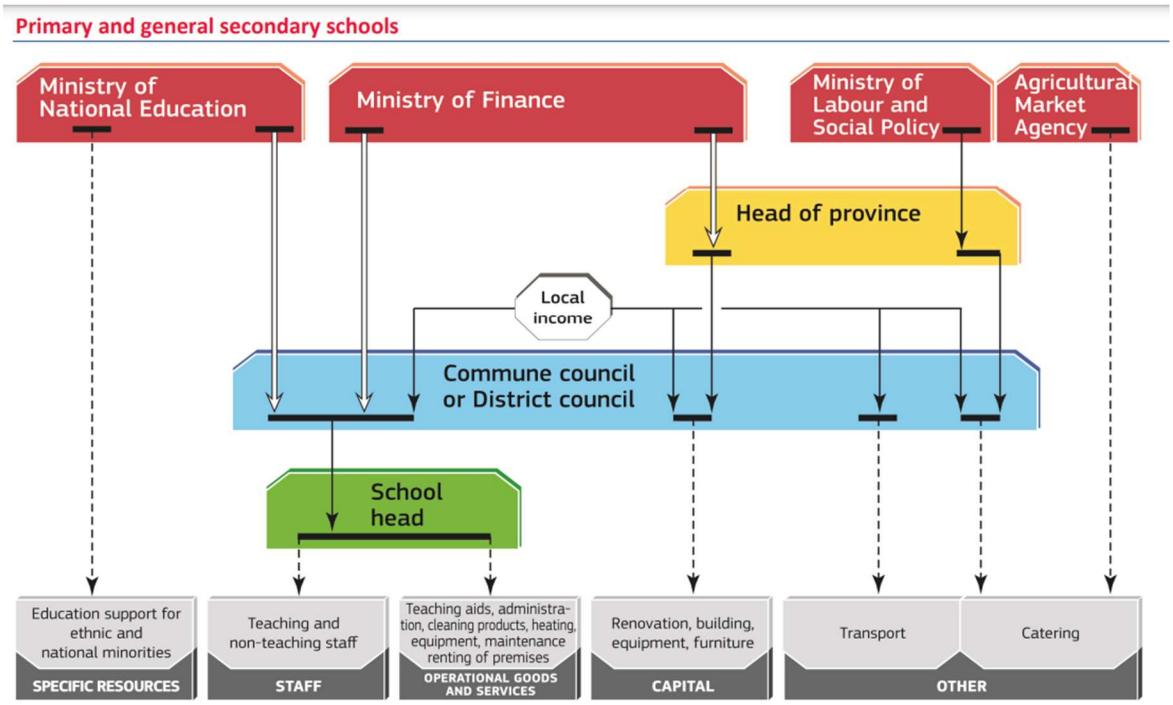

The diagram shows the financial flows for public schools run by the communes or districts only. The reference year is 2013. There are some specific funds not included directly in the diagram ascribed by the ministry of national education, provinces, districts and communes for teacher's professional development. Funds for textbooks distributed by the ministry of national education were excluded from the diagram. Depending on the level of the autonomy local authorities give to schools, specific grants related to capital expenditure may reach schools as a financial transfer or as a transfer in kind. Education for ethnic and national minorities is not only financed by the Ministry of National Education, but also by the Ministry of Administration and Digitalisation.

5.2 Specializované a podpůrné pedagogické činnosti

Asistent pedagoga - support teacher (nauczyciel wspomagajacy)

Kvalifikace/vzdělání

- Vyšší vzdělání v oboru speciální pedagogiky - 5 leté magisterské nebo postgraduální.

Náplň práce

- Jejich rolí je podporovat děti se zdravotním postižením (nevidomí, hluší), ale i mentálním či kombinovaným postižením (děti s poruchami autistického spektra).
- Hlavní typy činnosti jsou pomoc učiteli v hodině a vedení samostatné výuky.
- Dále musí asistenti pedagoga hodnotit žákův pokrok a informovat učitele i rodiče.

Rozsah/objem práce

- Asistenti pedagoga s žáky tráví až 20 hodin týdně.
- Nepočítají se do odborných pozic, viz Počty pracovníků u Special education teacher.

Legislativa

- Na asistenta pedagoga mají nárok děti na základě posudku pedagogicko-psychologické poradny. Tuto podporu by měl organizovat ředitel školy.
- Od roku 2016 každá škola, která má žáky s autismem, Aspergerovým syndromem nebo kombinací více postižení s doporučením speciálního vzdělání, musí zaměstnávat asistenty (nauczyciel wspomagajacy).
- Legislativní rámec práce asistentů pedagoga je upraven v Nařízení ministra národního vzdělávání ze dne 9. srpna 2017 o podmínkách organizace vzdělávání, výchovy a péče o děti a mládež se zdravotním postižením, sociálně nepřizpůsobivé a ohrožené sociálním znevýhodněním.

Special education teacher - Pedagog specjalny - Speciální pedagog

Kvalifikace/vzdělání

- Vzdělání v oboru speciální pedagogiky - 5 letý magisterský obor - a pedagogická příprava.
- Také existuje možnost postgraduálního studia bez diplomu, které trvá alespoň 3 semestry. Tu mohou využít kvalifikovaní učitelé nebo lidé se vzděláním v oboru speciální pedagogiky, kteří mají zájem o další oblast.

Náplň práce

- provádění výzkumných a diagnostických činností v souvislosti s rozpoznáváním individuálních rozvojových a vzdělávacích potřeb a také psychofyzických schopností studentů za účelem zjištění:

    - silné stránky, predispozice, zájmy a talent žáků,
    - důvody výchovných neúspěchů nebo obtíží ve fungování žáků, včetně bariér a omezení, které brání fungování žáka a jeho účasti na životě školky, školy či vzdělávací instituce,
- řešení didaktických a výchovných problémů žáků,
- stanovení podmínek nezbytných pro učení, potřeb odborného vybavení a učebních pomůcek přiměřených individuálnímu rozvoji a vzdělávacím potřebám a psychofyzickým schopnostem studenta
- podpora dalších zaměstnanců ve vzdělávání žáků se speciálními potřebami
- spolupráce se sociálním pracovníkem, psychologicko-pedagogickou poradnou, asistentem apod.
- může mít i roli asistenta pedagoga např. v integrovaných třídách s vyšším počtem dětí se SVP - zdroj
- speciální pedagog nesmí pouze dělat výuku dětí se SVP (např. vyrovnávací hodiny), ale v jeho náplni práce musí být i komplexnější činnosti, jako je podpora ostatních zaměstnanců

Legislativa

- Musí být zaměstnaný na každé škole nad 50 žáků - ne nutně plný úvazek
- Jde o nově ukotvenou pozici od začátku školního roku 2022/2023. Do 31. srpna 2026 běží přechodné období s nižšími nároky na kvalifikaci speciálních pedagogů a do roku 2024 jich může být snížený počet.
- Nařízení ministra školství a vědy ze dne 22. července 2022, kterým se mění nařízení o zásadách organizace a poskytování psychologické a pedagogické pomoci ve veřejných mateřských školách, školách a institucích

Overlaps

- Se správnou kvalifikací lze spojit pozici Speciálního pedagoga a Školního psychologa, více zde.

Počty pracovníků

- Od roku 2022 do 31. srpna 2024 by měl platit minimální počet specialistů, viz tabulka níže. Z těchto specialistů musí být minimálně 25 % celkového (pravděpodobně minimálního) množství úvazků odborníků pro speciálního pedagoga a 25 % úvazků pro psychologa. Jiný typ odborníka povinný není. Škola, která má např. 60 žáků, tak musí mít jeden plný úvazek pro odborné pozice, takže minimálně čtvrt úvazku pro speciálního pedagoga a čtvrt úvazku pro školního psychologa (od roku 2024 půjde o 0,375 úvazku, tedy čtvrtinu z 1,5 úvazku na obě jednotlivé pozice). Jde tak o dvě hlavní podpůrné pozice v polském vzdělávacím systému. Mezi další odborníky se

kromě speciálních pedagogů a psychologů řadí vychovatelé, logopedi, pedagogičtí terapeuti a kariérní poradci. Nepočítají se asistenti pedagoga.

Počet dětí (studentů)	Počet pracovních míst do 31. srpna 2024	Počet pracovních míst od 1. září 2024
od 101	1,5 úvazku + 0,2 úvazku na každých dalších 100 studentů	2 úvazky + 0,2 úvazky na každých 100 studentů
51–100	1	1.5
41-50	0,5	1
31-40		0,8
21-30	0,25	0,6
11-20		0,4
1-10		0,25

Rozsah/objem práce

- U specialistů ve školách se píše o limitu 22 hodin výuky týdně či méně, ale zatím se nepodařilo najít zdroj, který by tento princip přesvědčivě vysvětlil. Nejspíše jde o počet hodin týdně, které pracovníci stráví výukou/přímou prací s žáky. Vychází z Charty učitele z roku 1982, konkrétně článku 42. Pro různé typy pozic zde jsou limity hodin za týden. Když se počítá podíl jednotlivých pozic na celkovém úvazku odborných pracovníků (viz odstavec Počty pracovníků výše), zřejmě se ve výpočtu využívá právě toto číslo hodin na týden. Pokud tedy má škola 60 žáků, musí mít 1 plný úvazek odborníků. Z toho čtvrtina je speciální pedagog. Protože speciální pedagog na plný úvazek by měl 22 hodin výuky týdně, na škole s 60 žáky by musel učit minimálně 5,5 (čtvrtinu z 22) hodiny týdně. Někdy se o limitu místo minimálního píše jako o maximálním, který se nevztahuje na zaměstnance pedagogicko-psychologických poraden. V takovém případě by byl relevantní poslední bod v náplni práce u speciálního pedagoga = může vést jen 22 hodin výuky týdně a zbylých 18 hodin musí věnovat jiným činnostem v náplni jeho práce. Více o vypočítávání povinného počtu pracovníků a jejich pracovní doby lze nalézt například zde.

Teacher-pedagogue - nauczyciel-pedagog / pedagog-szkolny – výchovný poradce, vychovatel

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Výchovný poradce může pracovat v mateřské škole, základní škole, odborném učilišti, střední škole, výchovném ústavu, pedagogicko-psychologické poradně, vzdělávacím centru pro mládež s obtížemi a v zařízení pro přípravu učitelů.

Kvalifikace/vzdělání

Existuje mnoho způsobů, jak dosáhnout potřebné kvalifikace:

- Pedagogická příprava + magistr v oboru pedagogika se specializací na prováděnou činnost/výuku
- Pedagogická příprava + magistr v jiném oboru a nástavbové studium
- Pedagogická příprava + bakalář v oboru pedagogika se specializací na prováděnou činnost/výuku
- Pedagogická příprava + bakalář s jinou specializací a nástavbové studium
- V mateřských a základních školách stačí snížená kvalifikace - jen studium pedagogiky jako základní kvalifikace nebo studium pedagogiky postgraduálně. Zdroj.
- Ve všech případech by měl ředitel vyhodnotit, zda kvalifikace odpovídá dané pracovní náplni.

Náplň práce

- provádět hodnocení a diagnostiku žáků, včetně posouzení jejich individuálních vývojových a vzdělávacích potřeb a psychických a fyzických schopností; provádí se za účelem zjištění silných stránek žáků, jejich předpokladů, zájmů a schopností či nadání a příčin jejich studijních neúspěchů nebo problémů ve fungování, včetně překážek a omezení, které jim ztěžují fungování a zapojení do života školy nebo školského zařízení
- posuzovat výchovné situace ve škole nebo instituci s cílem řešit výchovné problémy, které kladou překážky a omezují aktivní a plnohodnotnou účast žáků na životě školy
- poskytovat poradenství a vedení (tzv. psychologickou a vzdělávací / pedagogickou podporu) v podobě odpovídající zjištěným potřebám
- provádět opatření k prevenci závislostí a dalších problémů dětí a mládeže
- minimalizovat důsledky vývojových poruch; předcházet poruchám chování; iniciovat různé formy podpory ve školním i mimoškolním prostředí žáků
- iniciovat a provádět mediační a intervenční činnosti v mimořádných / krizových situacích
- podporovat rodiče a učitele při identifikaci a rozvoji individuálního potenciálu, předpokladů a schopností či nadání žáků
- podporovat učitele, vychovatele vzdělávacích skupin a další odborníky v hodnocení individuálních vývojových a vzdělávacích potřeb a psychických a fyzických schopností žáků s

cílem identifikovat jejich silné stránky, predispozice, zájmy a vlohy nebo nadání a příčiny jejich studijních neúspěchů nebo problémů ve fungování, včetně překážek a omezení, které jim ztěžují fungování a účast na životě školy nebo instituce
- dítě by mělo vychovatele navštívit v případech šikany, špatné situaci v rodině, smrti blízkého či při dalších problémech, např. s komunikací
- rodiče by měli vychovatele kontaktovat při výchovných problémech, podezření na závislost dítěte, zhoršení chování či zhoršení vztahu s dítětem.

Tato pozice je velmi komplexní a složitá, protože mnoho aktérů ve škole (ředitel, učitelé, žáci i rodiče) na výchovného poradce spoléhají při řešení problémů se žáky, jako jsou absence či vyrušování v hodině, což ovšem obvykle nemá jednoduché řešení nebo existují protichůdné tlaky z různých stran, což z pozice vychovatele tvoří náročné a stresující pracovní prostředí. Vychovatel jako řešitel potíží s chováním je tak zřejmě nejlepším popisem odlišujícím tuto pozici od školního psychologa, ačkoliv se na papíře jejich role velmi překrývají. Psycholog je v rámci legislativy považován za důležitější pozici a zřejmě by případně měla i tato činnost vychovatele být v jeho kompetenci.

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Dle Eurydice má totožnou náplň práce, jako teacher-psychologist níže. Např. u jedné konkrétní školy byl jediný rozdíl, že vychovatel nedělá diagnostiku schopností a psycholog neřeší stipendia a financování učebnic. Náplň práce je totožná i v legislativě, z které Eurydice vychází.
- Spolupracuje s dalšími orgány, jako jsou sociální služby. Vzhledem k tomu, že velká část jeho práce je komunikace s rodinou či řešení sociálních/komunikačních komplikací žáků, může být pravděpodobně paralelou k sociálnímu pedagogovi či sociálnímu pracovníkovi.
- Výchovný poradce.

Počty pracovníků

- Mezi lety 2014-2016 44 % škol (všech typů) nezaměstnávalo ani výchovného poradce, ani psychologa. Na jednoho výchovného poradce připadalo 457 žáků. Ve školním roce 2015/2016 šlo v průměru o 0,75 úvazku vychovatele na jednu školu. Zdroj.

Teacher-psychologist - nauczyciel-psycholog – školní psycholog

Školský vzdělávací systém poskytuje dětem, mladým lidem, rodičům a učitelům psychologické poradenství, které se zaměřuje na řešení problémů s učením a vzděláváním a na rozvoj vzdělávacích dovedností. Je poskytováno v mateřských školách, školách a zařízeních, které navštěvují děti a mládež, a také v poradenských a konzultačních střediscích.

Kvalifikace/vzdělání

- Magisterský titul v oboru psychologie.

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Psychologické poradenství je poskytováno také v poradenských a konzultačních centrech, v Polsku existují Pedagogicko-psychologické poradny.

Náplň práce (dle Eurydice totožný s teacher-pedagogue)

- provádět hodnocení a diagnostiku žáků, včetně posouzení jejich individuálních vývojových a vzdělávacích potřeb a psychických a fyzických schopností; provádí se za účelem zjištění silných stránek žáků, jejich předpokladů, zájmů a schopností či nadání a příčin jejich studijních neúspěchů nebo problémů ve fungování, včetně překážek a omezení, které jim ztěžují fungování a zapojení do života školy nebo školského zařízení
- posuzovat výchovné situace ve škole nebo instituci s cílem řešit výchovné problémy, které kladou překážky a omezují aktivní a plnohodnotnou účast žáků na životě školy
- poskytovat poradenství a vedení (tzv. psychologickou a vzdělávací / pedagogickou podporu) v podobě odpovídající zjištěným potřebám
- provádět opatření k prevenci závislostí a dalších problémů dětí a mládeže
- minimalizovat důsledky vývojových poruch; předcházet poruchám chování; iniciovat různé formy podpory ve školním i mimoškolním prostředí žáků
- iniciovat a provádět mediační a intervenční činnosti v mimořádných / krizových situacích
- podporovat rodiče a učitele při identifikaci a rozvoji individuálního potenciálu, předpokladů a schopností či nadání žáků
- podporovat učitele, vychovatele vzdělávacích skupin a další odborníky v hodnocení individuálních vývojových a vzdělávacích potřeb a psychických a fyzických schopností žáků s cílem identifikovat jejich silné stránky, predispozice, zájmy a vlohy nebo nadání a příčiny jejich studijních neúspěchů nebo problémů ve fungování, včetně překážek a omezení, které jim ztěžují fungování a účast na životě školy nebo instituce
- poskytování poradenství a vedení (tzv. psychologické a vzdělávací / pedagogické podpory)

Overlaps/jasné vymezení pozic

- Školní psycholog.
- Překryv s teacher-pedagogue.
- Náplň práce je totožná s vychovatelem i v legislativě.

Počty pracovníků

- Aktuálně probíhá změn v povinnosti škol zaměstnávat školního psychologa, informace viz speciální pedagog.

Teachers-educational therapist - nauczyciel-terapeuta pedagogiczny - pedagogický terapeut

Kvalifikace/vzdělání

- studijní program v oblasti pedagogické terapie na úrovni, která je vyžadována pro přijetí na pozici učitele v daném typu školky, školy nebo instituce
- studijní program na úrovni požadované pro přijetí na pozici učitele v daném typu mateřské školy, školy nebo instituce a studijní program prvního stupně (bakalářský), postgraduální program bez diplomu nebo kvalifikační kurz v oblasti pedagogické terapie;
- + musí mít učitelskou kvalifikaci

Náplň práce

- provádět diagnostické testy u žáků s vývojovými poruchami nebo odchylkami nebo specifickými poruchami učení, aby bylo možné identifikovat obtíže a sledovat účinky terapeutických intervencí
- identifikovat faktory, které omezují aktivní a plnohodnotnou účast žáků na životě školy
- vést nápravné a kompenzační hodiny a další terapeutické činnosti
- ve spolupráci s rodiči žáků provádět činnosti, které mají zabránit selhání ve vzdělávání
- podporovat učitele, vychovatele vzdělávacích skupin a další odborníky v:
    - posuzování individuálních vývojových a vzdělávacích potřeb a psychických a fyzických schopností žáků; cílem je zjistit jejich silné stránky, předpoklady, zájmy a vlohy či nadání a příčiny vzdělávacích neúspěchů nebo obtíží ve fungování (vč. překážek a omezení fungování žáků a jejich zapojení do života školy)
    - poskytování psychologické a pedagogické/výchovné podpory
- vést dokumentaci každého studenta, kterému poskytuje podporu

Teacher-speech therapist - nauczyciel-logopeda

Kvalifikace/vzdělání

- studijní program v oblasti logopedie na úrovni, která je vyžadována pro přijetí na pozici učitele v daném typu školky, školy nebo instituce
- studijní program na úrovni, která je vyžadována pro přijetí na pozici učitele v daném typu mateřské školy, školy nebo instituce, a studijní program prvního stupně (bakalářský program) nebo postgraduální program v oblasti logopedie

- + musí mít učitelskou kvalifikaci

Náplň práce

- provádět logopedická vyšetření, včetně screeningových testů, s cílem zjistit úroveň vývoje komunikace, řeči a jazyka žáků
- vést logopedické kurzy pro žáky a poskytovat rady a pokyny rodičům a učitelům, jak stimulovat rozvoj řeči a odstraňovat poruchy
- ve spolupráci s rodiči žáků provádět činnosti zaměřené na prevenci poruch řeči a komunikace
- podporovat učitele, vychovatele vzdělávacích skupin a další odborníky v:
    - posuzování individuálních vývojových a vzdělávacích potřeb a psychických a fyzických schopností žáků; cílem je zjistit jejich silné stránky, předpoklady, zájmy a vlohy či nadání a příčiny vzdělávacích neúspěchů nebo obtíží ve fungování (vč. překážek a omezení fungování žáků a jejich zapojení do života školy
    - poskytování psychologické a pedagogické/výchovné podpory

Teacher-career adviser - nauczyciel-doradca zawodowy

Kdo roli vykonává / outsourcing

- Pokud ve škole není kariérový poradce, přebírá jeho povinnosti učitel, pedagog nebo psycholog, kterého jmenuje ředitel školy. V posledních letech by však už měl být kvalifikovaný poradce na škole. Při poskytování kariérového poradenství školám pomáhají veřejná poradenská a konzultační centra, včetně specializovaných center.
- Tato centra poskytují podporu dětem a mladým lidem, kteří potřebují poradenství v oblasti vzdělávání a plánování kariéry, například formou workshopů, poradenských a konzultačních sezení a přednášek.

Kvalifikace/vzdělání

Pro pozici kariérového poradce jsou stanoveny samostatné kvalifikační požadavky. Byly přijaty ve 4 variantách:

- 1. studium druhého stupně nebo jednotné magisterské studium v oboru kariérové poradenství a pedagogická příprava,
- 2. studium druhého nebo dlouhodobého cyklu v jakémkoliv oboru (zaměření) a postgraduální studium kariérového poradenství a pedagogické přípravy,
- 3. studium prvního stupně v oboru kariérové poradenství a pedagogická příprava,

- 4. studium prvního stupně v jakémkoliv oboru (zaměření) a postgraduální studium kariérového poradenství a pedagogické přípravy.

Možnosti 3 a 4 platí pouze pro základní školy.

Náplň práce

- pravidelně vyhodnocovat potřeby žáků, které souvisejí s informacemi o povolání a vzdělávání, a podporovat je při volbě povolání a vzdělávání
- shromažďovat, aktualizovat a poskytovat informace o vzdělávání a kariéře
- vést hodiny věnované plánování vzdělávání a kariéry s přihlédnutím ke zjištěným silným stránkám, předpokladům, zájmům a schopnostem žáků
- koordinovat informační a poradenské činnosti prováděné školou
- spolupracovat s ostatními učiteli při vedení hodin a plánování kariéry a zajišťovat kontinuitu těchto činností
- podporovat učitele, vychovatele vzdělávacích skupin a další odborníky při poskytování psychologické a pedagogické/výchovné podpory

Počty pracovníků

- 16 % škol má full-time poradce, na 74 % škol funkci plní někdo, pro koho jde o sekundární činnost (zároveň nejčastěji guidance counsellor nebo učitel), 5 % škol kariérové poradenství neposkytuje.

Od roku 2022 by měly všechny školy zaměstnávat kvalifikovaného poradce. Zdroj.

Legislativa

- Nařízení ministra školství ze dne 12. února 2019 o kariérovém poradenství

Teacher-methodological advisor (nepracuje s žáky) - nauczyciel-doradca metodyczny

Kvalifikace/vzdělání

- minimálně kvalifikace požadované od učitelů, ale měli by mít magisterský titul.

Náplň práce

- metodičtí poradci podporují učitele zejména při plánování, organizaci a hodnocení výsledků výuky, učení a vzdělávacích procesů, při tvorbě, výběru a úpravě učebních plánů, při rozvoji metodických dovedností a při inovačních činnostech
- dělají pro učitele školení a semináře
- na žádost ředitele hodnotí učitele, dělají pozorování v otevřených hodinách učitelů-stážistů

Teacher-consultant (nepracuje s žáky) - nauczyciel-konsultant

Kvalifikace/vzdělání

- minimálně kvalifikace požadované od učitelů, ale měli by mít magisterský titul.

Náplň práce

- konzultanti vyvíjejí výukové materiály, navrhují a vedou kurzy dalšího vzdělávání učitelů, včetně kurzů týkajících se řízení vzdělávání, a pořádají vzdělávací semináře a konference

Overlaps

- Zřejmě obdoba Teacher-methodological advisor. Podobně jako to bylo u psychologů a výchovných poradců, i zde zdroje uvádějí prakticky totožnou náplň práce.

5.3 Nepedagogické činnosti mimo vzdělávání

Veřejné školy jsou povinny zajistit žákům přístup do ordinace zdravotní prevence a předlékařské péče.

School hygienist (higienistka szkolna)

Musí mít kvalifikaci udělenou po absolvování zdravotnického vzdělávacího programu pro povolání školního hygienika na úrovni středoškolského vzdělání a nejméně pětiletou praxi ve školství. Školní sestra nebo školní hygienik poskytují preventivní zdravotní péči žákům buď v ordinaci ve škole, nebo na místě určeném ve smlouvě o poskytování zdravotních služeb, pokud ve škole není ordinace k dispozici. Školní sestra nebo školní hygienik je také zodpovědný za tzv. integraci zdravotnických činností pro žáky. Spolupracuje tak se zubním lékařem, rodiči a základními zdravotnickými zařízeními. Zejména vyhledávají rady, vyměňují si informace a společně se zubním lékařem a primárními zdravotnickými zařízeními provádějí preventivní zdravotnické činnosti, poskytují informace rodičům a žákům a podporují je při využívání preventivních zdravotnických služeb a plnění pokynů lékaře. Školní sestra nebo hygienik také spolupracují s ředitelem školy, učiteli a vychovatelem, poskytují mu poradenství a společně s pracovníky školy organizují aktivity v oblasti výchovy ke zdraví a jeho podpory.

Dentist / dental practitioner (lekarz dentysta)

Má požadovanou lékařskou kvalifikaci (titul získaný ukončením magisterského studijního programu v oboru zubní lékařství) a splňuje zákonné požadavky týkající se služeb zubní péče, s výjimkou ortodoncie, pro děti a mládež poskytovaných v rámci veřejně financované zdravotní péče. Zubní lékař

poskytuje služby v místě uvedeném ve smlouvě o poskytování zdravotních služeb. Může se jednat o zubní ordinaci v rámci školy nebo mimo ni nebo o mobilní vozidlo zubní péče, které provozuje subjekt zdravotní péče spolupracující se školou. Povinnosti zubního lékaře zahrnují služby všeobecné zubní péče pro děti a mladistvé ve věku do 18 let a služby preventivní zubní péče pro děti a mladistvé ve věku do 19 let. Společně se školní sestrou nebo hygienistkou a ředitelem školy se zubní lékař podílí také na činnostech, jako je výchova ke zdraví a podpora a prevence zubního kazu u žáků.

Dental hygienist (higienistka stomatologiczna)

Osoba, která ukončila veřejnou postsekundární nebo neveřejnou postsekundární školu se statutem veřejné školy a získala titul dentální hygienista nebo odborný diplom dentálního hygienisty, nebo absolvovala studijní program v oboru nebo specializaci Dentální hygiena a získala titul bakalář, nebo absolvovala studijní program v oboru souvisejícím s dentální hygienou, který zahrnuje alespoň 1 688 vyučovacích hodin v oblasti dentální hygieny, a získala alespoň bakalářský titul.

Dentální hygienista se společně se zubním lékařem podílí na zdravotní výchově a aktivitách v oblasti podpory zdraví žáků.

Teacher librarian = nauczyciel-bibliotekarz = knihovník

Všechny typy škol a dalších vzdělávacích institucí zaměstnávají teachers-librarians. Existuje mnoho kombinací kvalifikací, které obvykle potřebují, ale většinou jde o kombinaci učitelské kvalifikace a studia knihovnictví na magisterské úrovni. Povinnosti knihovníků podrobněji určuje škola. Kromě práce ve školní knihovně k jejich hlavním povinnostem obvykle patří školení žáků v rámci čtenářsko-informační výchovy.

Teacher support staff

Pomocný pedagogický personál. Zaměstnanci, kteří na tuto pozici nastoupí, by měli mít kvalifikaci minimálně na úrovni základního vzdělání a dovednosti nezbytné pro výkon svěřených povinností. Právní předpisy v oblasti školství nestanovují žádné další kvalifikační požadavky na pomocné pracovníky, ale v praxi školky a školy často vyžadují nebo očekávají, že pomocní pracovníci budou mít pedagogickou / učitelskou kvalifikaci. Jejich úkoly vymezuje ředitel školky nebo školy.

Disabled person's assistant

Rodiče dítěte se zdravotním postižením mohou požádat místní centrum sociální péče o najmutí asistenta osoby se zdravotním postižením.

Jeho náplní práce je:

- usnadnit osobě se zdravotním postižením účast na společenském životě
- poskytovat pečovatelské služby
- poskytovat pomoc rodině osoby se zdravotním postižením

Roma education assistant

Školy mohou zaměstnávat romské asistenty pedagoga jako asistenty pedagoga, kteří:

- pomáhají dětem a mladým lidem romského původu při jejich interakci s prostředím školy
- spolupracují s jejich rodiči a školami

V případě potřeby přijmou školy další opatření k zachování a rozvoji etnické identity dětí a mladých lidí romského původu a podpoře jejich vzdělávání, zejména poskytováním vyrovnávacích tříd.

Nejobsáhlejší zdroj: Eurydice, primárně kapitoly 9, 10 a 12. Vychází z legislativy.